Revista Nouă

no. 1(128)/2024 anul XXI

Serghie BUCUR
Florin DOCHIA
Mioara BAHNA
Codruț CONSTANTINESCU
Cristina-Gabriela DINU
Oana-Alina MERCA
Petronela APOPEI
Gelu DRAGOȘ
Marian NENCESCU
Iulian MOREANU
Călin SAMARGHIȚAN
George DIMITRIU
Raluca FARAON
Iulia STAVRE
Sorin CERIN
Vasile Ioan CIUTACU
Ion Toma IONESCU
Diana TRANDAFIR
Adrian SIMEANU
Daniela VLADU
Petronela APOPEI
Emil ARITON
Coca POPESCU

Revista Nouă

no. 1(128)/2024 anul XXI

Director: Bogdan Petriceicu Hasdeu

Redactor-şef: Florin Dochia

Cuprins

editorial – Serghie BUCUR, *Liviu Rebreanu zolist în romanul „Ion”* / 3
lecturi – Florin DOCHIA, *Poem despre păcat şi ispăşire (Dumitru Manolache)* / 4
lecturi – Mioara BAHNA, *Annie Ernaux, Nobel 2022* / 6
portret – Codruţ CONSTANTINESCU, *Câmpina în publicistica lui Sorin Stoica* / 14
lecturi – Cristina-Gabriela DINU & Oana-Alina MERCA, *„Împăratul muştelor” de William Golding, o parabolă a condiţiei umane în stare de criză* / 18
lecturi – Petronela APOPEI, *„Prizonier” în lumea Cuvântului (Victor Munteanu)* / 20
lecturi – Gelu DRAGOŞ, *Ioan Romeo Roşiianu, „litanii” din preaplinul sufletului său* / 23
lecturi – Marian NENCESCU, *Un prozator al sudului: Leonard I. Voicu* / 24
atitudini – Iulian MOREANU, *Literare şi nu numai* / 26
proză – Călin SĂMĂRGHIŢAN, *Icoana din cântec* / 28
proză – George DIMITRIU, *Explorând Delta Dunării (I). Copacul cu... cormorani* / 30
d’ale filmului – Raluca FARAON, *Frankenstein reloaded şi nu prea* / 32
proză – Iulia STAVRE, *Două călătorii (Inside out, Bazinul din curte)* / 35
mărturii – Sorin CERIN, *Editura Paco, domnul Victor Achim şi cum am devenit scriitor* / 38
dialog – Vasile Ioan CIUTACU, *Este foarte important să-ţi înţelegi rostul tău, nu doar în micul „acasă” - Interviu cu prof. univ. dr. Ion Bulei* / 41
proză – Ion Toma IONESCU, *Fragmente din roman (Pulpă de căprioară în sos de vin, Maria)* / 45
lecturi – Diana TRANDAFIR, *Pretextele poetice ale lui Codruţ Radi* / 50
lecturi – Adrian SIMEANU, *Cartea zilelor noastre. Nişte ani la Paris (Adrian Cioroianu)* / 52
actualitatea – Adrian SIMEANU, *Evenimente culturale: Flonta şi Cioroianu; Piteşti, Ziua Culturii Naţionale; Un medic publicist* / 53
actualitatea – Adrian SIMEANU, *Muzica zilelor noastre: Trei recitaluri de ţinută (Florin Ionescu-Galaţi)* / 55
poezie – Daniela VLADU / 56
poezie – Petronela APOPEI / 57
poezie – Emil ARITON / 58
teatru – Coca POPESCU, *RACOLAREA. Spectacol-lectură cu piesa lui Candid Dumitru Stoica* / 59

Cu ilustraţii de Florentina Sache

Redactor-şef: Florin DOCHIA **ISSN 1223 - 429X**

Textele propuse spre publicare se trimit în format digital,
cu menţiunea «Pentru Revista Nouă» prin e-mail fdochia@gmail.com
Layout & DTP: Florin DOCHIA
Redacţia mulţumeşte din suflet tuturor celor care contribuie cu generozitate la realizarea acestui număr al revistei
Materialele nepublicate nu se înapoiază.Responsabilitatea pentru conţinutul textelor aparţine în exclusivitate autorilor.

Serghie BUCUR

Liviu Rebreanu zolist în romanul „Ion”

Un anume Radu Dragnea semnează în paginile 66-67 ale revistei GÂNDIREA nr. 8 anul II din 1922, redactor 1921-1926, Cezar Petrescu (1892-1961), un rechizitoriu pe etajele rubricii „Cronici literare”, sub genericul „Imoralitatea criticei impresioniste” – „la apariţia romanului «Ion»”, acuzându-l de zolism pe Liviu Rebreanu în scrierea romanului care i-a adus o faimă şi după un secol, la fel de valoros ca operă epică românească. „Cronicarul” ocupă două coloane şi jumătate din spaţiul rubricii amintite, divagând în următoarea formulare reproşabilă:

„Academia Română –arătând încă odată motivele pentru care rămâne aşa de izolată în mişcarea noastră literară, – a premiat în 1921 romanul ION al unui prozator nou, Liviu Rebreanu. Ce prilej de a scrie critică, de a comunica publicului impresiunile, care nu ajung să-l preocupe decât sub forma de reportaj, aşa cum îl pot interesa impresiunile dela (sic!) o adunare sau şedinţă de sport. Dar nici cronicarul politic şi nici r:ul, nu au tendinţa criticului literar impresionist de a da totuş (sic!) sentinţe şi de a determina o opiniune care să rămână definitivă. În cazul criticilor lui ION, opiniunea ameninţa să determine o judecată asupra romanului şi nu dintre cele mai modeste (…). Astfel am ajuns că după doi ani de la apariţia romanului, ION să fie clasificat la voia întâmplării ca «primul roman românesc», ca şi când într-o literatură cu o evoluţie artistică de un veac, se mai poate vorbi de începuturi în 1922! Nici CIOCOII VECHI ŞI NOI, altădată decretat întâiul nostru roman; nici VIAŢA LA ŢARĂ, care la fel, în alte dăţi, după cum varia impresia – căci deaceea (sic) este impresie, ca să varieze! – era decretat tot întâiul roman; şi nici scrierile în acelaşi gen ale d-lor C. Sandu-Aldea, M. Sadoveanu sau I. Agârbiceanu, nu mai erau ţinute în seamă de criticii impresionişti. Trecutul a trebuit uitat, pentru ca să se poată exercita în toată libertatea şi în afară de orice control, impresia. Iar pe alocuri s-au manifestat păreri deosebite, şi nu dintre cele mai puţin autorizate, ca părerea d-lui N. Iorga că ION este o scriere imorală. Este critica impresionistă imorală pentrucă (sic!) a răspândit un roman în care, reeditând în româneşte – cu întârziere de aproape o jumătate de veac – procedeele lui Zola, autorul, pentru a fi consecvent cu descrierea bestialităţii, a fost nevoit să afirme că pe valea Someşului, unde se petrece acţiunea,miresele merg la cununie cu copiii lor de mână. Critica impresionistă este imorală, nu pentru că ar avea scopul răspândirii cărţilor rele, ci prin definiţie şi prin despărţirea literaturii de funcţiunea ei socială. Imoralitatea impresionismului constă în a face din impresia imediată, scopul lecturii şi a o exprima independent de intervenţia judecăţii şi a memoriei, într-o vreme când însuş (sic!) artistul adună răbdător material, îl verifică, îl discerne, îl supune controlului şi-l coordonează ca şi istoricul, zile întregi şi chiar ani îndelungaţi; - această imoralitate constă în a se introduce criticul pe sine în scris, comunicându-se publicului (…)

În subiectul de faţă, totuşi, ne întrebăm: va recunoaşte generaţia ce va urma după noi, pe ţăranul român în ION, care bate… bate… şi iar… bate! Sau în ANA, bătută de toţi, făcând să apară întreg mediul romanului într-o atmosferă am zice prea puţin, bestială! Va căuta împrejurul lui cetitorul (sic!) – dacă ION va mai fi cetit, – şi negăsindu-l ca tip psihologic, nici în realitate şi nici în literatură – sperăm ca literatura să se dezvolte pe căile ei trase în câteva generaţii, – nu va putea spune că ION a fost reprezentarea artistică a clasei ţărăneşti, ci că a fost rezultatul sforţărilor autorului; - pe de o parte de a corespunde naturalismului lui Zola, iar pe de alta de a da unitate literară unui material adunat cu minuţiozitatea de reportaj. Nu poate cetitorul să nu recunoască zugrăvirea reală a unei epoce (sic) în Ardeal, mânuirea cu talent a dialogului şi am putea zice şi a descripţiei dacă la autor n-ar merge de multe ori cuvântul înaintea gândului, ca şi alte însuşiri artistice pe care le are d-l Liviu Rebreanu”.

Florin DOCHIA

Poem despre păcat şi ispăşire

Romanul lui Dumitru Manolache apărut în 2023 la editura Agnos din Sibiu, *Violoncelul de ţărână*, este ceea ce am putea numi *coronat opus*, încununare a unei serii de invitaţii la lectura unor texte profund creştine şi cu atât mai mult profund umane, de un curat şi fin existenţialism de sorginte nietzscheană [despre care vorbeam altădată, subliniindu-i «subtila aplecare spre gândirea alienării („de sine şi de Dumnezeu")» în altă creaţie romanescă a autorului – *Nunţi înecate (Fals tratat de supravieţuire)*, 2013]. Şi acest roman este o pledoarie pentru salvarea omului dintr-o lume absurdă, aici chiar, în fond, carceralã, prin spirit, prin desprinderea de cătuşa mundană şi mărturisirea către sine a eşecului, a ratării existenţei în absenţa adevăratei credinţe. Drumul spre lumină e lung, e greu, e plin de pericole adesea mortale, pentru că, în orice clipă, renunţarea la eliberare este tentaţia cea mai apropiată.

Avem, de astă dată, un fel de roman epistolar, dar cu un singur expeditor şi un singur destinatar, aşadar nu un schimb de scrisori, ci 19 scrisori trimise de Elina către un jurnalist, care comentează şi chiar începe să se interogheze asupra lui însuşi. „Abia în clipa în care îţi cunoşti umbra începi să trăieşti. Ea te va însoţi permanent, fără să o poţi mitui. Ea e partea ta de întuneric în care ai grijă să îţi doseşti defectele, apucăturile de care îţi este ruşine, vinovăţiile de care fugi […]. Odată descoperită propria-ţi umbră, nu se mai pierde, nu mai dispare, cum se întâmplă cu umbra păsărilor în zbor sau cu cea a feştilei care arde în candelă." Reflecţia aceasta apare chiar după lectura primei epistole. Deja jurnalistul are o viziune cu fiinţa care îi scrisese, „respirând posedată de o aristocraţie a durerii". Crescută şi educată spre a ajunge damă de companie, profesionistă a păcatului prostituţiei, dar tot „păpuşă dezmembrată lăsată să se înece pe muşamaua murdară a unei mese de bucătărie, ca delfinul eşuat pe plajă", viaţa nu-i rezervă „altceva decât învăţarea pe de rost a rolului de Nimeni". Elina, pe nume (de scenă) Anays, îşi povesteşte viaţa de sclavă sexuală, cu întrebările fără răspuns, cu suferinţele, durerile, pericolele, înălţările pe culmile abjecţiei, într-o lume a minciunii şi a şantajului pe cât de ignobilă, pe atât de reală. Relaţia cu familia – doar mama, adică – este incompletă, înseamnă tot neîmplinire, suferinţă, vizitele sunt foarte rare şi pline de tristeţe. Aflată înlăuntrul lumii interlope, supusă şi strict controlată, Anays nu găseşte cale de scăpare, doar o lumină posibilă apare, după o vreme, dinspre insistenţa mamei de a face o vizită la schit, la părintele Iustinian, la care ea se spovedea de mai mulţi ani. „Nu înţelegeam de ce trebuia să vină Hristos să mă caute, să-mi bată la uşă, să intre şi să-mi ceară găzduire, fie şi numai pentru o noapte." Trăind într-o lume a fricii, a pedepsei, lipsită de iertare şi de bucurie, nu vede decât umbra, umbra din ea şi umbra care o înconjoară, nu vede cum ar putea ieşi acolo unde e, poate, altceva, altfel. Un bătrânel „din garda veche de diplomaţi", pus de „stăpânul" ei să o instruiască, îi spusese la începuturi: „Cât timp nu ne vom accepta această natură dual㠄 ne vom răni, îi vom răni şi pe alţii, dar cel mai grav, ne vom ignora potenţialul real pe care îl avem fiecare." Trăindu-şi în păcat toată existenţa cotidiană, este mereu mai aproape de ispăşire când revine, pentru un scurtele popasuri, acasă. Are crize, ca şi cum ar avea de trecut o barieră aflată înlăuntrul ei. „Înainte de a intra în oraş am oprit pe dreapta să plâng. Simţeam du-

rerea cum îmi umblă prin suflet încălţată în nişte papuci de casă mari şi ciudaţi./ – Din viaţa asta minunată, dragă, nu se iese decât bucată cu bucată, îmi şoptea cineva în inimă.” Treptat, după multe întâmplări care de care mai sordide şi mai periculoase, o ieşire pare a se arăta evidentă, necesară, dar este tot din stirpea umbrei, fie a umbrei grele, definitive, veşnice, fie a umbrei abandonării de sine. Îi mărturiseşte mamei: „Mă doare întunericul crescut în mine ca o mocirlă în care se tăvălesc bivolii satului. Umbra nu vrea să-mi iasă din trup, mamă! Doarme acolo în suflet ca într-un cavou de gheaţă.” Pas cu pas, ajunge, conştient sau nu, la soluţia extremă a ieşirii din scenă – aflată la volanul maşinii, la Istambul, iese în decor. „Alergam golită de gânduri, fără să văd şoseaua. De o parte şi de alta goneau pe lângă mine, în sens invers, şiruri paralele de copaci, ca nişte amintiri din plastic.” Se trezeşte pe patul de spital, scapă cu viaţă, dar lipsită voluntar de integritate fizică. După ce este avansată de patroni „şefă de agenţie”, începe să meargă la o biserica românească din oraş, Sfânta Muceniţă Paraschevi. Acolo primeşte mesajul aşteptat: „– Întoarce-te peste apa cea mare acasă, şi multă, şi bună odihnă vei afla…” „Intrasem în biserică de mână cu umbra, care-mi spusese pe drum că se hotărâse să-şi caute altă casă dacă nu mă schimbam pentru că ea se săturase să-mi fie doar uşă. Să se lovească de ea toate celelalte umbre ale sufletului meu ca nişte demoni…” Părintele Sergiu, de aici, o încurajează să meargă la Avva Iustinian, de la Schitul Sfântul Gheorghe, din Argeş – „E un sfânt, şi atâta a pătimit…” Ispăşirea aici se va petrece, va descoperi, vorbind părintelui Iustinian şi ascultându-l, ce este călugăria: „o vocaţie, e ca talentul de a cânta la violoncel. Omul caută plăcerea şi fuge de durere, în timp ce Hristos ne spune că dacă vrem să mergem după El trebuie să ne purtăm crucea în spinare în fiecare zi, nu o lăsăm după sobă!” Acesta este un răspuns, dar nu este Răspunsul. Mirel Bănică, în cartea sa „Între două lumi. Monahismul ortodox şi modernitatea” (Polirom, 2024), ne avertizează că „este posibil să încerci să defineşti ce este o *mănăstire*, dar foarte greu să spui sau chiar să înţelegi ce este un *călugăr*.” Sociologul îl citează şi pe Jean Leclercq (*Aspects du monachisme: hier et aujourd'hui*, Editions de la Source, 1968), iar apoi ajunge la concluzia că „s-ar putea încerca, […] să se scrie povestea vieţii unui singur călugăr şi, pornind de la aceasta, a întregului monahism. Dar niciodată a călugărului în general.” De aceea, poate, Dumitru Manolache recurge la o metafora care va da şi titlul volumului. A fi călugăr este o „aventură” strict personală, o cale de parcurs de unul singur, „ca o pasăre deghizată în zbor”. „Cât trăim, Elina, nu trebuie să ne încredem în trup, şi nici să ne bazăm pe el, până nu-L întâlnim pe Hristos. Să nu ne facem iluzii că înfrânarea ne fereşte de cădere.” „Trebuie să fim eroi în lupta cu păcatul, cu forţele întunericului şi cu trupul!”. Drumul spre ispăşire, spre lumină este lung şi greu, dar Elina, devenită maica Eleodora, îl parcurge cu neostoire – „Intrasem aşadar vrăjitoare în foc, de mână cu Hristos, şi ieşisem împreună Mire şi mireasă. Mireasă şi Mire! Cum ştiuse părintele să le judece pe toate, să pună fiecare lucru la locul lui, ca să se bucure Dumnezeu de bucuria noastră! Cum îmi dirijase el linia vieţii exact prin foc, ca să mă nasc dar al Soarelui!”

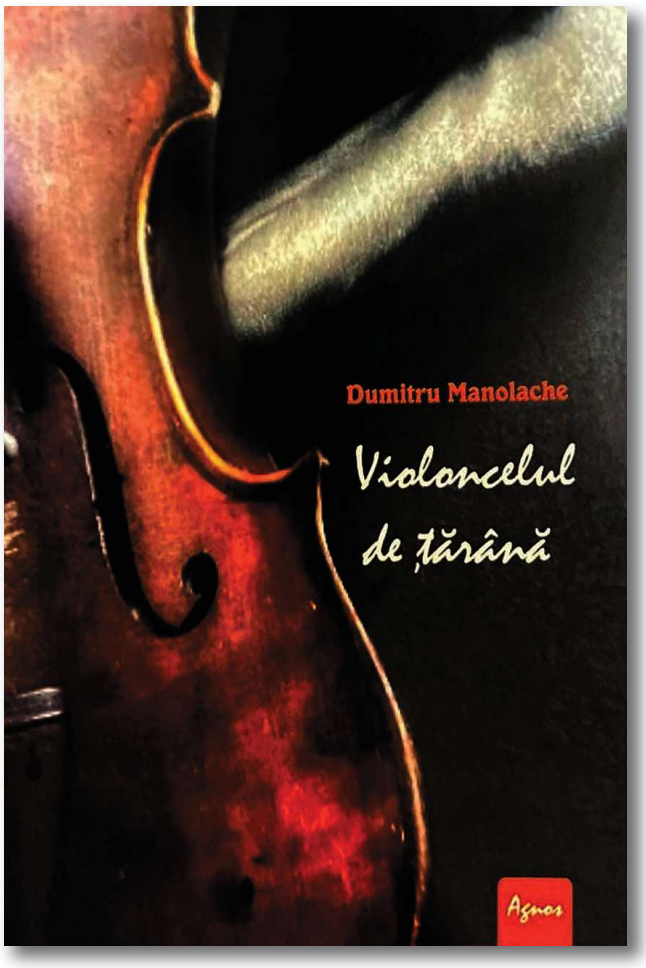

Dumitru Manolache realizează încă un excelent tur de forţă cu acest adevărat poem despre devenirea întru Credinţă, indiferent cât de jos a ajuns să fie trupul ce şi-a pierdut spiritul.

Mioara BAHNA

Annie Ernaux
Nobel 2022

Scriitoarea franceză Annie (Thérèse Blanche) Ernaux, născută Duchesne, în 1940, la Lillebonne, în Normandia Superioară, într-o familie de oameni simpli, muncitori, care au devenit apoi proprietarii ai unui mic magazin, a crescut la Yvetot şi, după studiile liceale şi universitare urmate la Rouen şi Bordeaux, a fost profesoară la liceul din Bonneville, la Collège d'Évire din Annecy-le-Vieux, în Pontoise, şi la Centre national d'enseignement à distance (CNED).

Creaţia ei literară cuprinde, în mare parte, scrieri autobiografice, în care critica literară semnalează o seamă de influenţe – despre unele vorbeşte autoarea însăşi – dinspre Jean-Paul Sartre, Virginia Woolf, Simone de Beauvoir etc. Sub aspect tematic, cărţile lui Annie Ernaux se referă cu precădere la sexualitate, la traume individuale care i-au marcat parcursul existenţial, dar are în vedere şi contextul larg în care s-au produs şi unde sunt cuprinse şi destine ale celor apropiaţi.

Pe de altă parte, scriitoarea nu pare preocupată de planul stilistic al cărţilor ei, acesta fiind, mai degrabă, doar vehiculul inevitabil al conţinutului, ceea ce sporeşte verosimilitatea întregului.

Şi-a publicat primul roman (autobiografic) „Les Armoires vides" în 1974, iar în 1984, a primit Prix Renaudot pentru „La Place", urmat de alte premii prestigioase: Prix François-Mauriac (2008); Prix Marguerite-Duras (2008); Prix de la langue française, pentru întreaga operă (2008); prix Maillé-Latour-Landry; Strega European Prize (2016); Prix Marguerite Yourcenar (2017); Premio Hemingway (2018); Prix de l'Académie de Berlin (2019); Premio Formentor de las Letras (2019) etc.

În anul 2022, Annie Ernaux devine al şaisprezecelea scriitor francez (după Sully Prudhomme – primul scriitor din lume, care a primit acest prestigios premiu, în 1901, Frédéric Mistral, Romain Rolland, Anatole France, Henri Bergson, Roger Martin du Gard, André Gide, François Mauriac, Albert Camus, Saint-John Perse, Jean-Paul Sartre, Claude Simon, Gao Xingjian, Jean-Marie Gustave Le Clézio, Patrick Modiano) laureat al Premiului Nobel pentru Literatură. În Motivaţia Juriului se specifică: „pentru curajul şi acuitatea clinică cu care dezvăluie rădăcinile, înstrăinările şi constrângerile colective ale memoriei personale". Este prima femeie franceză căreia i se decernează acest premiu, iar preşedintele Franţei, Emmanuel Macron, afirmă, în cuvintele de felicitare pe care i le adresează, că prin acest eveniment, ea se impune drept vocea „libertăţii femeilor şi a celor uitaţi": „Annie Ernaux écrit, depuis 50 ans, le roman de la mémoire collective et intime de notre pays. Sa voix est celle de la liberté des femmes et des oubliés du siècle. Elle rejoint par ce sacre le grand cercle de Nobel de notre littérature française". De altfel, Annie Ernaux însăşi consideră, după cum afirmă în discursul rostit cu prilejul primirii marelui premiu, acest eveniment drept o revanşă a femeilor care scriu, o formă de exprimare a „dreptăţii şi a speranţei": „La reconnaissance de mon travail par l'Académie suédoise constitue un signal de justice et d'espérance pour toutes les écrivaines". Mai mult, după ce-şi expune parcursul existenţial, subliniind circumstanţele care au determinat-o să scrie, laureata apreciază premiul obţinut drept „o victorie colectivă" a celor care doresc şi luptă pentru „dreptate, egalitate şi demnitate", pentru toţi oamenii, indiferent de categoriile în care s-ar situa, stabilite după criterii nerelevante pentru esenţa lor umană: „En m'accordant la plus haute distinction littéraire qui soit, c'est un travail d'écriture et une recherche personnelle menés dans la solitude et le doute qui se trouvent placés dans une grande lumière. Elle ne m'éblouit pas. Je ne regarde pas l'attribution qui m'a été faite du prix Nobel comme une victoire individuelle. Ce n'est ni orgueil ni modestie de penser qu'elle est, d'une certaine façon, une victoire collective. J'en partage la fierté avec ceux et celles qui, d'une façon ou d'une autre souhaitent plus de liberté, d'égalité et de dignité pour tous les humains, quels que soient leur sexe et leur genre, leur peau et leur culture".

Creaţia ei cuprinde: „Les armoires vides", Gallimard, Paris, 1974; „Ce qu'ils disent ou rien", Gallimard, 1977; „La femme gelée, Novel", Gallimard, 1981; „La place", Gallimard, 1983; „Une femme", Gal-

limard, Paris, 1988; „Passion simple”, Gallimard, Paris, 1991; „Journal du Dehors”, Gallimard, 1993; „La honte”, Gallimard, 1997; „Je ne suis pas sortie de ma nuit”, Gallimard, 1997; „L’evenement”, Gallimard, Paris, 2000”; „Se perdre”, Gallimard, 2001; „L’Occupation”, Gallimard, 2002; „Les années”, Gallimard, 2008; „L’écriture comme un couteau”, Etaj, Paris, 2011; „Retour à Yvetot”, Mauconduit, Paris, 2013; „Regarde les lumières, mon amour”, Serie: „Raconter la vie”, Seuil, Paris, 2014; „Mémoire de fille”, Gallimard, Paris, 2016 etc.

Annie Ernaux este, de asemenea, preocupată intens de viaţa politică: susţine candidaţi la alegerile prezidenţiale, semnează petiţii, scrisori deschise, platforme de sprijin, contribuie la boicotarea unor iniţiative politice, este ţinta unor acuzaţii / calomnii etc.

Lucrările ei au fost traduse în mai multe limbi.

Sfidând „limitele scrisului” – „Pasiune simplă”

Confesiune a vocii naratoare, „Passion simple”, publicată în 1991, este prima parte a cărţii, în limba română, „Pasiune simplă. Confesiunea unei adolescente”, traduceri din limba franceză de Mădălina Ghiu şi Vasile Zincenco, Editura Pandora Publishing, Bucureşti, 2022, care dezvăluie angoasele unei femei mature (exprimate, pe larg, prin analiză şi introspecţie), captivată de iubirea pentru un bărbat ce nu-i aparţine, dar care a devenit pentru ea o obsesie căreia îi subordonează întreaga viaţă şi, mai mult, din cauza căreia ignoră până aproape de anulare ori simte că o deranjează restul existenţei ei (care înseamnă profesia, prietenii, dar şi propriii copii), altfel prozaică, tot din perspectiva ei.

Microromanul „Pasiune simplă” face parte din acţiunea scriitoarei franceze Annie Ernaux de a scrie pentru a-şi răzbuna statutul social: „J’écrirai pour venger ma race”, aşa cum şi-a propus, după propria mărturisire, făcută în discursul de la ceremonia de primire a Premiului Nobel, în 2022, cu mulţi ani în urmă, pe vremea studiilor universitare, „într-o facultate de provincie”, printre tineri provenind din rândurile burgheziei, când credea că, scriind cărţi, ar putea să „repare nedreptatea socială a naşterii” sale modeste: „J’avais vingt-deux ans. J’étais étudiante en Lettres dans une faculté de province, parmi des filles et des garçons pour beaucoup issus de la bourgeoisie locale. Je pensais orgueilleusement et naïvement qu’écrire des livres, devenir écrivain, au bout d’une lignée de paysans sans terre, d’ouvriers et de petits-commerçants, de gens méprisés pour leurs manières, leur accent, leur inculture, suffirait à réparer l’injustice sociale de la naissance. Qu’une victoire individuelle effaçait des siècles de domination et de pauvreté, dans une illusion que l’Ecole avait déjà entretenue en moi avec ma réussite scolaire”.

În „Pasiune simplă”, pe de altă parte, scriitoarea demonstrează, indirect, prin vocea naratoare, că simplitatea sau complexitatea sunt noţiuni relative, că depinde din ce unghi şi în ce moment este privită o realitate, pentru a i se aplica o etichetă care s-o caracterizeze: cele două personaje aflate în prim-plan, cea care scrie şi iubitul ei, provin din medii şi culturi diferite, bărbatul care îi invadează gândurile naratoarei fiind un străin – din Europa de Est –, ceea ce explică anumite neconcordanţe legate de percepţia unor date legate de lumea în care se derulează iubirea lor, pe care le sesizează femeia, tot ea referindu-se inclusiv la existenţa unor bariere lingvistice (pentru că el vorbeşte relativ bine franceza, însă ea, deloc limba lui), pe lângă cele matrimoniale (fiindcă el este căsătorit), care-i alimentează şi-i amplifică obsesiile, ea preferând ca în tot face parte din legătura lor relativ insolită, cu inerente laturi nocive, să-şi asume toate posibilele riscuri, suferinţe... De aceea, de pildă, în timp ce lui are grijă să-i protejeze identitatea, numindu-l mereu doar A. (numele ei, în schimb, nu este pomenit deloc), trăirile ei intime le divulgă fără nicio reţinere, ba chiar cu un fel de fervoare vindicativă, îndreptată spre propria fiinţă, vinovată de a fi ales să iubească şi să sufere. Relatarea acestor frământări ce reprezintă materialul epic al cărţii evidenţiază totodată, dincolo de afirmaţiile pe care le face naratoarea, legate de relaţia specială cu străinul, vulnerabilitatea, parţial imanentă, care o caracterizează, dar şi dorinţa de eliberare de toată tristeţea prin confesiune.

Observat atent, textul cuprinde aspecte dintr-o viaţă trăită pe apucate, pendulând între insuficientă

realitate şi enormă imaginaţie, aceasta din urmă neavând alt rol decât de a tulbura puţinul concret la care are acces personajul-narator, pentru ca, după un timp de la de derularea oricărui fapt, cu luciditate, să noteze şi să analizeze atât şi aşa cum s-a văzut dinspre sine ceea ce a trăit, într-un fel sau altul (real ori în imaginaţie). Mai mult chiar, aşa cum relatează, personajul se lasă deliberat adeseori în voia imaginaţiei, iar apoi consideră rezultatele propriei închipuiri ca adevărate.

Pe de altă parte, dincolo de povestea neobişnuită pe care o etalează naratoarea, din această „Pasiune simplă” se desprinde şi imaginea contactului dintre două civilizaţii contemporane, cu particularităţile şi prejudecăţile de percepţie, în primul rând, ale fiecăreia faţă de cealaltă.

Evenimentele analizate de naratoare se petrec în preajma anului 1989: „de cinci luni încoace”, de când misteriosul A. s-a întors în ţara lui din Estul Europei, s-au întâmplat „căderea zidului Berlinului şi executarea lui Ceauşescu”. Ea însă face referire şi alteori le evenimente petrecute în lume, expunându-şi opiniile, deseori împotriva curentului cvasi-general european sau, cel puţin occidental, cu privire la acestea: „Între momentul în care am încetat să scriu, în luna mai a anului trecut, şi acum, 6 februarie ‘91, a izbucnit conflictul prevăzut între Irak şi coaliţia occidentală. Un război «curat» potrivit propagandei, deşi asupra Irakului” au căzut «mai multe bombe decât asupra Germaniei pe toată durata celui de-Al Doilea Război Mondial» (*Le Figaro* de astă-seară) şi unii martori spun că au văzut în Bagdad copii cu timpanele sparte de deflagraţii, umblând pe străzi ca beţivii”.

Totuşi, oricât de grav ar fi ce se întâmplă în lume, nu este decât fundalul pe care naratoarea îşi urmăreşte frământările, neliniştile, obsesiile, în ciuda unui soi de izolare la care a împins-o sentimentul ilicit pe care îl trăieşte... Aşa, de pildă, după o meteorică şi nesperată întoarcere a lui la Paris, îşi evaluează efectul acesteia asupra ei, simţindu-l cel puţin paradoxal: „Am descoperit ce poţi fi capabil să faci, adică totul. Dorinţe sublime sau mortale, lipsă de demnitate, credinţe şi purtări pe care la alţii le găseam smintite, atâta vreme cât eu însămi nu recursesem la ele. Fără să ştie, A. m-a legat şi mai mult de lume”.

Cu toată disperarea care o domină (indusă de pasiunea pe care are prilejul să o trăiască alături de cel pe care-l iubeşte doar din când în când, restul vieţii ei transformându-se într-o aşteptare dureroasă, întreruptă – de-a lungul celor doi ani cât durează această relaţie – numai când el o sună, astfel că, auzindu-i vocea la telefon, trăieşte clipe de extaz, a căror amintire devine apoi hrana restului existenţei ei, până la o nouă interacţiune cu el), naratoarea aduce în text şi note metaliterare, între altele, constatând: „Imperfectul pe care l-am folosit în mod spontan încă de la

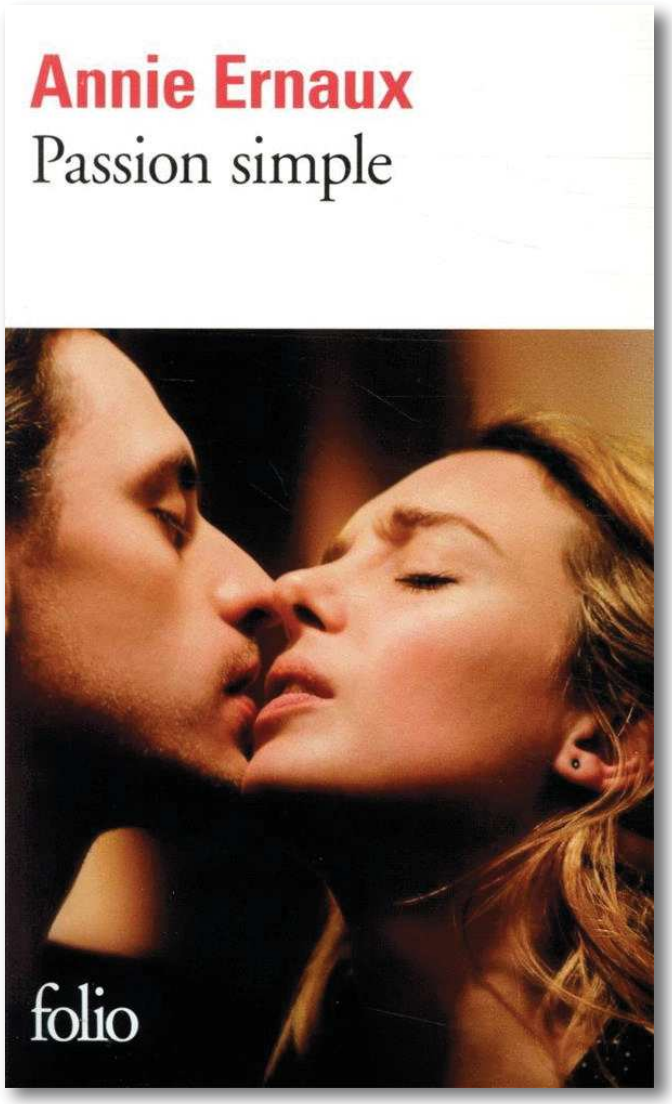

primele rânduri este acela al unei durate pe care nu o voiam sfârşită...”

În context, o perspectivă insolită asupra scrisului, pe care o aduce Annie Ernaux, este că, dacă (toţi) ceilalţi scriitori îşi pun creaţiile sub umbrela ficţiunii, a imaginarului, în ideea că orice text literar este rezultatul unei transfigurări artistice a realităţii, ea, în însemnări metaliterare, caută, dimpotrivă, să susţină că propria carte este, de fapt, „ceva privat”, redând însuşi procesul de creaţie: „atâta vreme cât aceste pagini sunt încă personale, la îndemână, aşa cum sunt ele astăzi, scriitura e mereu deschisă. Mi se pare mai important să adaug ce a adus realitatea între timp decât să modific locul unui adjectiv”, ceea ce, din punctul ei de vedere, este o „garanţie a autenticităţii”.

Prin urmare, pentru scriitoarea franceză, scrisul – şi aici se întâlneşte, de fapt, cu orice creator autentic – este o terapie împotriva sinelui, a răului din sine, în timp ce publicarea ar părea, mai degrabă, accidentală sau măcar nevizată neapărat, decât, cel mult, în vederea unei (re)integrări sociale / adaptări mai evidente la norme ale societăţii, eludate câtă vreme faptele descrise, devenite materialul cărţii, s-au aflat în derulare. În plus, conform propriei mărturisiri, analizându-şi experienţele, naratoarea descoperă în ele date recognoscibile şi în cazul altora, astfel că efectul cathartic este amplificat: „Il ne s’agit pas pour moi de raconter l’histoire de ma vie ni de me délivrer de ses

secrets mais de déchiffrer une situation vécue, un événement, une relation amoureuse, et dévoiler ainsi quelque chose que seule l'écriture peut faire exister et passer, peut-être, dans d'autres consciences, d'autres mémoires." Şi. totuşi, folosirea persoanei întâi o simte, tot după cum afirmă în discursul rostit la ceremonia primirii Premiului Nobel, în 2022, ca pe o necesitate: „Continuer à dire «je» m'était nécessaire. La première personne – celle par laquelle, dans la plupart des langues, nous existons, dès que nous savons parler, jusqu'à la mort – est souvent considérée, dans son usage littéraire, comme narcissique dès lors qu'elle réfère à l'auteur, qu'il ne s'agit pas d'un «je» présenté comme fictif. Il est bon de rappeler que le «je», jusque là privilège des nobles racontant des hauts faits d'armes dans des Mémoires, est en France une conquête démocratique du XVII-ème siècle, l'affirmation de l'égalité des individus et du droit à être sujet de leur histoire, ainsi que le revendique Jean-Jacques Rousseau dans ce premier préambule des *Confessions*: «Et qu'on n'objecte pas que n'étant qu'un homme du peuple, je n'ai rien à dire qui mérite l'attention des lecteurs. […] Dans quelque obscurité que j'aie pu vivre, si j'ai pensé plus et mieux que les Rois, l'histoire de mon âme est plus intéressante que celle des leurs».

Ce n'est pas cet orgueil plébéien qui me motivait (encore que…) mais le désir de me servir du «je» – forme à la fois masculine et féminine – comme un outil exploratoire qui capte les sensations, celles que la mémoire a enfouies, celles que le monde autour ne cesse de nous donner, partout et tout le temps."

„a experimenta limitele scrisului" –
„Confesiunea adolescentei"

În cea de-a doua scriere cuprinsă în volum, „Mémoire de fille" – „Confesiunea adolescentei"–, publicată mai întâi în 2016, se schimbă registrul narativ, dar şi obiectivul: persoana I alternează cu a III-a, în funcţie de scopul pe care-l urmăreşte naratoarea, încercând sau nu, într-un moment sau altul, să se detaşeze de cele relatate, în centrul cărora este chiar ea, într-o etapă când, deliberat, a trăit spectaculos. Ca şi în prima naraţiune, deci, în prim-plan rămâne iubirea, ale cărei meandre sunt redate până în cele mai indicibile forme de manifestare, în ideea că „Nu e nicio ruşine să iubeşti şi să o spui".

O caracteristică a acestui microroman este discontinuitatea, vizibilă atât în planul construcţiei, cât şi în cel al conţinutului. Eroina este, deci, naratoarea însăşi, cu patruzeci şi cinci de ani în urmă faţă de momentul când se decide, în fine, să scrie despre experienţele ipostazei sale de la optsprezece ani, cu care se identifică, dar şi de care se detaşează, fără să se poată decide exact ce să aleagă: „Am vrut să o uit pe fata

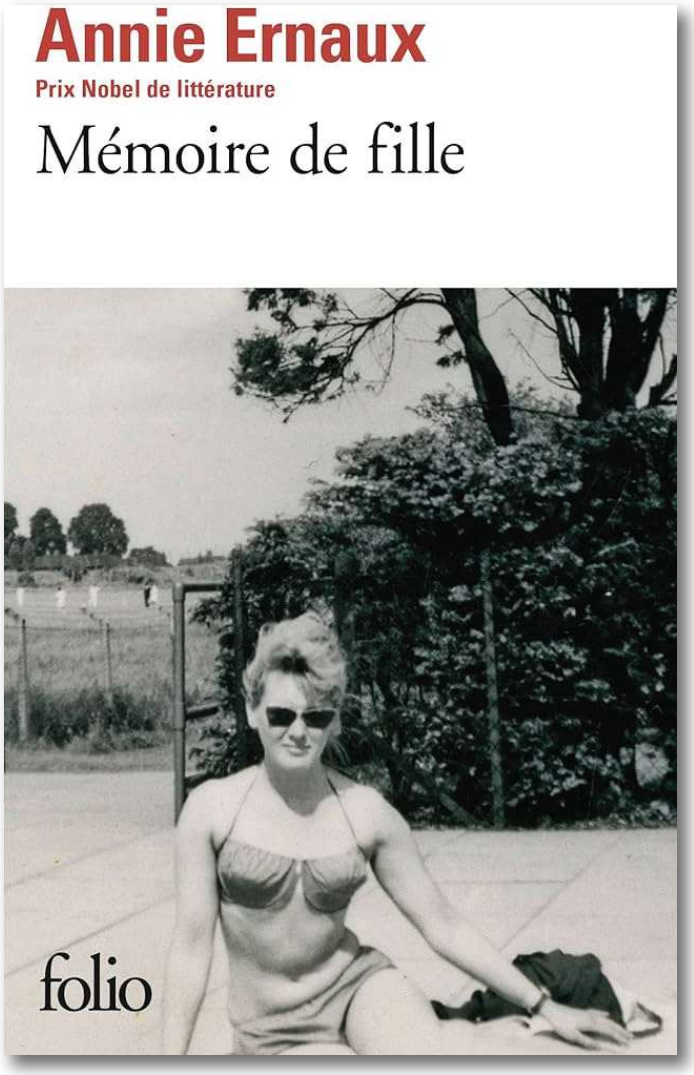

aceea. Să o uit cu adevărat, adică să nu-mi mai doresc să scriu despre ea. Să nu mă mai gândesc că trebuie să scriu despre ea. (...) Nu am reuşit asta niciodată".

La maturitate alege, totuşi, să-şi facă bilanţul începuturilor feminităţii, şi constată cu nostalgie, tristeţe, cu frustrări târzii, că parcursul ei existenţial, diferit de al celor mai mulţi dintre colegii de generaţie, a marcat-o iremediabil, şi, de aceea, mai târziu, prin scris, caută să-i vadă noimele şi, mai ales, consecinţele asupra vieţii ulterioare. O primă consecinţă ar fi refugiul în lectură „Viaţa ei cea mai intensă se află în cărţile pe care le devorează de când a învăţat să citească. Prin ele şi prin revistele pentru femei cunoaşte ea lumea".

Privind în urmă, naratoarea identifică nişte etape în viaţa „personajului" ei, în delimitarea cărora rolul decisiv îl are şederea temporară, în vara anului 1958, într-o colonie, dar sunt şi alţi factori care i-au marcat devenirea. A fost, mai întâi, „Fiica băcanului – cum i se spune în cartier", acasă, despre care se ştia că „trăieşte şi se comportă ca o regină". Dar „fiica băcanului" avea o mulţime de visuri, pentru că citea mult, era sensibilă şi realitatea nu-i oferea ceea ce se clădea în închipuirea ei.

Cu asemenea premise, partea a doua a cărţii este un lung şir de adnotări la ceea ce, observând retrospectiv, naratoarea numeşti „frânturi din discursul meu interior", un puzzle din care încearcă să-şi reconstituie o epocă esenţială a vieţii, cea în care s-a pus temelia caracteristicilor definitorii ale personalităţii

sale, într-un context ale cărui date sunt, în cea mai mare parte, în antiteză cu ea, pe care, de exemplu, „Diversitatea o deconcertează”.

„Confesiunea adolescentei” este, prin urmare, cartea unei deveniri, dar nu una oarecare, ci o devenire întru disperare, pentru că o fată, copil unic, ocrotită de toată grija şi protecţia părinţilor săi, undeva în Yvetot, un orăşel de provincie francez din Normandia, înconjurată de curăţenia morală a familiei, dar şi a comunităţii, la adolescenţă, ajunge să simtă toată această normalitate ca pe o povară şi visează, naiv-romanţios, sub influenţa cărţilor, a filmelor, a tot ce putea avea la dispoziţie, în acest scop, în contextul mijlocului de secol al XX-lea, în lumea ei. De aceea, posibilitatea de a pleca într-o colonie pentru tineri, ca monitor, într-o vacanţă, în vara anului 1958, face din locul respectiv, pentru ea, tărâmul făgăduinţei, însă devine iadul căruia nu are forţa, voinţa să i se sustragă, deşi îşi păstrează în mare parte luciditatea şi, prin urmare, înţelege că este teribil de grav ce i se întâmplă.

Până în oraşul unde se află colonia, spre marea ei ruşine, Annie este condusă de mamă, dar, imediat ce iese de sub supravegherea acesteia, fără a avea un fond rebel sau înclinaţii spre imoralitate, simte dorinţa irepresivă de a trăi altfel.

Acolo, în tabără / colonie, se află copii şi tineri care trebuie să se ocupe de ei, conform unor programe. Annie D. caută să se adapteze imediat şi, în general, face faţă cerinţelor, numai că ideea cu care venise, de a-şi schimba viaţă, prin intervenţia iubirii, o stăpâneşte teribil. Ce se întâmplă, în continuare, facilitat de dorinţa ei disperată de a întâlni şi trăi iubirea, este banal sau extraordinar, în funcţie de unghiul din care este privit: într-o seară, dansează cu şeful monitorilor şi acesta o sărută pentru prima dată, apoi ies împreună din sala de dans şi merg în camera fetei unde tânărul, până ca ea să se dezmeticească şi să încerce să simtă măcar în parte cum visa să fie prima iubire, încearcă să profite de naivitatea ei, astfel că fata devine, fără să conştientizeze victima celui care nu vrea decât s-o înjosească, mai ales că tot ce se întâmplă este aflat imediat de întreaga colonie. De remarcat însă, în ce o priveşte pe naratoare, sinceritatea cu care analizează şi expune ceea ce s-a petrecut cândva. Naratoarea îşi aminteşte, cu tristeţe, că victima se ataşează de călău: îl caută, îl doreşte etc., în timp ce el face jocul în sensul opus, exprimându-şi făţiş dispreţul ori ignorând-o, spre disperarea ei evidentă şi, totodată, spre încântarea haitei în care se transformă ceilalţi.

Totul este revăzut, analizat, uneori până în cele mai nesemnificative – din afară! – detalii, comentat, din perspectiva femeii mature, de mult mai târziu, în încercarea de a înţelege, fie şi la asemenea distanţă (1958 -2014), cauzele şi tot ce a transformat-o spectaculos pe copila băcanului din orăşelul Yvetot: „În timp ce scriu, îmi dau seama că niciodată până acum nu m-am gândit că blonda [logodnica monitorului-şef, de care se îndrăgosteşte şi care, fără să-şi dea seama, ajunge personaj principal în viaţa lui Annie pentru multă vreme – n. n.] ar fi putut să-şi dorească să ocupe un loc pe care eu îl ocupasem din întâmplare şi că, logodită sau nu, nu putea ceda în faţa acestei deşirate stângace, cu ochelari de mioapă, aşa cum sigur mă judecase încă din prima zi, când ne-am făcut radiografii una după alta la infirmerie”.

Experienţa taberei o transformă, deci, cu totul pe Annie, după cum constată ea însăşi la distanţa deceniilor scurse de atunci: „Nu mai există nimic din Yvetot în ea, din internat şi călugăriţe, din cafeneaua-băcănie”. La venirea în vizită a părinţilor, însoţiţi de un unchi şi o mătuşă, văzându-i, îşi dă seama că tot ce vrea de la viaţă, din punctul în care a ajuns, este doar „Să danseze, să râdă, să facă tărăboi, să cânte cântece obscene, să flirteze.”

Analiza minuţioasă a unor fapte, stări, situaţii etc. din trecut nu este însă un capriciu de moment, ci continuarea unui proces început în 1958 şi reluat, de atunci, la nesfârşit, de vreme ce vorbeşte despre „interpretările acumulate de-a lungul anilor”. Complexitatea investigaţiilor, cu ineludabila lor latură sentimentală, subiectivă, îi ridică încă, după atâta timp, femeii mature, trecută prin marea cultură, cunoscătoare a modelor, influenţelor etc., întrebări, îi deschide noi direcţii de interpretare: „O suspiciune: oare n-am vrut, în mod obscur, să scot la lumină acest moment al vieţii mele cu scopul de a experimenta limitele scrisului, de a împinge până la capăt linia de demarcaţie cu realitatea (...)”

Scenariile pe care le creează naratoarea, traseele pe care şi le propune spre a se apropia – fie şi temporar, fiindcă, aşa cum a mărturisit în repetate rânduri, niciunul dintre posibilele răspunsuri găsite la un moment dat nu înseamnă decât o pasageră formă a unei realităţi care oricum nu mai există ca să aducă argumente susţinătoare – nu fac altceva decât, în pofida timpului, să adâncească rana produsă de *ce a fost,* în loc de *ce ar fi putut* sau, mai degrabă, *ce ar fi trebuit să fie*: „Cum să pătrunzi acum în deriva fermecată a acestei fete, să înţelegi sentimentul că trăieşte cel mai pasionant moment din viaţa ei, care o face insensibilă la toate batjocurile, la cuvintele sarcastice, la remarcile jignitoare.

În ce mod – tragic, liric, romantic, chiar umoristic, n-ar fi atât de greu – să povesteşti ceea ce a trăit în S., cu un calm şi un *hybris* care au fost judecate de alţii, de toţi ceilalţi, drept pură nebunie şi destrăbălare”.

Tot retrospectiv, naratoarea constată că au existat rare clipe de luciditate, acolo, în colonie, când eroina de altădată se simţea traversată de ceva asemănător cu regretul, pentru că intrase într-un turbion existen-

ţial, în care îi zburaseră sau se estompaseră toate datele vieţii ei de până atunci, cu educaţia primită, cu strălucitele rezultate la învăţătură..., în locul lor lăsându-se asaltată de sex, alcool, ţigări... Metamorfoza, pe care şi-o aminteşte naratoarea, pe care o „vede" cu ochii minţii („văd", „o văd" sunt cuvintele prin care se referă la secvenţele filmului din trecut) este imaginea unei fete „cu o ţigară Gauloise între degete", „bând gin, ignorând aversiunea ei faţă de alcool provocată de beţivii din cafeneaua părinţilor ei" şi cu altă stare de spirit decât cea de la sosirea în colonie: „Este mândră să fie un obiect al dorinţei şi numărul cât mai mare de cuceriri i se pare dovada puterii ei de seducţie".

Fără să o judece, naratoarea îşi aduce aminte reacţia inexplicabilă – aşa cum fusese văzută din exterior – a „fetei din '58" faţă de limbajul agresiv al celorlalţi tineri din tabără, îndreptat împotriva ei şi determinat de comportamentul său de acolo, fiindcă, departe de a suferi, de a se supăra pentru tot noianul de cuvinte obscene, triviale care i se aruncă permanent şi în faţă şi în spate, ea tratează totul cu calm, ba chiar cu detaşare sau, şi mai surprinzător, ca pe rezultatul unei victorii visate, aşteptate cu nerăbdare îndelung. Spre exemplu, într-o zi, găseşte scris cu pastă de dinţi, pe oglinda chiuvetei din cameră, „*Trăiască curvele*", cuvinte care o deranjaseră foarte tare pe colega ei, „o fată cuminte, care nu avut decât un singur flirt" în timpul şederii acolo. Evaluând însă, la distanţă, atitudinea lui Annie, naratoarea apreciază că „Fata din '58 nu se supără, ba chiar mi se pare că se amuză în legătură cu asta, ca de o agresivitate batjocoritoare obişnuită faţă de ea. Poate că vede aici o dovadă suplimentară a falsităţii judecăţii lor. Este o greşeală. Ea nu este ceea ce se spune că este".

Comportamentul potrivnic al celorlalţi, faptul că după ce Annie aruncă o scrisoare sentimentală, în care se confesează unei prietene, resturile scrisorii sunt adunate de bucătar, o persoană matură, totuşi, care le lipeşte şi le afişează la avizier, spre hazul nebun al celorlalţi, în timp ce pe fată o oripilează gestul, toate acestea şi încă altele o determină să-şi dea seama că ea este altfel: „Ea nu avea nevoie să facă parte din grup". Este ea singură în faţa haitei, care nu poate să înţeleagă că, în pofida apropierii atâtor băieţi, şi-a apărat virginitatea şi, deci, nu este ceea ce i se strigă de către toţi.

Căutând cauzele, dar şi consecinţele celor trăite de tânăra Annie Duchesne, în anul ieşirii ei în lume, concomitent, naratoarea aminteşte şi contextul general, naţional şi internaţional, contemporan evenimentelor din viaţa personajului, conştientizate, din cauza intensităţii trăirilor proprii, abia mult mai târziu: „Am citit pe internet lista atentatelor (...) – sabotaje la căile ferate, focuri de mitraliere asupra cafenelelor şi a secţiilor de poliţie, incendii la fabrici (...), rafinării (...) – care au avut loc aproape în fiecare zi de la sfârşitul lunii august (cincisprezece atentate pe 25) până la sfârşitul lunii septembrie 1958". În ce o priveşte însă pe tânăra aflată în prima etapă atât de zbuciumată din viaţa ei –„consacrare a nebuniei mele", cum o numeşte, din perspectiva prezentului –, întâmplările din afara arealului în care se exprimă sufletul ei năvalnic din zilele respective sunt prea puţin importante, dacă nu chiar inexistente, astfel că, în comentariul ei, femeia matură care scrie despre atunci notează, pornind de la evenimente cum sunt cele de mai sus: „Niciuna dintre aceste fapte nu aprinde vreun beculeţ în memoria mea. Ceea ce ar fi considerat astăzi drept un climat de război nu a tulburato, aşadar, pe fata din S. (...)"

În viziunea naratoarei, preocupată constant de cele petrecute în vara lui '58 chiar şi după jumătate de secol, dar, spre deosebire de fata de altădată, cu luciditatea susţinută de fireasca detaşare adusă de trecerea timpului, esenţa lumii de atunci se restrânge la spaţiul coloniei, într-un timp evaluat din perspectivă bergsoniană: „... m-am închis în spaţiul coloniei, interzicându-mi să încalc înainte sau înapoi limitele temporale ale acestei veri a lui '58, străduindu-mă să mă situez acolo neîncetat, într-un fel de imersiune fără viitor. Brusc, am progresat foarte încet, cuprinzând aceste şase săptămâni ale coloniei cu alte vreo patruzeci, exact 273 de zile, pentru a le cerceta cât mai atent şi a le face să existe cu adevărat prin scris. Pentru a face să fie simţită durata imensă a unei veri de tinereţe în cele două ore de lectură a o sută de pagini".

Dar, dacă, din afară, experienţa trăită de Annie în colonie pare traumatizantă şi aproape sinistră, pentru ea, contemplând încă o dată, înainte de plecare spaţiul în care s-a întâmplat, perspectiva este total opusă: „Se uită la locul în care este sigură că a fost cel mai fericită de când s-a născut".

Extraordinarei experienţe din tabără îi urmează cea a studiilor la liceul Jeanne-d'Arc, unde fata băcanului din Yvetot descoperă altă atmosferă şi alte criterii de ierarhizare a lumii şcolare decât cele cu care deja făcuse cunoştinţă, dar tot traumatizante: „La liceul Jeanne-d'Arc, idealizat încă de când se afla la internatul Saint-Michel d'Yvetot, nu o cunoaşte pe niciuna dintre cele douăzeci şi şase de eleve din clasa ei, iar pe ea nu o cunoaşte niciun profesor. Annie Duchesne, aici, nu este aureolată de niciun trecut de excelenţă şcolară. În mijlocul lor, care sunt legate printr-un acord tacit, ea se descoperă anonimă şi invizibilă. Supravegherii ieşite din comun a călugăriţelor i-a luat loc indiferenţa unor profesori destul de tineri, eleganţi, a căror competenţă evidentă a impresionato la fel de mult pe cât o îngrijora capacitatea ei de a-i asculta cu atenţie".

La aceste aspecte se adaugă alte deosebiri faţă de ceea ce-şi imaginase înainte de a veni în noua şcoală. Spre exemplu, aici, nu era „nici vorbă de fete destinse, rebele, aşteptate de o mulţime de băieţi la ieşirea din liceu”. Pe de altă parte, „La internat, diferenţele sociale îi erau cunoscute, dar fata băcanului se putea mândri cu rezultate pe care nu le obţineau fetele bogate a căror ierarhie şcolară era adesea opusul rangului social al părinţilor”.

Prin urmare, cam nimic nu se potriveşte cu visurile „fetei băcanului”, grăbită să schimbe realitatea în care trăise cu o alta neapărat liberă şi, deci, superioară, în închipuirea ei, celei cunoscute. De pildă, „Se simte cufundată într-o atmosferă de superioritate impalpabilă care o intimidează, o superioritate pe care, deşi o acceptă ca firească, o va raporta rapid la profesia părinţilor lor (prefect, medici, farmacişti, directoarea Şcolii Normale, profesori, institutori) şi a reşedinţei lor în frumoasele cartiere din Rouen”.

Naratoarea alternează mai multe planuri: al trecutului şi al prezentului; al relatării şi al reflecţiilor asupra trecutului, asupra relaţiei dintre prezent şi trecut şi, mai ales dintre cea de altădată şi cea care a decis să o caute, să facă efortul de a o înţelege, de a-i descoperi resorturile / raţiunile acţiunilor: „eu sunt fantoma ei, care locuieşte în fiinţa ei dispărută”. Iar reconstituirea imaginii celei de demult se face atât din amintirile păstrate în cutele minţii, cât şi din puţinele, devenite esenţiale, fotografii de atunci – ale ei şi ale locurilor de care se leagă momente care au căpătat importanţă aparte, în special odată cu trecerea timpului, ale vieţii ei –, pe care acum le analizează cu minuţiozitate, căutând să obţină informaţii din cel mai nesemnificativ detaliu, chiar dacă nu sunt neapărat măgulitoare, ba, mai mult, naratoarea pare să le sublinieze pe cele mai degrabă defavorabile: „Mă uit la această adolescentă într-o fotografie alb-negru pe spatele căreia scrie «Balul Şcolii Regionale de Agricultură din Yvetot, 6 – 12 –58». Ea domină prin înălţime şi corpolenţă cuplul din dreapta, un băiat şi o fată, toţi trei stând în faţa unei plante verzi, asemănătoare unui palmier. Rochia ei albă, al cărei corsaj plisat cu bretele scoate în evidenţă pieptul, se evazează pornind din talie, dezvăluind braţe pline şi gambe groase. Ea zâmbeşte cu gura închisă din cauza dinţilor neregulaţi (...)”

Pentru Annie Ernaux, aşadar, pare că scrisul este o acţiune arheologică, de găsire şi restaurare a componentelor simţite ca fundamentale ale trecutului, şi, în acelaşi timp, o terapie, pentru că, aşa cum afirmă, „la ce foloseşte scrisul dacă nu să dezgroape lucruri, chiar şi unul singur, imposibil de redus la explicaţii de tot felul, psihologice, sociologice, un lucru care să nu fie rezultatul unei idei preconcepute sau al unei demonstraţii, ci al poveştii, un lucru care iese din pliurile întinse ale poveştii şi care ne poate ajuta să înţelegem – să suportăm – ceea ce se întâmplă şi ceea ce facem”.

Aşa cum reiese din relatare, intrarea spectaculoasă a lui Annie în viaţa, pe care ea a crezut-o sinonimă cu fericirea, analizată şi răsanalizată apoi, de-a lungul timpului, scoate în evidenţă nişte constante ale vieţii ei: fata a fost şi a rămas o victimă ingenuă, pendulând între un bun-simţ funciar şi dorinţa de a se alătura, cu orice preţ, celorlalţi de vârsta ei, a căror emancipare a simţit-o ca pe o formă de superioritate dobândită prin experienţe care ei i se refuzaseră ca urmare a educaţiei primite şi a grijii unor părinţi prea protectori. De aceea, introspectându-se, după ani, constată: „Totul se revoltă în mine în afara voinţei mele”. Preţul pe care îl plătise fusese însă nemăsurat şi se răsfrânge asupra ei chiar şi după trecerea anilor, cu toate că eforturile pe care le face sunt uriaşe, fiindcă, plecată din orăşelul natal, ca să cunoască şi altfel viaţa, se aruncase în vârtejul unei sexualităţi (despre care ştiuse câte ceva mai ales din cărţile de literatură), care, în viziunea ei avea o aură idilică, drept care ajunge să fie îngenuncheată (chiar şi în sens propriu) prin acţiunea iresponsabilă a unor tineri, fără scrupule, drept care îşi atrage oprobriul de neşters şi cu enorme consecinţe, cu deosebire în viaţa ei lăuntrică.

Urmează, aşa cum am arătat, experienţa liceului, unde, din nou, se izbeşte de zidul celorlalţi, format însă nu de experienţa lor sexuală, ci de arogarea unei superiorităţi distrugătoare pentru cei ce nu fac parte din aceeaşi castă, cea a poziţiei sociale. Iarăşi, Annie reuşeşte să depăşească oarecum barieră sau, mai degrabă, ca şi în cazul celei erotice, doar s-o străpungă, să arate ce poate, la cote înalte, fără a ajunge însă a fi apreciată de cei de dragul cărora făcuse eforturile şi obţinuse rezultate deosebit de bune, în condiţiile în care, iniţial, fusese speriată de tot şi de toate. Atestate de documente, dar şi de memorie, aceste rezultate sunt alt prilej pentru naratoare să continue investigaţia: „Am în faţa mea carnetele de note trimestriale ale lui Annie Duchesne, clasa Filosofie II 1958-1959. Ele sunt dovada că obţinea mereu rezultate bune la toate disciplinele, cu excepţia limbii engleze. (...) Toate evaluările evocă o «elevă inteligentă şi serioasă». Ceva cenuşiu, fără strălucire sau relief, conform amintirilor mele despre fata care nu intervenea niciodată în clasă”.

Trecerea timpului şi distanţarea de evenimentele din avara lui 1958 îi atenuează lui Annie unele ambiţii, de altfel induse, spre exemplu, de dorinţa de a se asemăna cu logodnica tânărului profesor de sport din colonie, transformat de mintea lui ei din adolescenţă din, mai degrabă, agresor (şi apoi, devenit, din neputinţa de a-şi duce până la capăt actul, duşman feroce) în iubit imaginar. Etapa următoare aduce „dispariţia lentă a ambiţiilor şcolare ale lui Annie D., din cauza interiorizării fără revoltă a poziţiei ei sociale, cu siguranţă ne-

bănuită, credea ea, de colegii ei (...)". Transformările pe care le trăieşte, în cea mai mare parte a lor obţinute printr-o voinţă extraordinară, nu-i aduc însă satisfacţiile sperate, pentru că întâmplările din tabără rămân vii în amintirea celor care au fost acolo: „Ruşinea era de neşters, închisă între zidurile coloniei".

Sunt, pe de altă parte, în carte, şi pagini de metaliteratrură, în care, explicit, este luat în discuţie şi rolul memoriei afective, pentru că naratoarea alternează, implicând-o, în relatare – oarecum detaşată, obiectivată – persoanele a treia şi întâi, uneori în aceeaşi frază chiar: „Îmi dau seama că trebuia să-i redau fiinţă fetei care s-a angajat – am semnat contractul pe zece ani – şi s-a rătăcit într-o meserie care nu i se potriveşte, să expun pe scurt această întrebare care figurează rar în literatură: cum, la începutul vieţii, cu toţii ne descurcăm cu asta, cu obligaţia de *a face ceva pentru a trăi*, cu momentul alegerii şi, în sfârşit, cu sentimentul de a fi sau de a nu fi acolo unde ar trebui să fim?"

Pentru naratoarea care, deliberat, caută să-şi formeze cel puţin ipostaze ale unei perspective obiective, propria fiinţă din trecut capătă identităţi recognoscibile printre celelalte prin identificarea unor date ce i se par definitorii pentru momentele respective. De aceea, vorbeşte despre „fata din '58", „fata din 1960", „fata de la Londra"...

Annie Ernaux scrie, astfel, investigându-şi trecutul şi, mai ales, sinele, în scop terapeutic, cel puţin uneori, alteori cu un fel de detaşare, tot terapeutică, fără să urmărească, în consecinţă, o anumită stilistică, expresivitate etc. Textul are o dinamică naturală, impusă de memorie, care a adunat şi autocompasiune, şi regrete, reuşind să distileze, graţie trecerii timpului, dar şi unei forţe sufleteşti aparte, efectele unor experienţe existenţiale limită, devastatoare pentru majoritatea celor ce s-ar fi putut afla în aceleaşi situaţii, metamorfozându-le în combustibil în stare să o determine pe cea care le-a trăit să caute adevăratul drum care o poate reprezenta şi prin care poate să-şi arate, în pofida etichetelor puse de unii, adevărata valoare.

Între angoase toxice pe care caută să le înăbuşe ca să capete puterea de a merge mai departe, emancipându-se, aşa cum şi-a propus plecând de acasă, din Yvetot, în colonie, şi resemnare, căreia îi dă înfăţişare de nepăsare, Annie D. caută să rămână puternică, nu părăseşte scena, nu se abandonează în voia răutăţii celorlalţi, chiar dacă, în sine, se clatină. Şi continuă spre disoluţia întregii ei moralităţi, obsedată tocmai de cel care se apropiase de ea căutând s-o batjocorească şi, ulterior, le vorbise tuturor despre ce i se întâmplase, însă din perspectiva lui, care făcuse ca ea să devină în ochii celorlalţi „un pic cam curvă"...

Împreună, aşadar, cu alte scrieri ale lui Annie Ernaux, cartea de faţă demonstrează încă o dată că literatura poate fi o formă de salvare a sinelui, inclusiv a memoriei, cu aportul imaginaţiei, dar şi o formă de exprimare a revanşei faţă de o realitate totdeauna contondentă, autoarea însăşi mărturisind aceasta în discursul rostit cu prilejul primirii Premiului Nobel: „Il ne s'agit pas pour moi de raconter l'histoire de ma vie ni de me délivrer de ses secrets mais de déchiffrer une situation vécue, un événement, une relation amoureuse, et dévoiler ainsi quelque chose que seule l'écriture peut faire exister et passer, peut-être, dans d'autres consciences, d'autres mémoires".

Ilustraţie de Florentina Sache

Codruţ CONSTANTINESCU

Câmpina în publicistica lui Sorin Stoica[1]

Marea majoritatea a articolelor pe care Sorin Stoica le-a scris de-a lungul scurtei sale vieţi şi care au fost publicate în revista *Partener* (frecvenţă lunară şi apoi săptămânală) care apărea in Câmpina, tratau alte subiecte decât cele strict locale, câmpinene. Privirea lui se concentra asupra unor personaje, personagii, situaţii, stări general umane şi româneşti, care dezvăluie o imagine interesantă a sfârşitului anilor 1990 (primul deceniu de libertate după 1989) şi prima jumătate a anilor 2000, perioadă de la care a trecut mai bine de un sfert de secol (ceea ce deja nu mai este puţin chiar şi la scara *istorie mari*). De altfel el a si explicat destul de clar si fara rezerve de ce i-a plăcut mult să scrie la ziarul *Partener*[2] „De fiecare dată când am scris într-o publicaţie centrală, am avut senzaţia ciudată că nu ştiu cui mă adresez şi că sensul celor spuse e deturnat de la intenţia iniţială. Am observat că atunci când lucram pentru *Partener*, scriam mult mai bine decât în rest. Aici, mi-am dat seama, cunosc publicul. Am o imagine destul de clară a lui, chiar îmi pot imagina reacţiile sale în timp ce citeşte. Nu ştiu de ce trebuie să am imaginea clară a celui căruia mă adresez. Să-l am oarecum în faţă. De asta nici nu suport să vorbesc la telefon. Nu poţi vorbi aşa, la bec. Limbajul corpului, comportamentul nonverbal spun mult mai multe decât ar face-o cuvintele. Cuvintele nu ştiu decât să măsluiască. Trebuie să ai un *adrisant*. Să vorbeşti pentru cineva. O proză sau un articol trebuie să fie dedicate cuiva. (...) Ce apreciez la *Partener* e că ignoră golăniile ieftine. Aici poţi trata cititorul ca pe un om cu mintea întreagă. Şi asta îţi produce o plăcere extraordinară."[3] Doar 41 de articole publicate în ziarul câmpinean *Partener* au fost preluate în volumul *Dincolo de frontiere*. *Opere*[4] de aceea afirmaţia că majoritatea publicisticii lui câmpinene (formată din aproximativ 250 de articole, reportaje, alte intervenţii) este inedită este cât se poate de pertinentă. Şi publicistica lui câmpineană va trebui adunată şi publicată, poate chiar printr-o viitoare finanţare publică, atunci când autorităţile locale vor reveni la sentimente mai bune faţă de cultură şi cei care au fost scriitorii câmpineni.

Plaja intereselor lui era extrem de vastă[5], dar aceasta nu înseamnă că lumea Câmpinei, de care a fost legat, nu a fost prezentă. Sorin Stoica a urmat Liceul Nicolae Grigorescu în perioada 1996-2001 iar ulterior a revenit periodic in Câmpina, colaborând până la sfârşitul vieţii sale (2006) cu ziarul *Partener*. La acest moment al cercetării nu deţinem informaţii precum că el ar fi scris şi la alte ziare locale din Câmpina, care apăreau atunci (*Zarva* sau *Oglinda*) şi care se aflau în concurenţă directă (dar benefică) cu Partener. Mai degrabă nu. Calitatea condeielor de atunci este indiscutabilă, spre deosebire de ceea ce se întâmplă acum (când nici nu prea mai avem ziare în adevăratul /fost/ sens al cuvântului, ci tot felul de site-uri care gravitează în jurul intereselor politico-pecuniare). Miza acestui studiu nu este neapărat de a prezenta ipotezele şi consideraţiile docte ale autorului, ci de a oferi fragmente care au o legătură sau alta (vom vedea care) cu oraşul Câmpina, scrise de Sorin Stoica.

Sorin Stoica a făcut naveta încă de când a devenit elev al Liceului Nicolae Grigorescu, în anul 1996. Şi chiar dacă nu a fost o navetă grea, căci între Băneşti şi Câmpina distanţa este relativ mică. Totuşi această experienţa i-a ascuţit simţul observaţiei. „Îmi amintesc ce a însemnat pentru mine în perioada liceului existenţa ratei. Rata era o lume, o agora. Mă sculam la 6 fix, la şi jumătate plecam cu vreun vecin de obicei până în staţie unde la fără un sfert aveam maşină, iar la 7 intram la şcoală. Unde ajungeam sau nu. În funcţie de orele din ziua aia. Adică, totuşi, aveam nişte repere. Ştiam unde în staţie îl găsim pe unul de 145 de kile, muncitor în Câmpina la IRA, un tip cu gura mare şi cu formulări antologice. Ştiam că de fiecare dată trebuie să întârzie maică-sa lui Telu şi să alerge după maşină, iar şoferul, ca o distracţie, îi închidea uşa exact când mai avea doi paşi de parcurs. Erau lideri în grupurile astea care se formau, abia aşteptam să vină dimineaţa şi să mă întâlnesc cu foştii colegi de generală care acum învăţau la alte licee din Câmpina şi pe care acum îi vedeam mai rar. Şi în staţie mergeam la sigur, mă întâlneam cu ei fără probleme. Ca să reiau o mai veche obsesie, în rată se povestea mai mult. Mai ales pe burduf sau în spate, unde stăteau

unii mai palavragii care se conversau cu câte cineva care nimerise tocmai lângă şofer. Era ceva teatral. Nu conta conversaţia cât spectacolul pe care ei îl puteau oferi. (...) Mergeam cu Alifie la şcoală. Coboram din maşină în staţia care se numea la Salcie. Cum ajungeam la primul bloc ştiam că de acolo va ieşi Oaie. Inevitabil. Apoi mai făceam câţiva paşi toţi trei până când la un colţ, de lângă un magazin de mercerie îşi făcea apariţia un moşulică cu două plase cu sticle de lapte. La ora 6.55, de fiecare dată. Făceam pariuri. Apare sau nu. Şi apărea de fiecare dată. Totuşi, aşa cum zicea Simmel, ocazia de a-l privi în ochi pe celălalt a apărut odată cu autobuzul."[6] Într-un alt articol[7] tânărul scriitor denunţa... un escroc din Câmpina, care i-ar fi promis că intermediază vânzarea unui obiect de artă, doar pentru a-l lăsa cu buza umflată „Pentru că aflându-mă, ca de obicei, într-o cumplită jenă financiară[8], am decis să vând un Galle, un vas micuţ şi simpatic la care ţineam foarte mult." Zambaccianul de Câmpina, care se pretindea mare comerciant de obiecte de arta, i-a luat obiectul, promiţându-i un preţ nesimţit de mare. Timpul a trecut, dar suma de bani nu şi-a făcut apariţia în buzunarele lui Stoica, dar nici obiectul nu i-a mai fost restuituit scriitorului, care îşi încheia articolul spumos, ca de obicei „Aceasta nu a fost o tabletă, ci o delaţiune". Galle-ul avea 90 de ani şi era cel mai vechi obiect pe care-l deţinea Stoica. De asemenea, într-un alt articol din anul 2002 Sorin Stoica descrie un incident neplăcut pe care l-a înregistrat atunci când a dorit să scrie un reportaj despre o personalitate a culturii româneşti din Câmpina. Numele ei nu apare dar scriitorul spera să-i iasă un reportaj, pe care să-l încadreze la genul „Umbra lui... la Câmpina". Personalitatea (oare care?) a refuzat colaborarea şi dezvăluirea. „Eşecul demersului meu se datorează faptului că, din păcate, omul nostru e încă în viaţă. Când va trece în lumea celor drepţi mai vedem dacă scotocim sau nu în cotloanele ascunse ale vieţii sale. (...) Nu ne putem închipui o personalitate spălându-se pe dinţi, stând la coadă. Sau încheindu-se la şireturi. Personalităţile sunt altfel de oameni. Nu putem accepta că sunt vii. Personalităţile trebuie să pută a muzeu."[9]

Interesul lui Sorin Stoica faţă de Câmpina şi câmpineni apare şi în alte două ipostaze neobişnuite, spumoase, cel în care descrie viaţa studenţilor câmpineni din Bucureştii anilor 2000 şi cel în care relatează o plimbare prin oraş cu ochii deschişi...citind reclamele sau înscrisurile publice de atunci, din anul 2002. Autorul băneştean le evoca cu umorul său caracteristic. Lesne de înţeles cum, de ce şi unde i-a cunoscut Sorin Stoica pe studenţii câmpineni din Bucureşti, el însuşi fiind student în Capitală. „În Bucureşti există o vorbă cum că din trei studenţi unul trebuie să fie din Câm-

Elev de liceu

pina. Câmpinenii formează aici un fel de diasporă. Dacă te plimbi pe malul Dâmboviţei şi începi să strigi <Câmpina, ieşiţi afară!> întotdeauna dai de cineva cunoscut. Ştiu câteva firme din Bucureşti care au cam 80% angajaţi câmpineni. Un fel de snobism îi face pe mulţi să considere Câmpina ca de altfel întreaga Vale a Prahovei un fel de cartier bucureştean. Un snobism deloc de condamnat. (...) Dincolo de îngurgitarea unor informaţii aşa cum bea găina apă – ştiţi cum bea găina apă? – studenţia înseamnă şi altceva. O experienţă de viaţă colosală. Şi o solidaritate umană formidabilă. Rar întâlnită după aceea în vreun alt moment al vieţii. Înseamnă să începi să vorbeşti despre pantalonii noştri, zacusca noastră, zahărul nostru. Înseamnă o cameră îngustă care predispune la claustrofobie. O cameră igrasioasă şi cu un linoleum putred pe jos. Dar astfel de amănunte nu mai contează, pentru că acea cameră e a ta. Eşti şi tu responsabil peste un spaţiu al tău. (...) Înseamnă un pumn dat în tavan şi gândaci care curg de acolo şiroi. După un timp şi gândacii aceia îţi devin simpatici. Pentru că uneori îţi doreşti ca lumea să nu fie decât un gândac mare pe care să-l poţi strivi."[1] Ar fi instructivă, pentru generaţiile viitoare, dacă va mai fi cineva interesat de istoria şi cultura locului, o plimbarea pe centrul Câmpinei, cu carneţelul şi pixul în mână sau, ca sa fim la modă, cu telefonul, fotografiind toate înscrisurile şi reclamele. Am da de Central Shop, Daspi, Club KING, Delice, zeci de farmacii, Medimfarm, Librăria Elstar-Group Elstar, Hotel Muntenia, Superbet, Fericirea animăluţului tău, Visul imaginaţiei-SECOND HAND (cu

majuscule), Câmpina-Aeroport Bucureşti sau Braşov 250 lei/sens, Câmpina-Bucureşti- Gara de Nord 300 lei/sens, Lumea copiilor, Transfer rapid oricine, oriunde, oricând (dar nu şi oricât, semn că totuşi există o limită) „Transformă-ţi planurile în realitate" şi „Fii fără griji în primul an (CEC, bancă de stat) „un nou început"(slogan politic – nelămurire= începuturile pot fi şi vechi, să zici, am lăsat începutul ăsta acum două săptămâni în frigider şi s-a stricat?). Oare câte dintre ele vor mai fi acolo peste un sfert de secol?

Voi reda mai multe paragrafe din acest articol, cel mai explicit *câmpinean* scris de Sorin Stoica. În primul rând este vorba despre argument. „Oraşul se citeşte. Oraşul e ceva care trebuie citit. De-aia nu mai avem timp de irosit pe cărţi. Pentru că lectura oraşului ne solicită la maxim. Ne epuizează." În al doilea rând o definiţie. „Câmpina e un oraş ca o proză scurtă. Probabil Bucureştiul este un bildungsroman. Telega şi Bobolia nişte hai-ku-uri. Băneştiul – o epigramă. Sau hai, un sonet. Trebuie să ne referim strict la litere. Poţi citi orice. Orice chip, orice gest spune ceva semnificativ. Deşi, uite, dacă orice e semnificativ înseamnă că nimic nu mai e semnificativ. Câmpina e un oraş scris, mâzgălit permanent. Afiş Disco Xtasy. Muzică la 5000 de waţi, 5 km. de cabluri. Sute de lumini şi luminiţe. Grafitti. Porcării. Şi ele trebuie citite. Pereţii din Câmpina, cel puţin prin centru au puţine porcării. Pe liceul Nicolae Grigorescu nu scrie mai nimic. Pardon, colegiul. Aşa scrie pe o placă ostentativă. Forza Steaua. Un satanist 666 în altă parte. Foarte puţine porcării însă. Câmpina e un oraş civilizat. Oricum, dacă le-aş fi scris aici, n-ar fi apărut în ziar. Nu le-ar suporta hârtia (...) Citim în continuare numere de maşini: SHY, AFU, MAF. O ţoapă şi-a lipit pe maşină o chestie din aia *kiss my ass*. Invitaţie pupincuristă. Asta nici nu merită citit. Sau un bou cu numărul SEX. Toţi imbecilii visează să aibă maşină şi să-i pună numărul ăsta. Sau, mai grav, 13-SEX. Mai cu imaginaţie. Rudimente de gândire tribală. E un număr care ar trebui scos la licitaţie. Cu ocazia asta i-am strânge pe toţi imbecilii la un loc. Stop sifon scrie pe un stâlp. Trebuie să ne oprim. Ca la semafor. Dac-ar fi să credem tot ce citim (..) Putem citi umbreluţele de pe terasa unde ne aflăm *La lac*. Ce scrie pe ele. Pe fond verde, roşu. Mesele sunt şi ele numerotate. Eu, de exemplu, stau la masa cu numărul 20. Un specialist în numerologie ar avea ceva de comentat şi aici. (...) Totul e scris. Ştanţat. Sună a concluzie pesimistă. Totul e înregistrat. Tot acest text a stat sub semnul lui <Am ceva de spus, dar nu ştiu ce! > Şi care-i baiul? Toţi oamenii ăştia care au mâzgălit oraşul au ştiut ce vor să spună când au scris ce-au scris?"[1]

Sorin Stoica nu a scris recenzii de carte în *Partener*, cu o singură excepţie, articolul „Cartea tehnică a Câmpinei" în care se referă, în stilul său inconfundabil, la cea scrisă de Simona Luncaşu[1]„Din cartea Simonei Luncaşu nu am reţinut neapărat că oraşul nostru era printre cele mai dezvoltate din ţară. Ce mă interesează este faptul că a existat. Şi, singur, acest lucru mă face să-mi scot pălăria în faţa sa. Nu am pălărie. Fesul meu negru mi-l scot. Cagula. Nu pot rămâne indiferent. Ce contează e că oraşul funcţiona. Şi orice existenţă este un eveniment (..) oraşul, orice comunitate de fapt, are o funcţionare narativă, bazată pe povesti. Se sprijină pe câteva mituri fondatoare care menţin comunitatea. Dacă le ştii, înţelegi oraşul. Poţi fi trăit de el. Câmpina e un oraş care te trăieşte."[1] *Experimentul Zaica la Şcoala Generala nr. 2 Câmpina* este un alt material semnat de Sorin Stoica. Preluând modelul pedagogic care poartă numele pictorului şi graficianului Dorel Zaica (născut în 1939), Sorin Stoica s-a deplasat la Gen doi, întrebându-i pe puşti ce sunt talibanii, la ce e bun internetul, de ce cântă soldaţii pe strada sau ce înseamnă să te privatizezi.

Într-un articol din 2005 el prezintă Câmpina drept scena unde s-a derulat o întâmplare hazlie din liceu „Îmi aduc aminte când eram în liceu, într-una din zilele săptămânii mergeam în Câmpina după-masă să fac pregătire. Şi plecam din Băneşti cu o fată care făcea liceul în alt oraş de pe Valea Prahovei. Făceam pregătire împreună. Şi odată în staţie s-au nimerit pe acolo doi cocalari cu o inteligenţă mai deficitară, care m-au văzut cu fata respectivă. Chiar nu era nimic între noi, dar ăia mustăceau, ha, ha, ha, ia să vedem unde se duc ăştia! Era o provocare pentru ei să afle şi cine e fata, care, na, făcând liceul în altă parte decât în Câmpina, le scăpase. Şi ne-au urmărit pe tot centrul să vadă unde mergem, avem un loc ferit unde să se petreacă tot felul de nebunii. Drumul a durat vreo 15 minute, timp în care, ca să-mi bat joc de ei şi să mă distrez (să mă dixtrez), mai intram în vreun magazin ca să le studiez reacţiile, mai mă opream să mă închei la şireturi, mai făceam un popas, având aerul că aştept pe cineva. Şi ei stăteau ca proştii în urma noastră şi se făceau că plouă. Şi erau destul de jalnici. Adică ei oricum veniseră în oraş să frece menta, să bată bulevardul de 2-3 ori, dacă aveau noroc se şi pocneau cu careva. Şi aveau ce povesti după asta cu aerul că au înfăptuit ceva eroic, le-au mutat falca agaricilor ălora din oraş, care ce cred ei că sunt şmecheri?"[1]

Revizitând publicistica lui câmpineană, ne-am dat seama că într-un articol Sorin Stoica se referea chiar la noi. În vara anului 2001, înainte de a pleca la Universitatea din Geneva, am fost angajaţi pentru vreo trei luni la Primărie, perioadă în care ne-am plictisit teribil si din care nu ne mai aducem aminte mare lucru (salariul nu trecea de două milioane de lei vechi dar primeam tichete de masă). Autorul acestor rânduri câştigase concursul organizat de autorităţile locale pentru a deveni purtător de cuvânt. Colegul de

concurs care se clasase pe locul secund, tânăr şi el, de perspectivă, a fost păstrat în organigramă, spre amuzamentul şi oprobriul presei locale. Primarul simţise ceva pentru că locul secund a rămas, în timp ce câştigătorul s-a cărat. Sorin Stoica nu s-a abţinut să nu condamne această practică comună în administraţia valahă. Ne-a comparat cu nişte extensii ale primarului de atunci (cu praştia, extensia braţului, cu camera de luat vederi, extensie pentru ochi sau cu radioul, extensie pentru urechi). Savuros. „Când au auzit că postul de purtător de cuvânt scos la concurs de primărie s-a dublat şi a fost angajat şi cel clasat al doilea, pe motiv că a fost pregătit ceva de speriat şi era păcat de el, când au auzit asta, deci, mulţi s-au gândit că acel al doilea trebuia cu orice preţ angajat. Candidează cine vrea şi iese cine trebuie. Nimic mai alăturea cu drumul. Minte lucidă, domnul primar Tudor şi-a dat seama că are nevoie de nişte extensii extrem de puternice. Eventual duble... Ce e un purtător de cuvânt dacă nu o extensie comunicaţională a primarului care se exprima ceva mai greu? Care primar, conştient că are dificultăţi de comunicare, a decis ca doar amplificarea extensiilor ni-l poate face înţeles."[1] Soarta (crudă, nemiloasă) face ca una din cele două extensii ale primarului de atunci să fi scris acest material. O extensie memorială ar fi decretat-o Sorin Stoica. Un reportofon, o casetă RAKS.

04.04.2024

portaj de două pagini despre experienţa lui în camera de gardă a Spitalului Municipal din Câmpina.

[4] ed. Casa de Pariuri Literare, Bucureşti, 2014, notă bio-bibliografică de Cosmin Manolache, ediţie îngrijită de Cosmin Manolache şi Călin Torsan, editor Cristian Cosma

[5] Cu excepţia poeziei care nu apare mai deloc.

[6] *Maxi-taxi* , Nr. 277/27 octombrie 2005

[7] *Un escroc*, Partener, nr. 198, 12 februarie 2004

[8] Părinţii lui erau profesori de aici şi jena financiară.

[9] *Frica de natura umana* Partener, nr. 124, 29 mai-4 iunie 2002

[1] *Studentii din Campina* Partener, nr. 93, 3-9 octombrie 2001.

[1] *Câmpina ca o sală de lectură*, Partener, nr. 131, 17-23 iulie 2002

[1] *Câmpina de altădată. Călătorie în timp*, Ed. Transilvania Express, 2003, colega de redacţie, volum în care Simona Luncaşu a strâns articolele pe care le-a publicat în Partener despre istoria oraşului.

[1] *Cartea tehnică a Câmpinei*, Partener, nr. 153, 30 ianuarie-5 februarie 20003.

[1] *Oameni plecaţi de acasă* Nr.274/ 6 octombrie 2005

[1] *Extensiile primarului Tudor*, Partener, 8-14 august, numărul 85.

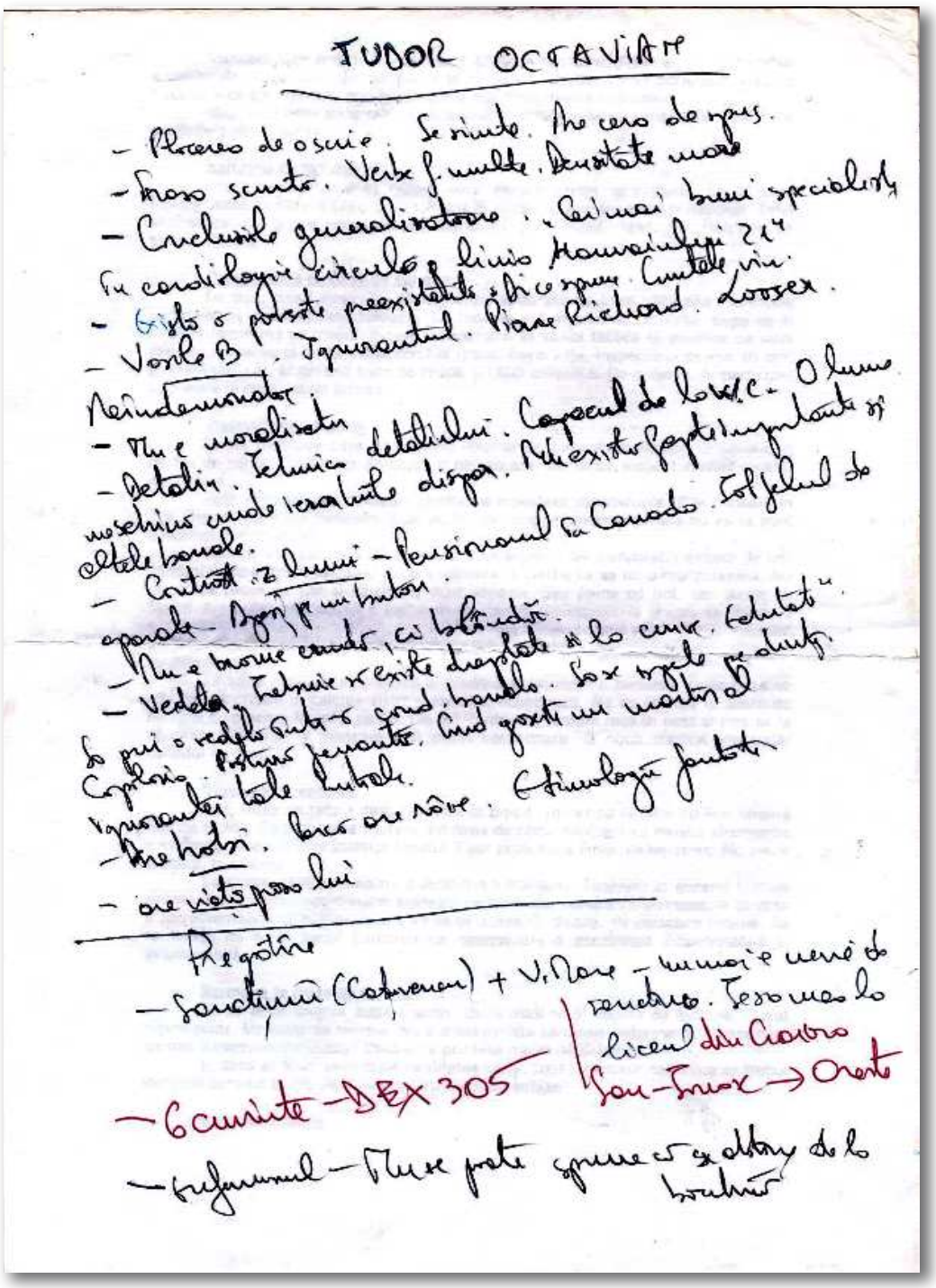

[1] Autorul mulţumeşte pe această cale lui Cătălin Florescu pentru încrederea de a-i fi încredinţat colecţia ziarului *Partener* dar şi conducerii Colegiului Naţional N. Grigorescu, care a pus la dispoziţie cele două fotografii cu tabloul de absolvire a clasei lui Sorin Stoica, din 1996 şi cea cu scriitorul băneştean. În Câmpina doar o căsuţă cu cărţi aparţinând Clubului de Lectura îi poartă numele în Parcul Mihai I.

[2] Nu menţionează şi un alt aspect important - ziarul plătea bine contribuţiile, ceea ce nu era chiar de lepădat pentru studenţii care eram atunci.

[3] *De ce scriu la „Partener"* numărul 100 din 27 noiembrie 2001. Credem că prima colaborare a lui Stoica în Partener a fost în anul 1999 cu un re-

Cristina-Gabriela DINU *Oana-Alina MERCA*

„Împăratul muştelor” de William Golding, o parabolă a condiţiei umane în stare de criză

Romanul distopic este o formă rafinată de afirmare artistică a unei „lumi pe dos”ce îşi semnează actul de naştere în literatura secolului XX prin scriitori precum George Orwell, Ray Bradbury, H.G. Wells sau Aldous Huxley. Alienarea individului într-un regim totalitar, forţa coercitivă a unui stat autoritar,imposibilitatea manifestării liberului arbitru, a gândirii independente, tehnologizarea excesivă si abolirea contactului cu natura sunt teme predilecte, abordate de autorii acestui tip de literatură. Cărţile fondate pe principiul „realităţii inverse” transmit un mesaj proteic despre forţa literaturii de a ne provoca reflexiv pentru a construi o lume mai bună pe eşafodajul principiilor melioriste în care capcanele barbariei trebuie eludate şi reinterpretate într-un sens umanitar.

Wiliam Golding şi-a căpătat notorietatea literară relativ târziu, dedicându-se carierei scriitoriceşti la vârsta de 50 de ani, în 1961. Războiul, ca eveniment tragic, şi-a pus amprenta într-un mod definitiv asupra personalităţii creatoare a scriitorului, subminându-i încrederea în om ca fiinţă inocentă. Tema primului său roman „The Lord of The Flies” din 1954 (trad. „Împăratul muştelor, 1969), care a cunoscut un succes răsunător după apariţie, este căutarea libertăţii absolute într-o lume debusolată, aflată în derivă.

Optând pentru viziunea metaforică a lumii infantile guvernate de inocenţa primordială, romanul devine un avertisment împotriva alienării prin izolare socială care duce la pierderea atributelor specific umane precum moralitate, adevăr, raţiune. Universul romanesc se organizează în jurul luptei pentru supravieţuire a unui grup de copii ce ajunge pe o insulă sălbatică în urma prăbuşirii avionului în care se afla. Parabola se fondează pe trama narativă realizată prin succesiunea de evenimente rezultate din comportamentul copiilor care oferă imaginea unei societăţi decadente, create ad-hoc, în care convenţiile unei civilizaţii normale au dispărut, instinctul gregar insinuându-se cu forţa legii care duce la disoluţia ordinii sociale. Cartea ilustrează itinerarul emoţionant al unei aventuri în care grupul de copii naufragiaţi pe insula pustie se confruntă cu propriile instincte atavice.

Preocuparea pentru condiţia umană este specifică ideologiei existenţialiste a secolului al XX- lea căreia Albert Camus îi construieşte baza teoretică prin cele două eseuri filozofice „Mitul lui Sisif” (1942) şi “Omul revoltat” (1951). Ca şi în romanul „Ciuma” al lui Camus, William Golding demonstrează în prima sa creaţie romanescă, „Împăratul muştelor”, că omul nu are nici un control asupra vieţii, iar iraţionalitatea este inevitabilă. Fără autoritatea care să impună o disciplină legală, copiii construiesc un regim de viaţă rudimentar în care Ralph deţine statutul de lider formal. Grupul condus de Jack este foarte violent, stăpânit de instinctul vânătorii şi se transformă într-o turmă dominată de barbarie. Protagonistul misterios „împăratul muştelor”, actantul cu puternice conotaţii parabolice, capcana de viespi, devine un receptacol al maleficului şi al declinului. Copiii îi atribuie valenţe totemice, oraculare, săvârşind acte de violenţă în numele lui şi pierzând treptat sensul valorii umane şi al instanţei civilizatorii. De la idei şi gesturi brutale, până la crimă, distanţa este foarte scurtă, alegoria desfăşurându-se la modul simbolic:un vânător este confundat cu „împăratul muştelor” şi este ucis într-un moment de întunecare a minţii; personajele se confruntă cu propriul vid sufletesc, somn al raţiunii care naşte oroare.

Ca şi predecesorii săi, scriitorii care au extrapolat ideologia existenţialistă (Dostoievski, Miguel de Unamuno, Kafka, Camus), William Golding transfigurează artistic sentimentul tragic al vieţii, absurditatea evenimentelor, punând accent pe individualism, pe dorinţa de libertate şi pe alegere. Ideea centrală a cărţii decurge din optica existenţialistă care priveşte omul ca pe un individ complet liber care are menirea de aşi asuma responsabilitatea şi de a cultiva independenţa în detrimentul determinismului.

În planul similitudinii literare, personajul Mersault din romanul „Străinul” al lui Albert Camus poate fi asociat cu personajele parabolei lui Golding care au o viaţă compusă din trăiri mediate în care universul înconjurător e aplatizat, nepermiţând cuantificarea valorilor umane. Personajele copii nu au conştiinţa crimei, disoluţia morală şi psihologică este omnipre-

zentă într-o lume lipsită de norme şi de ordine socială. Romanul provoacă cititorul să reflecteze asupra naturii iraţionale a umanităţii, primitive şi întunecate care debordează în situaţii limită. Evenimentele epocale care au asaltat fiinţa umană în secolul XX, Al Doilea Război Mondial şi Războiul Rece se impun cu forţa unor teme subiacente care explorează maleficul ascuns în străfundurile fiinţei. Dimensiunea esenţială a naraţiunii se construieşte pe ideea că dorinţa de a domina stăpâneşte condiţia umană şi absenţa normelor şi a ordinii duce la anarhie şi dezintegrare socială.

Wiliam Golding scrie un roman politic ancorat în actualitate, în care puterea şi frica metamorfozează indivizii în versiuni distorsionate ale lor înşişi. Vulnerabilitatea umană invită la reflecţie asupra omului care se lasă invadat de corupţia morală într-o lume în care domină provocările şi conflictele. Prin romanul său, William Golding instituie o imagine holografică a omului, relevând ideea că inocenţa este un concept versatil, esenţa unei valori virtuale nefiind decât instinctul de supravieţuire. În momentele de criză existenţială, omul îşi activează comportamentul defensiv, aşa cum personajele cărţii acţionează în virtutea unor instincte primitive. Încărcătura semantică şi metaforică a titlului surprinde lăcomia atavică, incapacitatea autodisciplinei şi se referă la zeul menţionat în „Vechiul Testament”, Beelzebub, unul din cei şapte prinţi ai infernului, care zbura. Dispoziţia ludică a cărţii fundamentează naraţiunea într-un topos virgin, neexplorat de oameni, ca o proiecţie a unui deziderat congenital de împlinire într-un univers paradisiac.

Ca şi romanul „Robinson Crusoe” al lui Daniel Defoe, paradigma convieţuirii copiilor izolaţi pe o insulă pustie, departe de influenţele adulţilor, înseamnă o asumare a responsabilităţii de a trăi şi de a lua „ab origine” traseul umanităţii, lipsite însă de principiul ordonator feminin. Iniţierea copiilor are loc în jurul unor caractere puternice reprezentate de Ralph si Jack, semnificând dorinţa de salvare şi de vânătoare. Cele două personaje acţionează în tandem, ilustrând principiul Ying si Yang al unităţii contrariilor. Ralph demonstrează libertatea spiritului, energia, dorinţa de organizare si disciplina prin găsirea scoicii; celălalt este expresia autorităţii maleficului şi a tendinţei de expansiune. Inducerea fricii promovate prin imaginea bestiei, a fiarei, este principala resursă pe care o promovează Jack în planul său diabolic de a canaliza firea umană spre barbarie. Piggy, care e doar o poreclă, reprezintă o mască simbolică a binelui în cadrul alegoriei; acesta transmite forţa raţiunii şi a ordinii impuse de aplicarea normei în societate. Personajul Simon nu are consistenţa individualizării epice; el rămâne o reprezentare figurativă pozitivă prin fragilitatea fiziologică, având, totuşi, o puternică revelaţie în subconştientul care îl avertizează asupra

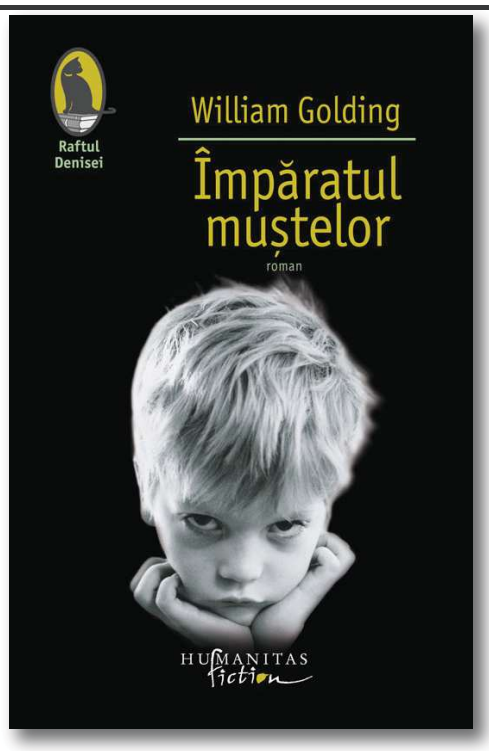

prezenţei „bestiei” în străfundurile obscure ale omului, care se înstăpâneşte în mediul său de viaţă. El devine eroul care îi înştiinţează pe copii că trebuie să se detaşeze de propriile forţe malefice, plătind cu preţul vieţii curajul dramatic.

Romanul lui W. Golding este o amplă scriitură parabolică ce explorează un traseu al existenţei umane, contrapunctat de teama de alienare, de absurd, de singurătate, născând vulnerabilitatea păcatului când scapă de sub controlul graniţelor raţiunii. Se remarcă simbolistica specifică naraţiunii parabolice(cochilia ca semn al democraţiei spontane, ochelarii, expresie a raţionalităţii, focul care îşi încetează arderea) care contrabalansează semnificaţia finală a romanului, actualizând parcă viziunea eminesciană din „Epigonii”: „S-a întors maşina lumii/Cu voi viitorul trece”.

Proiectând evenimentele în universul candorii infantile care-şi pierde reperul esenţial, autorul lansează un mesaj intrinsec în care problematizează aspectele tragice ale condiţiei umane. Continuând retorica predecesorului său Jonathan Swift din romanul „Călătoriile lui Guliver”(1726), concepe o naraţiune fantezistă cu personaje minimizate ale societăţii engleze care devin mijlocul principal de satiră socială a vanităţii şi a ipocriziei contemporanilor, şarjând mecanismele puterii şi tendinţele războinice.

Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1983, William Golding transmite, în romanul său cu personaje copii, un mesaj tulburător umanităţii, invitând-o să reflecteze asupra valorilor importante ale vieţii care conferă omului şansa de a fi „măsura tuturor lucrurilor.”(Protagoras)

Bibliografie:

- Willam Goldimg, „Împăratul muştelor”, Editura Humanitas, 2012

- Albert Camus, „Străinul”, Editura Polirom, 2018

- Albert Camus, „Ciuma”, Editura Polirom, 2019

Petronela APOPEI
„Prizonier” în lumea Cuvântului

Am adunat sub semnătura mea iarba, vântul şi apele/ şi zările cu care se asemănau până la epuizare,/ le-am corectat cât am putut şi le-am lăsat libere -/ de-atunci îmi tot lipseşte ceva -/ ceva care nu oartă nici nume,/ nici haină. // Şi-un înger rănit s-a oprit în dreptul minţii mele trudite:/ - O, fiu al omului -/ nesfârşit îţi este cerul minţii în care te zbaţi -/ bezna luminoasă mărturisită îţi este -/ .../ Şi-am luat stiloul -/ era o vinere calmă -/ şi am desenat un copil care, plângând,/ îşi ţine şi-acum sufletu-n palmă,/ şi tot întreabă drumeţii,/ fără să mă afle niciodată.” mărturiseşte poetul Victor Munteanu (simţindu-se „Părăsit de cuvinte”) în antologia de autor „Cămaşă suferită pe trup” (Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2021), determinând cititorul să se privească în oglinda sufletului, să se autodescopere, şi în acelaşi timp să descopere viaţa zbuciumată a creatorului de frumos.

Poetul nu este decât un călător dinspre inima sa către cea a privitorului, un mijlocitor între Dumnezeu şi muritori, este cel atins de aripă de înger, este Sisif jertfit pe altarul creaţiei, este Atlas ce poartă un întreg univers de dureri omeneşti, este cântul ciocârliei în zori („Prin spărtura din cer, dimineaţa îţi curge în pumni,/ nu mai ai timp să-ţi dai cu lumina rece pe faţă,/ să te speli de nopţile grele ca plumbul, nu mai e timp -/ pe albastrul tăios o ciocârlie înverşunând înălţimile:/ nicio sete a ochilor n-o mai poate ajunge.../ .../ Ah, suflet al meu, ciocârlia se-afundă în cer -” (Rănirea vederii).

Având această carte de vizită atât de atotcuprinzătoare, Victor Munteanu trăieşte cu intensitate durerea celui ce a primit nu doar suflu de viaţă, ci şi atingerea Duhului Sfânt („Doamne,/ e timpul să-ţi fac un dar din toată inima asta/ .../ Şi, chiar dacă nimic nu este al meu/ şi însăşi această dorinţă/ este tot o flacără a Duhului Tău” – Aniversare), el devine damnatul unei vieţi de însingurare a eului creator („A aştepta cu ochii tăiaţi de lumini/ inventând răbdarea,/ Doamne, a duce cuvântul omăt până la orbire. // A îndura, cu fruntea asfinţită în palme,/ cum tace timpul în dimensiunile tale/ când ai culoarea înfrângerii/ şi ţi-e încet,/ ţi-e noapte...” – Răni sudice).

„Un optzecist «fără generaţie» este şi Victor Munteanu, personalitate culturală polivalentă” (Theodor Codreanu, în Postfaţă la „Prizonierul tăcerii”) a cărui poezie este văzută de către Ioan Es. Pop, în Postfaţa la „Prizonierul tăcerii” în felul acesta: „Solemnitatea poeziei lui Victor Munteanu este naturală, căci vine din interiorul versurilor şi nu poate fi nici înstrăinată de ele, nici contrafăcută.”

Accentele poeziei sale nu sunt doar solemne, ci sunt concepute în note grave, fiind poeme de forţă (cu influenţe de verdict al unei instanţe).

Poemele nu judecă, doar pun punctul pe fapte, inducând starea de introspecţie, de reîntoarcere în sine şi (de ce nu...) de „îndreptare a păcătosului” („căci Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci mântuirea lui”): „Aşa cum mai întuneric decât întunericul este căderea în sine:/ tată al meu,/ poate te-ai dus să încerci străfundul ţărânii cu inima şi-ai uitat să te-ntorci.../ Eu am trecut de ceea ce este piatra pentru liniştea ei/ şi-mi trebuie alt adevăr să exist.../ .../ Tată al meu,/ tu, care mi-ai lăsat moştenire viaţa ta banală de zeu/ şi te-ai dus cu tâmpla mea la tăcut,/ spune-mi, te rog,/ în gândul cui se mai opreşte drumeţul/ să bea o cană cu apă?” (Toamnă scrisă pe o moară de vânt).

Emoţiile şi trăirile poetului vin dintr-o viaţă înnobilată de cuvânt (care ca şi la Arghezi „Domniţa suferă în cartea mea”) , dar adâncită într-o stare de solitudine, de gri care străpunge sufletul destabilizându-l („şi friguroasă-i lumina ce sfâşie cerul.../ .../ Spinule, spinule – iarbă greşită -/

zarea veşnic există/ doar prin ceea ce nu-i...” – Deschiderea ochilor), „spinul” fiind ca şi la L. Blaga simbol al defectelor omeneşti cauzatoare de mai puţin binele din om.

Tăcerea şi însingurarea sunt două motive recurente care amprentează parcă întreg volumul („Se luminează fără nicio vorbă de om;/ o umbră măturâ poteca învinsă. // Nu mai sunt convingător pentru mesteceni şi pietre:/ prea mult am minţit, prea/ tare am închis ochiul fântânii... // Iată, am plecat cu muritul pe drumuri/ şi dimineaţa îşi ascute cuţitul în mine.../ .../ Iartă-mă pentru ochiul ce-şi trage vederea prin sine şi-ascultă! // Iartă-mă că frigul se întinde/ pe lungul nesfârşit dintre noi/ şi vuietul înveşnicit al adâncului şi această/ privire friptă de tăcerile nopţii. // Iartă-mă pentru absenţa ta obosită/ ce tremură în ploaia verde a sângelui,/ în ploaia verde a sângelui...” – Proprietarul zilei de marţi).

Locuitor al Bacăului, poetul devine parte integrantă a stampelor bacoviene din acesta, fiind cuprins de acelaşi sentiment de spleen şi capitulare în faţa frumosului (lucru des întâlnit la poeţii din zonă): „E seară prin Bacăul pustiu,/ vântul mătură bucăţi de hârtie,/ toate băncile goale te ştiu,/ tristeţea pe trotuare te scrie./ .../ E seară de oraş obosit,/ luminile lui în bălţoace se zbat./ Orologiul din turn s-a oprit -/ în spatele tău urmele tac.” (Frig), sau ca în „Bacoviană”: „Pe străzile ude, grele de lună,/ s-a revărsat pustiul, umbra mă paşte./ Paşii a gol îmi răsună,/ tăcerea pe case stă vraişte./ .../ Te strig dintr-o clipă de fulger,/ din hotarele mele te strig:/ spală-mă cu lumina de Înger,/ nu mă lăsa cu mâinile-n frig!”

Victor Munteanu îşi devoalează cu dexteritate de bijutier efemeritatea firească prin această lume, dezvăluind coordonatele axiologice ale fiinţării: naşterea („Sărut mâna pentru naştere, mamă!/ Că nu m-ai întrebat dacă sunt şi eu de acord,/ nici dacă mă primeşte lumina/ în care mi-ai dat drumul să-nor./ .../ Sărut mâna pentru naştere, mamă!/ Şi iartă-mă că durerea din ochii matale sunt eu!” – Condamnat la fiinţă), un „Pelerinaj prin fiinţă” („1954 de lucruri te înconjoară cu întrebările lor”), calea către asfinţitul fiinţei („Bate vântul şi tare mai zboară un stol de cocori!/ Bate vântul şi asfinţitul ăsta mă omoară cu zile,/ deasupra, văzduhul agonizează încet...” – Vae victis!), dar care va fi desăvârşită prin nemurirea versului (căci acesta este rolul poetului): „A fost odată un tânăr care eram eu/ şi purtam o

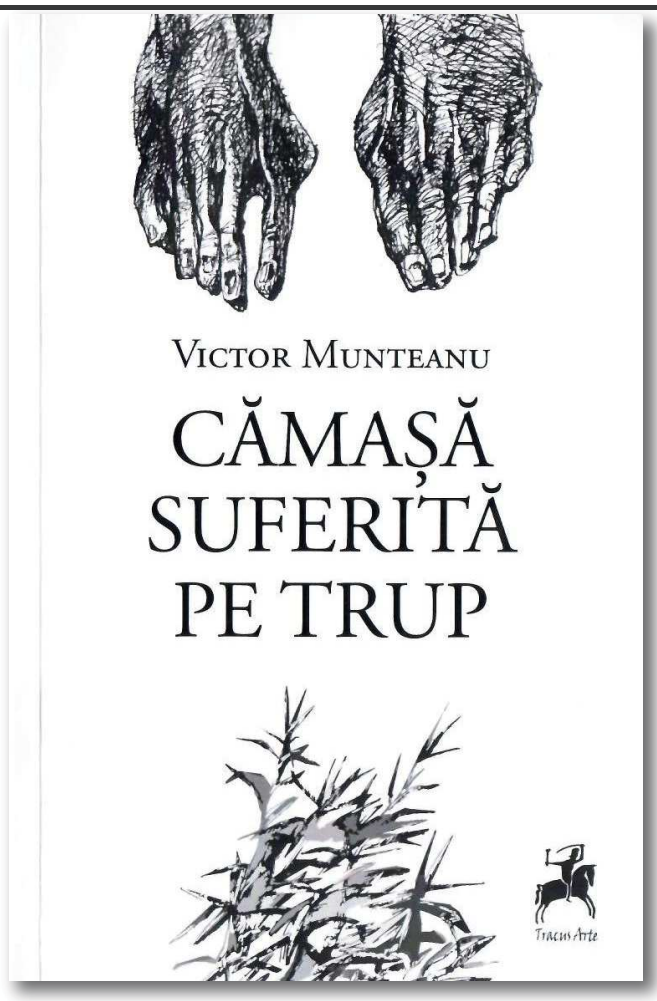

inimă grea şi pantaloni din aţică/ şi-am smuls numele lui Dumnezeu şi, plângând,/ am intrat cu el şi-am strigat să-l împart/ şi nu era nimeni.” (Răgaz în penumbră).

Pe măsură ce pătrunzi în universul său liric („Am vrut să fac primăvară cu singura floare/ care a fost cu putinţă să mi se ofere/ şi mi-am pus viaţa pe tavă şi-am zis:/ - Fă, Doamne, un pic de lumină!” – Zadarnic), descoperi rând pe rând frământările şi emoţiile ce drenează sufletul său de om („Nu dreptatea, ci pacea o caut,/ să mă îmbrac în liniştea ei./ Căci dreptatea se câştigă cu mare cădere de capete şi cu mare război,/ pe când pacea, numai cu lumina din noi.” – Gând) acutizate de vieţuirea în calitate de artizan al cuvântului (o misiune grea, uneori chiar apropiindu-se de imposibil): „Se practică, uneori, un mod poetic al dedublării: concentrarea în sine, pe de o parte, pe de alta, vederea de sine din exterior. El este dramatic, în fond, admiţând că existenţa se bazează pe o fisurare, o alienare.” (Paul Aretzu, în Postafţă la „Locuinţă pentru un strigăt”).

Îndumnezeirea se face prin ochii sufletului său, prin poezie („Poezia e una cu Dumnezeu:/ la ea nu se poate ajunge/ fiindcă de acolo nu mai ai unde pleca!” – Poemul desăvârşit), iar nu prin mulţimea impasibilă la frumos („Ah, trăitori incurabili,/ n-am avut timp să trăiesc atâta încât să fiţi mulţumiţi!” – Doină).

Titlul volumului te trimite cu gândul la Cămaşa lui Iisus (necusută, făcută dintr-o singură bucată, simbolizând unitatea Bisericii şi a mântuirii aduse în dar oamenilor), purtată de Mântuitor înainte de răstignirea pe cruce, „cămaşă" pe care poetul o poartă „suferită pe trup" pentru că poezia, creaţia, arta sunt făcute cu mari sacrificii („Iarbă arsă de vânturi pe ţarina fără o călcătură de om -/ tot mai mult te-năbuşă cele neştiute de nimeni,/ nemărginirea tremură de tăcerea sălbatecă a ochilor." – Cămaşă suferită pe trup), dar jertfa este sublimă („Binecuvântată fie clipa în care v-aţi aşezat pe înţelesul inimii mele" – Primăvară), iar crucificarea primită „ca un miel înjunghiat" (Prohodul Domnului): „Iată, din tată în tată şi din păcat în păcat,/ îl duc până la epuizarea cuvintelor/ şi până S-o îndura Dumnezeu..." (Alungarea din rai).

Stabilit printre invocaţii, rugi adresate divinităţii, şi prin lexeme din câmpul lexical al credinţei în Dumnezeu, Victor Munteanu creează o lume reală bazată pe cunoaştere şi autocunoaştere.

Recurgând la simboluri (arţari – iubire, dragoste; mesteceni – regenerare; ochiul, fântâna – cunoaştere, autocunoaştere; crucea – jertfa pentru un ideal, văzduhul – Sfântul Duh, harul, suflul creator; plânsul – eliberarea emoţiilor, curăţirea sufletească; clopotul – slujirea lui Dumnezeu, nunta, moartea, spargerea norilor în caz de furtună, ecoul; îngerul – inspiraţia; lupii – spiritul de luptă, unicitatea; toamna – apropierea anotimpului înţelepţirii, etc.) şi creând sintagme stilistice deosebite (cu precădere metafore), poetul Victor Munteanu aşază cititorul între două oglinzi paralele în care îşi poate vedea imaginea reflectată din unghiuri diferite.

E un exerciţiu de voinţă, de introspecţie, dar şi de inspectare a „hainelor" pe care le poartă omul zilnic... „Voi face curat prin tot ce am fost/ şi prin ceea ce a rămas să mai fiu.// Mă voi dezbrăca de haina prea strâmtă a realităţii/ şi voi intra liber în sinele meu." (Introspecţie).

Oare câţi vor mai avea curajul acesta? Poate că toţi cei care vor şti să păşească în Lumină...

Ilustraţie de Florentina Sache

Gelu DRAGOŞ

Ioan Romeo Roşiianu, „litanii” din preaplinul sufletului său

La mijloc de ianuarie am primit volumul „Litanii pentru sufletul gol”, Editura „eCreator” Baia Mare, Colecţia „Poesis” a reputatului poet Ioan Romeo Roşiianu, cu o prefaţă semnată de Mioara Bahna. Aceasta consideră că „Sentimentele expuse sunt adesea oximoronice, la fel şi perspectiva asupra dragostei, fiindcă, dacă, şi nu de puţine ori, ea, cea care stârneşte trăirile, este apariţie celestă (...), fiind leac al răului existenţial (...), tot ea este şi sursă a nefericirii, generatoare, alături de alţi factori, a ceea ce vocea lirică numeşte apocalipsa interioară, mai ales atunci când creşte cât o noapte neprezenţa ta”. Volumul lui Ioan Romeo Roşiianu este o carte a infernului personal care conţine şi elemente de construcţie livrescă. Poetul îşi riscă inima în căuşul cuvintelor sale: „nimic din ce-am ştiut nu va rămâne/să spună lumii c-am mai fost /arcuş la vioara fără strune/păcat în zilele de post” (Statornicie, pag. 97) sau „aş plânge-ades şi-aş muri în sori/de s-ar mai stinge licărul din stele/mă doare tristeţea şi-adorm adeseori/şi se face tăcere-n păcatele mele” (Apocalipsa interioară, pag.43).

Vedem întotdeauna drumul cel bun, dar nu apucăm decât pe cel cu care suntem obişnuiţi. Mereu cel aşteptat se prelinge pe alături. Poemelor din volumul „Litanii pentru sufletul gol” li se potriveşte ca motto versul lui Ion Mureşan: „se-ntinde gheaţa pe masa de scris”. În acest sens sunt nenumărate exemple în carte: „am să te strâng în pumnii mei de gheaţă/ şi-am să te plâng mereu cu lacrimi vii/ şi o să porţi ca un damnat luciri de viaţă...” (Elegie despre frumos şi nimic, pag. 24) sau „se-ntunecă în ochiul gândului deaseară/lumina-şi plânge viscolul pierdut/ şi-a început trecutul să mă doară/ blestemul meu de moarte-i început” (Întunecare, pag.66).

Cea mai înverşunată luptă este cu tine însuţi, spunea Voltaire, te afli în ambele tabere: „şi am şi-o patimă-n străfundul de cuvânt/e cât o naştere de-adâncă şi de plină/îmi şterge-n minte locul de mormânt/şi-mi ţine-n veacuri sufletul de mână” (O muză-mi toarnă-n sânge poezia, pag. 39).

Cu o intuiţie precisă, într-o limbă de o simplitate voită, poetul este capabil de mari subtilităţi: „la ceas de ziuă paharul său cu viaţă/s-a preschimbat în lotcă pe-o apă de zenit...” (Blestemul zilelor de-acum,pag. 83), sau „privesc pe geamul nopţii.../la pasărea ce-şi plânge cântările încete” (E ceasul de pe urmă,pag. 42). Sentimentul complex al existenţei, amestecul de tandreţe şi duritate, anumite comentarii voit prozaice, nota profundă a unui lirism confesiv de impact, iată caracteristicile acestui volum.

Ca unul care am intrat în contact cu poezia lui Ioan Romeo Roşiianu de câteva decenii, pot să consider „Litanii pentru sufletul gol” o carte-testament, o carte-rugăciune, o carte de împăcare cu sine şi cu Dumnezeu. Versurile de o sensibilitate aparte sunt scrise când starea poetului este în suferinţă, de unde şi mesajul deosebit de sincer, puternic al versurilor sale, în care poetul se caută pe sine, cu amintirile şi prieteniile lui de-a lungul vremii, cu versuri de un lirism sfâşietor. Felicitări!

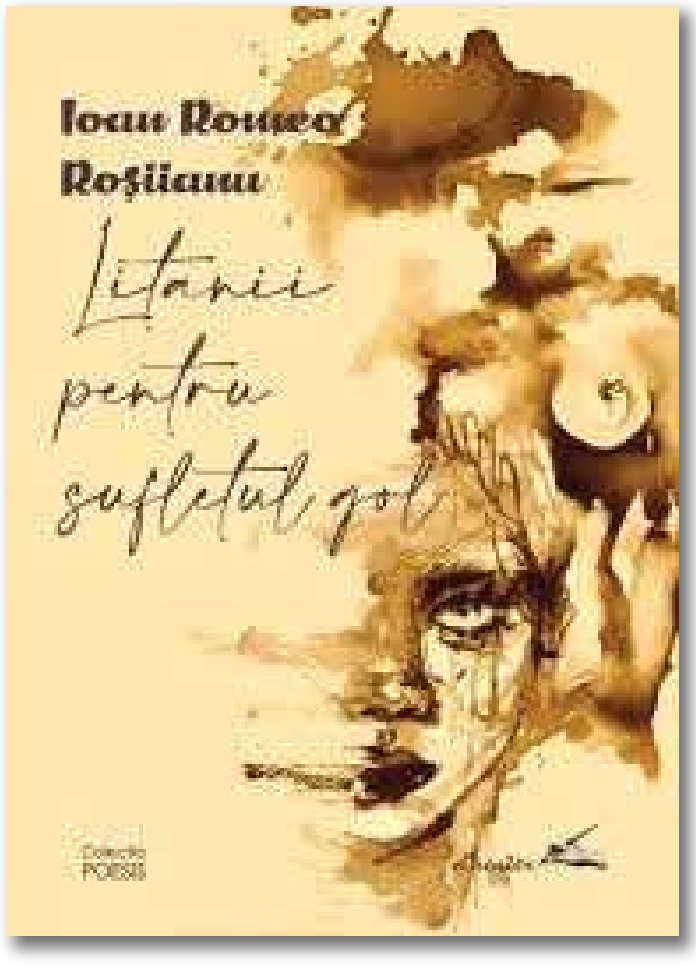

Marian NENCESCU

Un prozator al sudului: Leonard I. Voicu

Scriitorul şi jurnalistul româno-canadian Leonard I. Voicu (n.1962, Bucureşti), preşedintele Asociaţiei Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR), al Cenaclului Eminescu, din Montrèal, Canada, fondatorul şi redactorul-şef (din 2021) al publicaţiei trimestriale de cultură şi literatură „Repere Literare", ce apare în limbile română şi franceză (parţial), a absolvit Facultatea de Medicină Veterinară, de la Bucureşti, iar după stabilirea definitivă în Canada, în 1991, şi-a continuat studiile, obţinând un Master în specialitatea Microbiologie şi Imunologie, la Université de Montrèal.

Atras de literatură încă din adolescenţă, Leonard I. Voicu, a continuat să scrie şi după sosirea în Canada, şi, în paralel cu o frumoasă carieră profesională, a compus versuri, proză literarăşi eseuri, publicate iniţial în gazetele literare din diaspora: Destine Literare,Candela şi Luceafărul, ce apar la Montrèal, Itaca (Dublin), Conexiuni Culturale (Cleveland), dar şi la unele publicaţii din ţară, precum: „Tribuna" (Cluj-Napoca), „Helis" (Slobozia), Constelaţii Diamantine, (Craiova), Mărturii Culturale (Satu Mare).

Publicistic, a debutat în 2011, cu volumul de poeme „Zori de zi" (Editura Destine, Montreal), au urmat volumele „Singur şi departe" (poezii, Editura Singur, Târgovişte, 2012), apoi „Drumul" (nuvele, Ed. Destine, Montrèal, 2013), „Iubiri" (poeme, Ed. Destine, Montreal, 2014) şi, în fine, trilogia care l-a şi consacrat ca scriitor: „Funia roşie" (două ediţii, Ed. Antim Ivireanul, Rm. Vâlcea, 2016, şi Montrèal, Hye Grafix, 2018), „Surorile" (ed. Betta, 2018, cu o prefaţă de Victor Atanasiu) şi „Singur"(Ed. Ex Ponto, Constanţa, 2021, cu prefaţă de Diana Dobriţa Bîlea).

Prozator al sudului, viguros şi misterios, pe linia lui Nicolae Velea ori Ştefan Bănulescu, Leonard I. Voicu aduce în literatură ecouri ale unor experienţe tragice, fiind, paradoxal, şi un fin analist al sufletului feminin, o latură mai puţin obişnuită a prozei noastre literare de azi. Dacă nuvela „Funia roşie" ne aduce aminte de anii sângeroşi ai colectivizării (cu totul, întâmplările tragice au ca personaj central un adolescent de 17 ani, ce retrăieşte acut drama familială a pierderii părinţilor, reuşind, in extremis, să se răzbune pentru nedreptăţile suferite), în schimb nuvela „Voiaj de neuitat" este o incursiune în prezent, un tablou de familie, dar şi o analiză crepusculului unor vieţi irosite pe altarul „socialismului biruitor". Reîntors acasă după o carieră de succes în Occident, eroul povestirii, poate chiar un alter ego al autorului, are revelaţia înţelegerii nuanţate a trecutului comunist, văzut prin prisma unui personaj tragic, însuşi tatăl său, aflat în pragul morţii. Cu totul, nuvela ne introduce în atmosfera detaşatăşi multicoloră a unui Bucureşti modern, cu localurile sale celebre, cu viaţa sa de noapte, totul în contrast cu „realitatea cenuşie" a vieţii cotidiene a părinţilor săi, vrednici „constructori ai socialismului". În fine, nuvela „Trenul" este o incursiune onirică într-o realitate aproape necunoscută cititorului român, un voiaj la limitele fizice ale lumii cunoscute, dar din care nu lipsesc elementele dramatice, cum ar fi o reglare de conturi în cadrul unei comunităţi de adolescenţi, scenă ce aminteşte de o creaţie similară a literaturii române moderne, „Prânzul de duminică", al lui Eugen Barbu.

Capodopera acestei veritabile trilogii narative rămâne micro-romanul „Surorile", o suită de patru portrete feminine, ce întregesc un tablou complex al lumii satului, în primii ani ai colectivizării. Sunt de remarcat aici fineţea cu care Leonard I. Voicu analizează„eternul feminin", subiect destul de rar abordat, chiar şi de către femeile-scriitor. Nu lipsesc nici meditaţiile pe tema fortuna labilis, a sorţii nemiloase ce ne aliniază

destinele şi ne trasează limitele biologice şi psihologice. În esenţă, cartea este un bocet, o lamentaţie, o reconstituire a unui trecut nu prea îndepărtat, dar mai departe ca oricând de puterea de înţelegere a generaţiei tinere.

Tot un micro-roman, mai degrabă o nuvelă extinsă, este şi naraţiunea „Singur”, o „demonstraţie” aproape „chirurgicală” a ideii că destinul rămâne o necunoscută pentru fiinţa omenească, că altele sunt legile şi logica întâmplărilor şi că nimic din ce ni se pare definitiv nu e de neschimbat. „Rupt din viaţă” , cum se spune, romanul aduce în prim plan două personaje ce trăiesc departe de ţară, unul cu certe realizări sociale şi familiale, care se poată şi se simte ca atare, un „învingător”, celălalt, un suflet rătăcitor şi neadaptat, un „învins”, judecând după standardele occidentale. Printr-o întorsătură a destinului, un transplant de inimă, în carte, un „schimb de personalitate”, simbolic, rolurile se inversează pe neaşteptate. „Învinsul”, grav bolnav, primeşte o inimă nouă de la un necunoscut, originar din localitatea canadiană Boian, fondată la sfârşitul veacului al XIX-lea de primii colonişti români, odată cu o scrisoare în care este îndemnat să-şi schimbe modul de viaţă şi să merite „darul vieţii”, în vreme ce „învingătorul” îşi vede peste noapte toate visurile năruite, şi se prăbuşeşte sufleteşte. Cine este, aşadar, „singur”? Cine deţine cheia succesului? Leonard I. Voicu pledează în romanele sale pentru cumpătare, pentru dragoste, pentru ajutorare reciprocă. Este, să recunoaştem, singura cale care ne poate feri de „singurătate”.

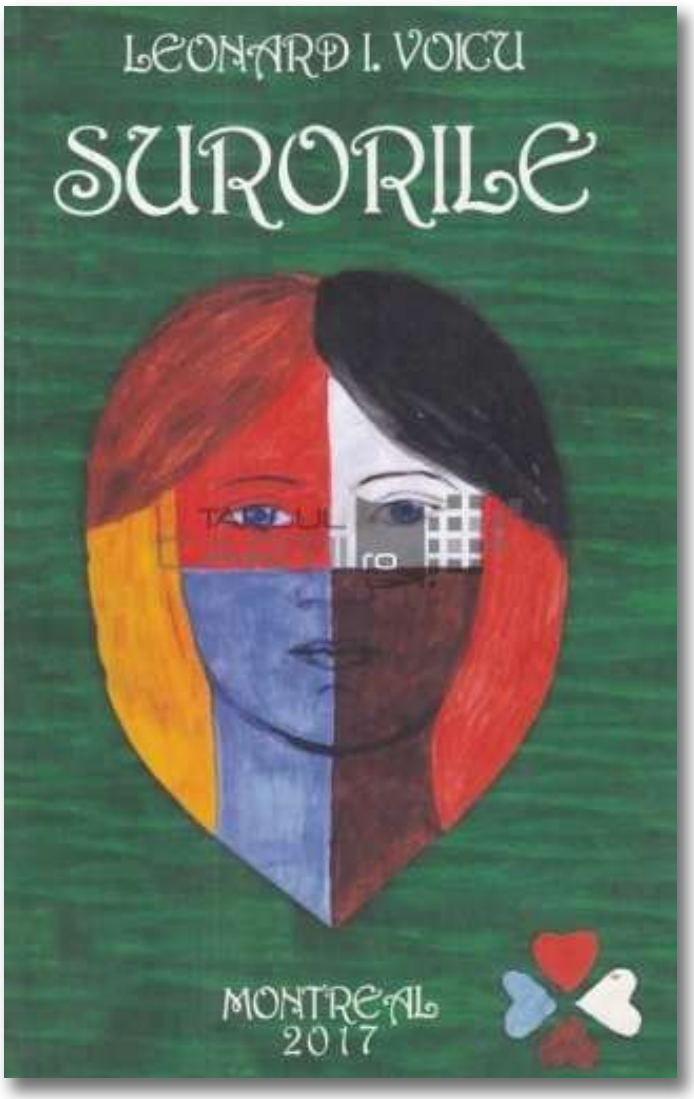

Scrise într-o frumoasă limbă românească, cărţile şi publicaţiile girate de Leonard I. Voicu ilustrează o altă latură a patriotismului: cultivarea limbii, cultul lui Eminescu şi al tradiţiilor strămoşeşti, un veritabil program estetic asumat şi dezvoltat la mii de kilometri de ţară, în îndepărtatul Montrèal.

Ilustraţie de Florentina Sache

Iulian MOREANU

Literare şi nu numai

* **TVR Cultural** a fost înfiinţat în anul 2002 (fiind în acel moment singurul post TV din România cu profil exclusiv cultural), pentru ca la 15 septembrie 2012 activitatea sa să înceteze. A funcţionat deci 10 ani, pentru ca tot după 10 ani emisia sa să fie reluată. Am aşteptat ca în acea primă emisiune de după atâta amar de vreme de întrerupere, cineva din conducerea sa, dacă nu cumva de la cel mai înalt nivel al Televiziunii să explice fie şi la modul expeditiv de ce şi cine a hotărât încetarea sa. Nu s-a suflat o vorbă. Te-ai fi aşteptat să fi fost evocate (măcar) motive financiare, rating mic, chestii de-astea de „eficienţă" – chit că acestea ar fi de-a dreptul rizibile din moment ce „eficienţa" culturii nu se poate „cuantifica" în indicatori de performanţă economică. Ca să nu uităm ideea; nu cu multe luni în urmă citeam că unui anonim pentru marea masă a publicului dar se pare că având serioase proptele i s-a oferit pe postul „mare" o emisiune nu ştiu cum intitulată şi de nu ştiu câte minute pe săptămână (cu o renumeraţie frumuşică!), fără a avea nici o „obligaţie" contractuală legată de „cota de piaţă" etc. Adică, şi dacă nu se uita nimeni la emisiune, banii tot erau încasaţi. Dar să revenim.

Prima impresie nu a fost prea favorabilă şi s-a simţit aproape palpabil spiritul improvizaţiei. Apoi au început reluările. Obsesiv. Sigur, „Înapoi la argument" (rubrica lui Horia-Radu Patapievici) sau „Mic dejun cu un campion" (Daniela Zeca Buzura) – să ne rezumăm doar la două rubrici – aduc în platou (mai precis *au adus*!) invitaţi de seamă ai culturii, discuţiile sunt interesante, pline de idei etc., dar totuşi, ele au avut loc, unele dintre ele, acum 14-15 ani. Sunt deci reluări care şi-au pierdut între timp din… actualitate (a/imediată). Poate că sunt bune şi aceste reluări, dar la un fel de rubrică dedicată unei asemenea întreprinderi.

Şi un ultim exemplu. Într-o zi de final de ianuarie anul acesta, urmărind emisiunea „România literară tv" am asistat la o interesantă dezbatere pe tema romanului românesc contemporan. Discuţie demnă de întreaga atenţie, de mare folos intelectual şi cu invitaţi de 24 de carate. Doar că discuţia a avut loc după Colocviul Naţional de Proză, ediţia a XIV-a, Alba Iulia din toamna anului trecut. Nici o problemă, era tot o reluare. Dar la final se propune şi o „revistă a revistei România literară". Bun, dar numărul prezentat era 45 din octombrie 2023. Parcă nu merge. Căci rostul unei asemenea rubrici este ca după ce-i afli sumarul, tu, cititor împătimit să dai fuga la chioşcul de ziare ca să-ţi procuri revista. Numai că aceasta apăruse cu vreo patru luni în urmă.

* **Ne-a părăsit** criticul şi istoricul literar Alex Ștefănescu, după o lungă şi grea suferinţă despre care lumea literară deja ştia. Şi în ciuda căreia, respectându-şi profesia căreia i se dedicase o viaţă, continua să-şi susţină cu regularitate rubricile în revistele la care avea colaborări. Cu un mai rar simţ al umorului la un critic literar, Alex Ştefănescu aveau un dar de povestitor de-a dreptul fermecător şi un simţ de observaţie uimitor. Din câte am citit avea un adevărat cult al prieteniei (literare) şi sunt binecunoscute invitaţiile pe care le făcea confraţilor săi în grădina („de la ţară" – unde-şi construise o casă) în care a plantat zeci de pomi fructiferi şi numai cu propriile mâini. Umorul nu-l părăsea nici când comenta o carte nereuşită, iar asta s-a văzut şi în volumul (unic în felul său), intitulat „Cum te poţi rata ca scriitor. Câteva metode sigure şi 250 de cărţi proaste." Autorul şi spunea, de altfel, încercând să convingă că nu are nimic cu autorul ci cu cartea. "*Nu am nici o plăcere să pun pe cineva la zid. Şi nici n-o fac. Îi stimez pe toţi aceia care scriu, fie şi tâmpenii, pentru faptul în sine că scriu. Că aspiră la ceva mai înalt decât viaţa prozaică de fiecare zi. Campania pe care o duc nu este îndreptată împotriva lor, ci împotriva cărţilor lor. Mi-aş dori chiar ca ei să mi se asocieze, detaşându-se de ceea ce au scris şi trecând de aceeaşi parte a baricadei cu mine, dintr-un devotament sincer faţă de literatură*."

Lăsând pe alţii mult mai îndreptăţiţi decât mine să-i prezinte activitatea şi opera, am să prezint câ-

teva momente în care destinele ni s-au apropiat şi am respirat câteva minute acelaşi aer.

L-am cunoscut la începuturile activităţii mele literare. Ţin minte că într-o zi, nu mai ţin minte în ce împrejurare şi într-o încăpere a nu ştiu cărei publicaţii literare de la Casa Scînteii (cred totuşi că la SLAST), l-am văzut în mijlocul unui grup de alţi tineri redactori, discutând aprins despre cancanurile zilei. La un moment dat el a spus ceva despre o scenă din romanul „Princepele" al lui Eugen Barbu, apoi a virat către ceva spus de Marin Preda – îngheţat de emoţie nu am reţinut care fusese ideea, cert e că spusele sale au stârnit amuzamentul colegilor săi. Cu acea ocazie i-am întins un plic cu câteva proze. Am schimbat şi câteva cuvinte. (Am mai spus undeva că pe acea vreme, în orice redacţie a vreunei publicaţii intrai erai tratat cu jovialitate, bunăvoinţă, chiar ca unul „de-al lor", turnându-ţi-se în pahar dintr-o sticlă pusă la bătaie de cine ştie cine, fiind lăsat să vorbeşti, răspunzându-ţi-se cu prietenie aş zice ş.a.m.d. – poate o să reiau vreodată subiectul). La scurt timp am găsit în SLAST un răspuns încurajator la rubrica „Cenaclu prin corespondenţă". Îl reproduc întocmai: *IULIAN MOREANU Lucrează ca profesor în Moreni, Judeţul Dîmboviţa (unde poartă numele de Gheorghe Ciocodeică), vine rar în Bucureşti şi intră mohorît în redacţii fără a găsi puterea să articuleze vreun cuvînt de cîştigare a bunăvoinţei redactorilor; apoi se întoarce acasă convins că n-are deloc talent. În realitate are, dar unul sesizabil doar pe spaţii mari (aşa cum observa G. Călinescu în legătură cu proza lui Liviu Rebreanu) Iulian Moreanu ştie să „taie" perfect materialul epic, gîndind fiecare element în perspectiva ansamblului. Proza sa, austeră, lipsită de acel farmec al frazei care s-o facă atrăgătoare din prima clipă, este solidă şi se impune cu forţa realităţii.* Am reprodus din SLAST, nr. 9(284) din 28 februarie 1987. Atunci, sau poate altădată i-am spus că depusesem un roman pentru concursul organizat de Editura Eminescu (i-l predasem poetului Vasile Zamfir după ce fusesem invitat împreună cu Nicolae Velea la restaurantul scriitorilor, în ziua în care împlinea 50 de ani). M-a întrebat cum se numea romanul, i-am zis („… Să simt noroiul în cizme" – aş renunţa oricând la el) şi a pus mâna pe telefon. „Domniţa, l-am auzit, vrei să te uiţi să vezi dacă nu am printre manuscrise un volum intitulat?..." După câteva secunde a închis: „nu mi-a fost repartizat mie…" Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi întâmplat acest lucru. Ar fi fost mai îngăduitor pentru că vorbise cu autorul? Dar nu se putea interpreta asta (măcar de către mine) ca un fel de trafic de influenţă? Nu cred că m-ar fi favorizat câtuşi de puţin. De altfel, în afară de titlu care mai mergea pentru acei ani, conţinutul nu ar fi trecut niciodată de cenzură; mi-o spusese şi Nicolae Velea, căruia îi povestisem în mare parte acţiunea - şi care, oprindu-se în loc pe imensul platou din faţa Casei Scînteii, unde ne aflam atunci, m-a întrebat: „cum crezi că o să-ţi publice cineva un roman despre elevi anchetaţi de securişti? E mai bine să eviţi subiecte de-astea…" Dar oricum romanul era slăbuţ.

Anterior momentului relatat mai sus am vorbit şi la telefon şi cu răbdare şi solicitudine mi-a explicat de ce revista satelit a „Scînteii tineretului" avea să apară (încă se pregătea ieşirea SLAST-ului pe piaţă) cu preţul de 3 lei (era mult, în condiţiile în care „România literară" costa 2 lei, iar „Luceafărul", un ditamai „cearşaful", 1 leu – aţi citit bine), anume pentru că se preconiza o scumpire a ziarelor şi revistelor, lucru ce se va şi întâmpla; „România literară" se va face 5 lei, la fel şi „Luceafărul", care însă după câteva numere va „coborî" la 4 lei.

Când şi-a lansat la Palatul Culturii din Ploieşti vol. II din „Jurnal secret", m-am dus să iau autograf şi cu vol. I, cumpărat anterior. I-am spus numele şi a tresărit: „Dar noi ne cunoaştem, a zis… inclusiv de la Cenaclu prin corespondenţă". Am rămas mai mult decât plăcut impresionat. Mi-a scris două autografe generoase; „*Domnului Iulian Moreanu, de care mă leagă o veche prietenie prin corespondenţă*" şi „*Domnului Iulian Moreanu cu încredere în steaua lui de scriitor*", ambele semnate Alex Ștefănescu, 21 febr. 2008. Cam atât.

* **Tot mai des** citesc despre cazuri în care actori în plin spectacol (pe scene naţionale, nu aflaţi în turneu prin cine ştie ce cătun) sunt deranjaţi de nesimţiţi din sală cărora le sună telefonul. (Bine, am citit şi despre cazul unor tinere care, pe rândul întâi, imediat după stingerea luminii şi începerea spectacolului şi-au scos dintr-o pungă câteva felii de pizza şi s-au pus pe mâncat). Ţin minte că pe când eram în prin clasa a IV-a sau a V-a, în oraşul nostru s-a jucat la Clubul Flacăra 2 un spectacol cu piesa „O felie de lună" (de Aurel Storin, contează mai puţin). Actori de top. La un moment dat, ceva s-a întâmplat în sală; nu mai reţin: cineva a vorbit mai tare cu vecinul, a râs, a desfăcut o bomboană învelită în celofan… Emanoil Petruţ (cine şi-l mai aminteşte din filmul „Tudor"?), aflat pe scenă şi deranjat de ce se petrecuse în sală s-a oprit şi a zis că în aceste condiţii el nu mai poate juca. Cel/cei care provocase/ră „incidentul" a/au fost dat/daţi afară de ceilalţi spectatori, după ce respectivul/ii nu se supusese/ră acestei „invitaţii" din partea plasatoarei. Înţelegeţi ce vreau să spun?

Călin SĂMĂRGHIŢAN

Icoana din cântec

Monahia încă lucra la icoană, în turn. La picioarele lui marea era azi mai agitată decât de obicei. Uneori era de-a dreptul furioasă, izbind în zidurile vechi şi înverzite de alge, alteori era calmă şi supusă, ca un ceai negru în mijlocul nopţii.

O vedeau rar prin mânăstire. Doar când ieşea pentru reţetele ei de culori ori pentru câte o Liturghie. Se obişnuiseră cu absenţa ei. Mai bine spus, cu apariţiile ei fantomatice. Nu vorbea aproape cu nimeni şi toţi îi acceptau acest cusur. Avea o singură ucenică mai apropiată, care îi ducea uneori de mâncare, dar fără să intre nici ea în turn.

Ieşea rar. Nu părea să-i priască întâlnirea cu ceilalţi. Stătea la masă doar de hram. Pe un colţ, între ea şi celelalte maici, ca un paravan, doar acea ucenică. Nu-şi vorbeau, se înţelegeau prin mici semne, aproape insesizabile, începuturi de gesturi pripite, din ochi.

Mai mult ieşea pentru culori. Avea reţetele ei, neştiute de nimeni. Îşi sfărâma singură mineralele, îşi culegea la timpul potrivit seminţele de plante ori petalele de care avea nevoie, tulpinile fragede, la un anumit timp din an, doar într-o anumită parte a zilei. Uneori cerea câte un ou crud. Nu le dezvăluise nimănui, nu spusese nimănui nici măcar de unde le ştia. O vedeau rar, mereu grăbită să dispară, ocolind pe marginile curţii, niciodată străbătând-o de-a dreptul, de parcă i-ar fi fost teamă de spaţiile deschise. Uneori, apărea la Liturghie, sau, şi mai rar, când se împărtăşea. „E maica! Ea e cea care lucrează în turn, la o icoană, încă de dinainte de-a ajunge eu aici", spuneau. „Unii zic că e aproape gata şi că o vom putea vedea curând. Nimeni nu a văzut-o până acum." Părintelui i se luminau ochii atunci când o vedea venind la altar, întotdeauna înainte de răsăritul soarelui, să se spovedească. Se spovedea întotdeauna pe întuneric, îi era ruşine cu păcatele ei. După Liturghia la care se împărtăşea nu o mai vedeau deloc, cu lunile.

Se întoarse spre icoana de pe măsuţa înclinată. Era miezul zilei şi era agitată ca marea de dedesubt. Îi încheia colţurile. Era aproape finalizată. Dar cum să fie gata? Aşa ceva nu putea avea un sfârşit! Îşi plimbă cu fineţe degetele lungi peste relieful culorilor. Fiecare cută era o rugăciune, fiecare trăsătură fusese rodul a zeci şi zeci de osteneli, fiecare picătură de culoare era obţinută după săptămâni încheiate de lucru minuţios şi atent. Erau două chipuri, două ere de încercări de descoperire a culorilor potrivite. Maica Preasfântă cu Pruncul divin în braţe. Nu văzuse niciodată un prunc, trebuise să şi-l închipuie. Trebuise să inventeze culori de veşminte. Trebuise să-şi inventeze gestul îmbrăţişării cu care îl ţinea maica în braţe. Privirea care li se întâlnea, unindu-i întreolaltă cu lanţul unei legături inexplicabile. Cu atât mai puţin nu văzuse îngeri, pe care îi inventă la limita păcatului de neiertat al imaginaţiei. „Nici măcar la cele sfinte nu ai voie să-ţi imaginezi", îi spusese odată cineva. Iubea acei îngeri din marginea icoanei, un păcat strigător la cer, îi ieşiseră parcă transparenţi, ca nişte ferestre translucide cu aripi, în contrast total cu celelalte două chipuri mult mai concrete.

Îndrăznise să-şi imagineze chipul Maicii! Zeci de ani lucrase la trăsături, ochii ei o urmăreau la fiecare pas, în fiecare gând, nu-i dădeau pace, îi vedeau fiecare nepermisă alunecare din lume. O certau, o mângâiau, o făceau îndrăzneaţă, o împingeau spre meditaţii îndelungi. Uneori era doar rugăciune şi când se deştepta, culorile erau deja acolo, aşezate exact la locul potrivit. Şi o lăsa aşa cum o găsea, împăcată cu sine şi cu întâmplarea; iar marea de la picioarele turnului o aproba murmurând mulţumită.

Cu Fiul în braţele ei ca nişte alge. Cum să picteze un copil? După amintirile prietenilor din copilărie, căci ea fugea când veneau turişti rătăciţi cu copii. Un om care e Dumnezeu? Zeci de ani la rând chipul rămăsese nepictat, nici măcar conturat. Îi era teamă să-l compună, ar fi fost o trufie de nedescris. Cum să îndrăznească aşa ceva? Şi cum privea El acum de pe lemnul acela însufleţit! Un lemn ca o cruce. Crucea ostenelilor ei nevrednice! Trufia îndrăznelii de a picta o icoană, Doamne, ce păcat! Îşi aminti cât de greu fusese să-şi asambleze lemnul pe care pictase. Cele două bucăţi perfect îmbinate, legate transversal de o alta, mai subţire, pe spate, erau ca un semn. Pruncul acela nevinovat, avea să urce oarecând pe un semn care va avea să rămână omenirii spre scăpare. Cum să pună mâna pe aşa ceva? Cum să se atingă?! „Noli me tangere” strigase El, atunci, în grădina Învierii! Nu atinsese niciodată faţa acelui prunc deschis înspre cer şi pământ, decât cu vârful moale al pensulelor ei făcute de mână. Nu putea zăbovi asupra trăsăturilor Lui, căci erau fântâni de adâncuri.

Şi tronul! Tronul Maicii trebuia şi el inventat. Scaunul arhieresc din biserica mânăstirii nu-i fusese de nici un ajutor. Daniel văzuse tronul! Isaia! Dar ea? Cum să ridice ochii? Alte rugăciuni, alte osteneli, alte păcate! Doar heruvimii, doar serafimii, dar nu ea!

Şi totuşi acum încheia icoana aşteptată de toţi. Despre care vorbea, înfrigurată, toată mânăstirea. Bătea cu un ciocănel de lut ars ultimele cuiţe de rezistenţă. Ciocănel de lut ars ca să nu bată prea tare, că s-ar sparge. Doar cât să înfigă un cuişor. În colţ, s-o încheie. În bucăţica de lemn transversală, exact ca în mâinile Lui. Bineînţeles că nu se semnase! Ce gest de neiertat ar fi fost să o facă! Doar icoana nu era a ei! ”Icoana nu e a iconarului, icoana e a chipului din ea. Icoana îşi este chip sieşi, nu a celui nevrednic că i s-a descoperit!” Se face singură.

Şi se face seară. Şi se întunecase. Şi voia să vadă icoana în lumina Răsăritului. Ţie, Hristoase, Răsăritul cel de sus! Va aştepta toată noaptea să vină ultima dimineaţă. Nu va putea dormi şi nici nu mai avea nimic de făcut. Va sta degeaba..., alt păcat! Chiar încheiase? Marea de dedesubt, oglinda de stele, spunea că da, aşteptând.

Apoi, după lunga noapte, veni Răsăritul! Primele gene portocalii peste mare, încă înainte de Soare! Veni cu icoana în fereastră, s-o vadă în sfârşit cu adevărat. Doar în Răsărit sunt adevărate toate lucrurile. Icoana strălucea, de nedescris, dar ea se certă că avusese gândul acesta. Nu avea timp prea mult, Răsăritul dura doar câteva clipe, Soarele era deja ridicat aproape complet peste linia de orizont. O lacrimă i se strecură în colţul ochiului ei fericit. Îndrăznind! Plângea sau era bucuria unei tainice revelaţii? Deschise fereastra cu schelet metalic şi cu cel mai simplu gest aruncă icoana în mare.

Ilustraţie de Florentina Sache

George DIMITRIU

Explorând Delta Dunării (I)
Copacul cu... cormorani

În cea de-a treia zi de Paşte a anului 2023 am pornit dis-de-dimineaţă împreună cu fiul meu cel mare, Ştefan, spre Dunavăţu de Jos. Ajunşi pe la prânz la pensiune, am fost întâmpinaţi de arbori gătiţi cu superbe magnolii alb-movii, ornate-n interior cu sute de puncte. Pe-un perete trona o imensă planşă care prezenta peştii din apele României alături de una referitoare la păsările migratoare, de ample hărţi ale Deltei, şi de-un tablou-caricatură ce înfăţişa oameni politici. La loc de cinste se hodinea, înfipt într-un panou lemnos, un cap de peşte cu gura deschisă - se voia hidos însă era cam ştirb! Din restaurant se putea admira un pitoresc canal, vecin cu pensiunea, canal pe care se odihneau câteva bărci.

Începuserăm dejunul cu borş de peşte, servit ca la Letea: zeama şi cartofii în boluri iar peştele, fiert, îmbrăcat în legume, ne ‘mbia de pe-un platou. Am continuat c-o saramură de crap cu mămăligă minunat aşezată într-o farfurie încăpătoare, farfurie-n care locuia şi un recipient cu supliment de zeamă. Nea Florin, barcagiul, şi-a făcut apariţia înainte să terminăm de mâncat. Faţa roşie, de lipovean, n-avea pilozităţi; avea în schimb buze subţiri, nas consistent, şi fusese plantată pe-un trup solid. L-am citit imediat:

– Aduceţi un păhărel să vă torn nişte pălincă ardelenească de prune.

Vine cu un pahar pentru vin, îl umplu pe jumate, însă băutura n-apucă să se hodinească.

– Încă unul?

– E bună! declară în timp ce-mi întinde paharul gol.

Îi fac plinul, stabilim planul de bătaie, însă ochii, căprui, cercetători, i se lipiseră de sticla de un litru plină cu lichid galben ca Soarele.

– Mai pun unu’?

– Nu, tre’ să conduc barca!

Am coborât scările pietruite spre terasa cu piscină care avea ataşat un mic debarcader ş’am urcat într-o şalupă. Doar noi.

Călătoria a început pe Canalul Satului, sub privirile mirate ale unei berze semeţe care însă nu s-a sinchisit de noi. Străjuit de arbori, de debarcaderele pensiunilor şi de ambarcaţiuni, canalul găzduia şi două bănci aşezate pe-o platformă, la umbra unui copac. În scurt timp am ieşit în Lacul Barcaz care se lăuda cu o insulă de stuf şi cu câteva raţe. Cerul se lăsase dominat de nori mari, albi. Prin intermediul unui canal de legătură străbătut de-o apă muştar, mată, încadrată de arbori ce formau parcă o boltă, am ajuns în Lipoveni. O puternică senzaţie de junglă îţi transmitea acel canal, canal în care copaci pletoşi, vernil, furau din luciul apei ca muştarul. Lăstăriş aparent timid muşca hotărât din canal când dintr-o parte când din alta, de-ţi era imposibil să vezi calea de urmat. Pe-alocuri câte-o salcie plângătoare ne făcea reverenţe ori fire răzleţe de stuf se odihneau pe faţa adolescentă a apei. S-adunau mai multe câteodată, luând ţanţoş faţa arborilor. Unele crengi se înclinau dându-şi parcă mâna peste canal, ca într-un dans al dragostei. Altele, verzi-muştar sau de-un verde-crud, se reflectau alături de cerul alb-gri pătat uneori cu albastru lângă stuful maroniu ce străjuia apa ‘ngustă, creând un peisaj ireal. Soarele, atunci când îşi făcea apariţia, se folosea de arbori pentru a-ntuneca apa canalului, canal prin care barca se strecura unduindu-se.

Pătrunşi pe Canalul Opt am constatat uimiţi cum copacii, înclinaţi, îşi uneau crengile vernil pe deasupra apei, construind parcă un pod al mirilor. Atunci când ramurile s-au despărţit cerul s-a luminat şi două lişiţe şi-au luat rapid zborul zbătând aripile-n tandem, cu viteză. Mai încolo o lebădă traversa agale canalul însă la apariţia noastră a început să formeze cu aripile V-uri tot mai largi, călcând apa-n care-şi desenase dâra.

Ne-am vărsat în Canalul Dunavăţ, penetrat şi el de lăstăriş şi de stuf însă tatonat pe-alocuri de stâlpi de electricitate. Cerul albastru, pătat cu nori, se oglindea leneş în canalul cu apă muştar. Am trecut pe lâng' un hotel plutitor vecin c-o casă de vacanţă păzită de doi câini, unul alb şi unul negru - cum altfel?! Puţin mai în faţă, în dreptul superbului Complex Delta-Paradis, patru pui de gâscă ce deprindeau înotul şi-au dat examenul la trecerea noastră, scufundându-se instantaneu, cu rotiri peste cap. Complexul, străjuit de sălcii plângătoare şi de-un ponton ce părea fără sfârşit, găzduia căsuţe acoperite cu stuf şi o clădire impunătoare, cu acoperiş stufos ornat cu ferestre-pleoape. Canalul părea un bulevard acvatic! Din păcate, la capătul pontonului decorat cu şalupe sălăşluiau un vapor şi un hotel plutitor părăsite, aflate într-o avansată stare de degradare.

Ceva mai încolo canalul era străjuit de stuf pe-o parte şi de arbori pe cealaltă - unii dintre ei îşi odihneau crengile pe luciul apei. Copacii au început să se răărească şi să devină mai scunzi, ba chiar îşi făcuse apariţia şi unul ce părea uscat, fără frunze. Ba nu, avea frunze însă erau negre! Stai aşa! Nu pot fi frunze, căci au cioc şi coadă! Sunt cormorani negri, perfect camuflaţi! În zare, alţi copaci purtători de cormorani. Mai mari, parcă! Ba nu, erau cuiburi! Cuiburi şi cormorani! Zeci! Copacii ce străjuiau canalul aveau „rod bogat"! Ne-am apropiat ş'am trecut pe sub cuiburile mari acompaniaţi de chirăitul păsărilor. Câte-un pescăruş stătea înfipt pe vreo creangă, aşteptând momentul prielnic pentru a fura ouă. Soarele lumina rotund, scăpându-şi uneori câte-o rază, ca un laser, printre crengile pline de cuiburi. Pe malul celălalt, asaltat de stuf, un arbore singuratic, cu crengile argintii, mai mult despuiate însă pline de cuiburi şi de cormorani negri, se reflecta creţ în apa canalului. Din când în când câte-un ciripit melodios se suprapunea, ca un *voice over*, peste chirăitul cormoranilor din acel loc mirobolant. Pe fundal, un cer alb-albăstriu completa o paletă de culori de care nu te puteai pur şi simplu desprinde. Pân' la urma nea Florin a întors barca ş'am pornit domol spre altă destinaţie, însă sufletele noastre au rămas multă vreme acolo!

Fragment din volumul „Prin mirifica Europă",
aflat în pregătire.

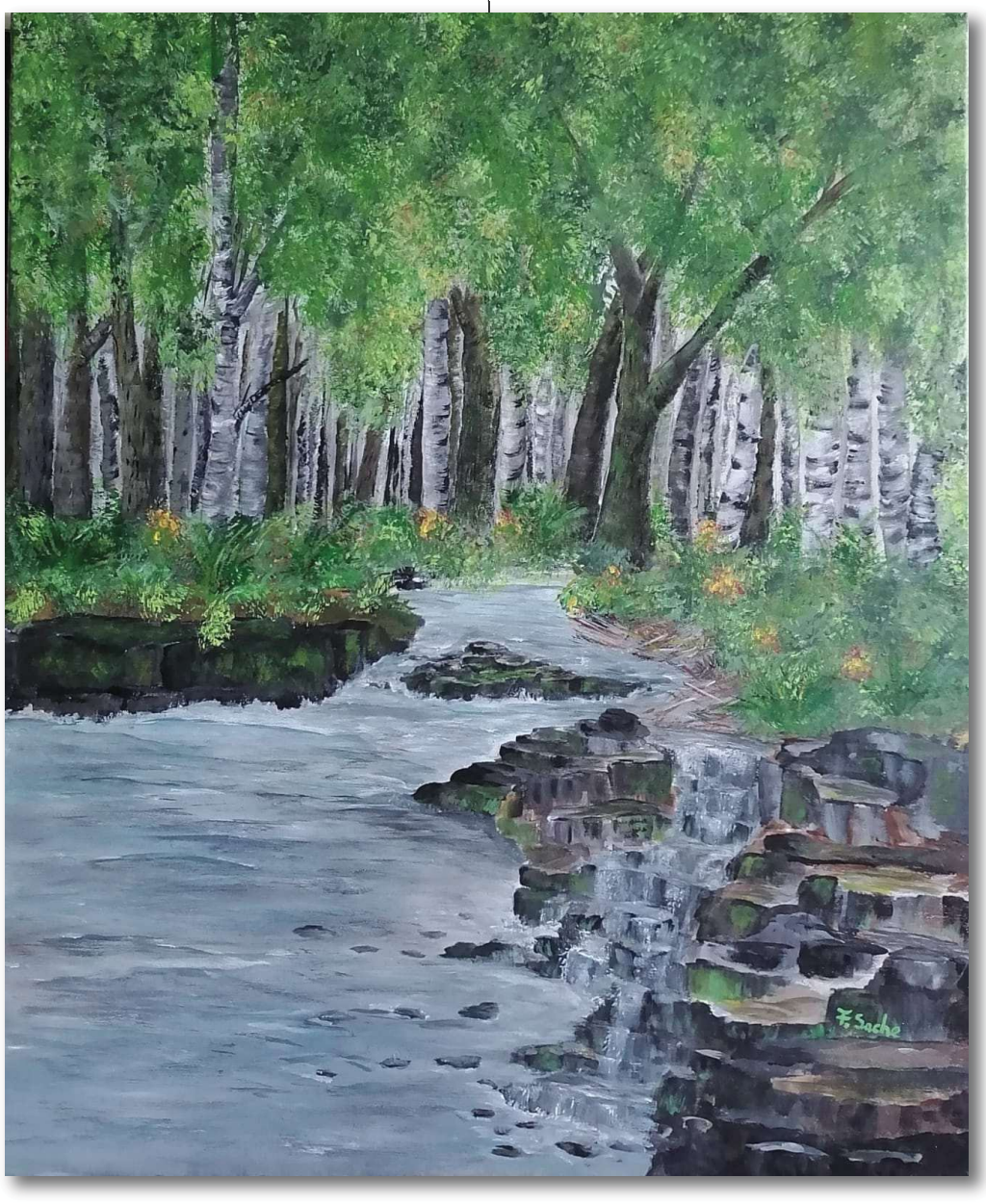

Ilustraţie de Florentina Sache

Raluca FARAON

Frankenstein reloaded şi nu prea

Filmul lui Yorgos Lanthimos, pe care am avut bucuria să-l văd într-o sală de cinematograf, *Poor Things/ Sărmane creaturi*, m-a impresionat în mod deosebit, nicidecum pentru aşa-zisul compromis cu ideologiile la modă (pe care le mistifică, nu le elogiază), ci prin jocul Emmei Stone (care a primit un Oscar binemeritat) şi, mai ales, prin hipertextualitate şi intertextualitate, ceea ce-l transformă într-o creaţie artistică de mai mare impact decât s-ar putea crede.

Bineînţeles, hipotextul la vedere este cartea lui Marry Shelley, *Frankenstein sau Prometeu modern*, ecranizată în fel şi chip, ca nimeni alta, începând cu anii filmului mut până în zilele noastre. De notat că prestaţia lui Boris Karloff, odată cu filmul din 1931 (al cărui generic notează, pentru a creşte suspansul, în dreptul monstrului, un semn de întrebare – *tarantinism avant la lettre*) şi apoi, prin creaţiile lui Bela Lugosi rămâne de neegalat, atât prin statura impresionantă, chipul înspăimântător de la natură şi un soi de aspect macabru poetic, cât şi prin sugestia unei vulnerabilităţi date de condiţia existenţială specifică.

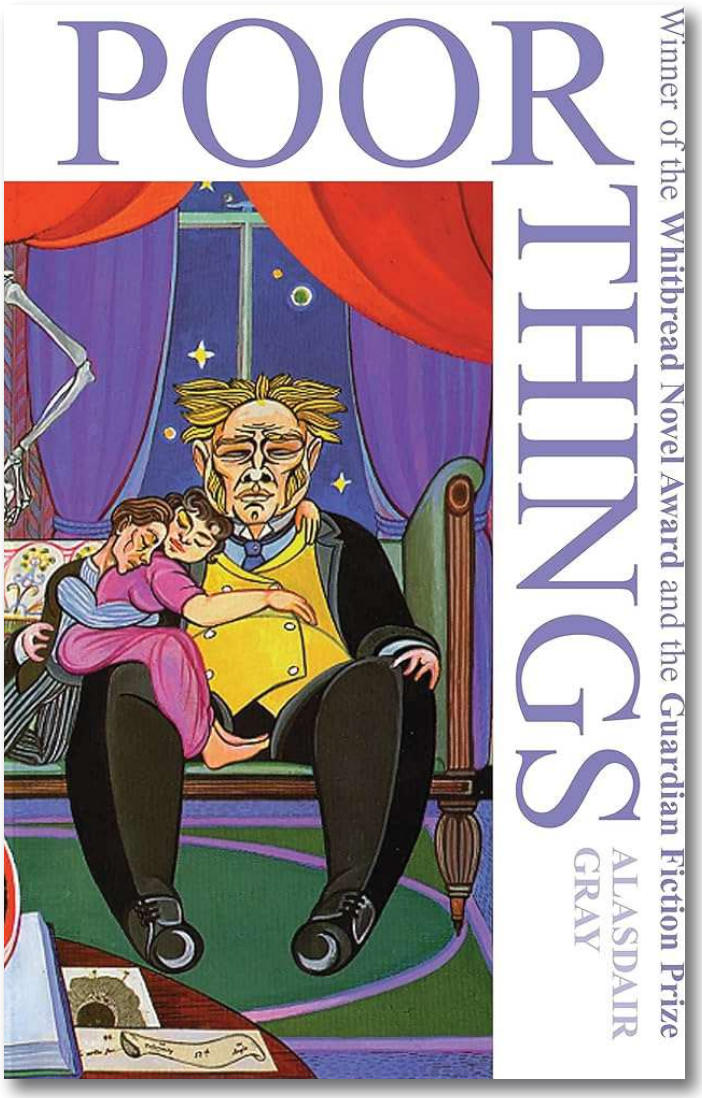

Ei bine, hipertextul lui Lanthimos răstoarnă hilar perspectiva fizică, cel puţin. Savantul arată ca monstrul lui Frankenstein (cu un chip cârpit, cu un corp disfuncţional, din cauza faptului că tatăl său, savant iresponsabil, a experimentat necugetat pe corpul propriului copil). Creatura, în schimb (se putea să fie altceva decât femeie?) este o creaţie perfectă nu numai ca aspect fizic, dar, mai ales, prin inteligenţa ieşită din comun, în progresie continuă, care se adaptează lingvistic, social, moral, în dorinţa de a (se) cunoaşte şi de a interveni salvator în unele aspecte deranjante din imediat (toate vizând masculinitatea toxică, evident). Ironia pare mai uşor detectabilă dacă ne raportăm niţel la ansamblu: deşteptăciunea asta întruchipată care e Bella (numele trimite la aparenţa frumuseţii fizice, probabil, dar inteligenţa şi capacitatea ei de adaptare, de revoltă contra convenienţelor sociale şi morale primează, nu-i aşa?), ei bine, geniul ăsta în devenire se pliază din mers la provocările vieţii de natură sexuală şi dominatoare (îşi face o idee despre ce înseamnă bărbatul cu nevoile sale primare, alături de avocatul aventurier şi dependent de jocuri de noroc, Duncan Wedderburn, interpretat de Mark Ruffalo, într-un rol de zile mari, în bordelul lui madam Swiney din Paris etc.), dar nu sesizează că banii pe care îi ia de la Wedderburn, oferiţi pe încredere unor marinari,

nu vor ajunge la sărmanii care mureau de foame în portul din Alexandria. Aha! Putem pune la punct câţiva masculi dominatori (devine şi ea savant şi îl transformă pe soţul Victoriei într-o capră), dar nu putem schimba inechitatea socială sau, dacă vrem să o facem, hazardul este cel care împiedică reuşita. E doar un exemplu nesemnificativ despre mistificările groteşti pe care vicleanul grec le amestecă printre aparenţele de politică corectă. Pentru că nicio secundă nu i-a trecut prin cap să facă un film politic corect. Şi dacă ai puţintică minte, măcar cât Bella când se clatină pe picioare, te prinzi repede.

În regulă, legăturile cu cartea şi cu filmul din 1931 sunt păstrate, oarecum, în geneza monstrului: o făptură moartă (integră, fizic) este resuscitată cu ajutorul electricităţii, prin înlocuirea creierului ei (al unei femei, pare-se, sociopată, aşa cum creierul lui Frankenstein era al unui infractor, în film) cu al bebeluşului ei nenăscut. Monstrul este seducător. Ca şi în cazul referentului său livresc/ cinematografic, există o nestăvilită dorinţă de cunoaştere şi încălcarea oricărei norme morale sau sociale. Dar aici lucrurile se complică simţitor. Finalul filmului ne prezintă, cu lejeritate şi umor, o creatură împlinită, echilibrată, care nu pare să aibă nicio problemă de conştiinţă nici cu zămislirea sa, nici cu trecutul, o făptură care seduce până la ridicol tot ce mişcă în jurul său, de la ajutorul savantului Godwin (numele trimite la un amănunt biografic al autoarei), Max McCandles, la prostituata de culoare socialistă, Toinette. Şi ce? Am putea întreba. Asta înseamnă feminismul, la o adică? O femeie care face ce vrea cu corpul ei? Asta este victoria uriaşă a Bellei? Nu mai e îngrădită în lanţurile oprimante ale supunerii de către bărbatul toxic şi alege ce, cu cine, când, unde să facă sex, interesându-se, din când în când, de Diogene, de Goethe şi de marxism? Să fim serioşi!

Poate ar trebui să ne dea niţeluş de gândit numele savantului: Godwin, numit pe scurt, God. Bine, omul este acum Dumnezeu şi se pare că, în cazul Bellei, nu a dat greş. Să zicem. Dar următoarea creaţie feminină este un eşec, din punct de vedere cognitiv. Cine e Bella? Am dreptul să mă întreb. O fi inteligenţa artificială, o fi vreo ideologie la modă, o fi politica corectă născută din rănile cauzate de un patriarhat abuziv. O fi ce vrea mintea creaţă a celui care caută ideologicul în artă. Vicleanul grec îl mulţumeşte pe acesta şi parcă nu prea. Sunt prea multe ambiguităţi în comedia aceasta neagră şi îmi aduce aminte de Iñárritu, regizorul mexican care este

premiat de Academia de Film pentru o creaţie artistică, *Babel*, în care critică toate neajunsurile societăţii americane. Nu cumva grecul, pentru a putea să concureze la premiile Academiei, face ce face să pară multe politic corect, dar, de fapt, obţine efectul contrar?

Mult mai importante sunt trimiterile intertextuale care fac din *Poor Things* o creaţie postmodernă, voit artificială. Nu este, de fapt, nicio legătură cu realitatea, ceea ce contează este ficţiunea care oglindeşte cinematografia. Iar trimiterea la Tarantino este mai mult decât clară. Bella se mişcă natural în Lisabona şi în Paris îmbrăcată cu totul atipic, mai mult decât atât, îşi pune o pereche de ochelari de soare futurişti exact ca

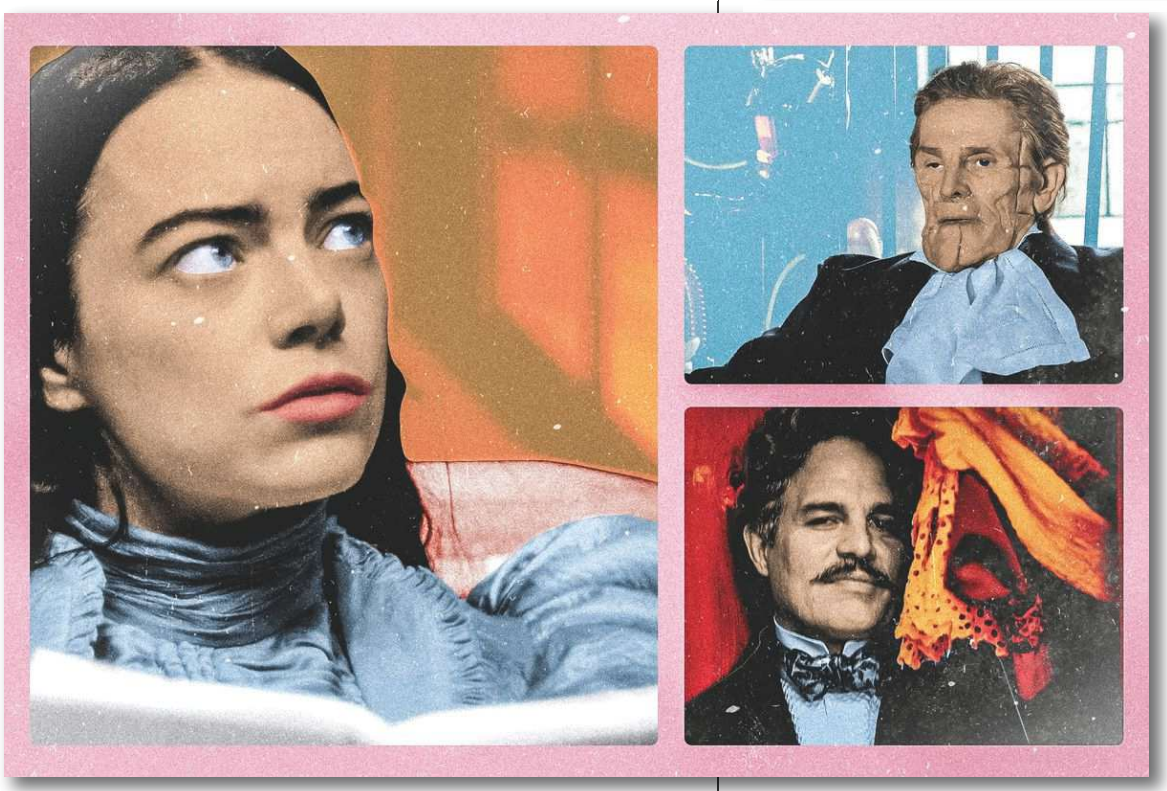

Django lui Tarantino. Aşa cum Tarantino a făcut prin filme propria sa istorie (recuperarea ei ca fantezie personală, nu mistificarea ei), aşa şi Lanthimos a creat ce a vrut el ca ficţiune pură, în opoziţie cu referentul real şi livresc, deopotrivă. Toposul creat (Londra, Lisabona, Alexandria şi Paris) este atât de poetic şi fantezist încât nu poate fi asociat decât vag cu oraşele care redau nume reale. Procedeul nu este nou: să ne amintim de vagul Los Angeles al lui David Fincher în *Se7en* sau al fraţilor Coen în *The Big Lebowski*, New Yorkul lui Woody Allen în *Manhattan* sau al lui Luc Besson în *Leon*. Savantul are un trecut traumatizant prin experimentele gratuite ale tatălui exact ca în *Peeping Tom* de Michael Powell. Tot aşa, entuziasmul său ştiinţific aminteşte de cel al doctorului care experimentează parageneza şi schimbă un bărbat într-o femeie cu chipul soţiei care s-a sinucis în *La Piel quehabito* al lui Almodóvar. De fapt, *Poor Things* mi-a amintit mult mai mult de filmul acesta decât de *Frankenstein* din 1931. Scene violente şi explicite de sex, stilistica desăvârşită, muzica, eleganţa, uneori macabră, jocul actoricesc, extravaganţa, forţa cuvântului taumaturgică, impresia de artă vizuală. Este adevărat, însă, că filmul lui Almodóvar se apropie prin final mai mult de varianta originală, chiar dacă noua făptură nu este înviată din morţi: savantul este ucis. Şi tehnic vorbind, s-a descoperit că unele secvenţe alb-negru au fost filmate cu cameră de 16 mm, cu lentile care distorsionează, tehnică folosită în *Elephant Man* al lui David Lynch, unde este vorba tot despre un om de ştiinţă care, cel puţin o vreme, vrea să facă pe Dumnezeu.

Până una-alta, Yorgos Lanthimos a realizat cel mai complex film al său de până acum, o bijuterie stilistică: interpretări magistrale, mesaj subtil, valenţe artistice care ţin strict de cinematograful postmodern, în linia lui Tarantino, fraţilor Coen, mai ales.

Iulia STAVRE

Două călătorii

Inside out

Este târziu, se apropie de ora închiderii şi stau singură la masa din restaurantul italienesc. Este unul dintre cele mai în vogă restaurante din Bucureştiul anilor ’90, abia deschis. Îmi rotesc privirea, mesele sunt aranjate exemplar, probabil pentru ziua de mâine, fiindcă în jurul meu mai sunt doar doi bărbaţi, la o masă, spre uşă. Poate pentru că oamenii mâine se duc la serviciu, nu mai stau până târziu în oraş. Prietenul meu mi-a propus să ieşim la restaurant, să sărbătorim terminarea sesiunii. Când a cerut nota, şi-a dat seama că uitat banii acasă, nici eu nu aveam suficient la mine, aşa că am rămas aici să îl aştept. Îmi vine să râd de situaţie, dar aşa este el, nu mă pot supăra oricât ar fi de aiurit, are un suflet atât bun şi este atât de amuzant că nu îmi amintesc să ne fi certat vreodată, de aproape doi ani de când suntem împreună.

Au fost nişte zile cu soare şi cald în acest februarie cu sesiune, în care m-aş fi plimbat prin Bucureşti, pe străduţele acelea cu case vechi pe care le ador fiindcă mă invită să ţes poveşti, aş fi stat pe o bancă şi aş fi citit, în grădina Icoanei, l-aş fi însoţit pe prietenul meu în piaţa Amzei la cumpărături, aş fi făcut orice doar să nu fiu nevoită să stau în casă şi să învăţ. Mă binedispuneau florile pe care mi le aducea: ghiocei, frezii, lalele, parcă îmi aducea primăvara în casă.

Cu toate astea, am trecut cu bine şi sesiunea aceasta, o singură notă de nouă. Sunt tocilară, recunosc că îmi place să învăţ, citesc cu plăcere orice îmi pică în mână şi mă bucur că mi-am găsit scopul: vreau să termin facultatea şi apoi să îmi trăiesc viaţa la Paris.

Aşa mi-am promis anul trecut, în noaptea aceea petrecută în Montmartre. Profa de franceză din liceu m-a ajutat să obţin o bursă, într-o tabără de vară de o lună la Rambouillet, chiar dacă nu am ales să studiez literele, cum îmi recomandase ea. Aşa sunt unii oameni, te iubesc şi te ajută necondiţionat, sau poate îi trimite Dumnezeu pentru tine, la momentul potrivit.

Până să plec la Paris nu ieşisem din ţară. Mă revăd pe peronul Gării de Nord, cu un bagaj obişnuit, plecând în aventura vieţii mele. Aveam douăzeci de ani şi două sute de mărci germane în portofel.

Cât a durat călătoria, vreo trei zile, am privit pe geamul vagonului uimită de frumuseţea peisajelor din toate ţările prin care am trecut. În prima dimineaţă, când am schimbat trenul la Praga, am căscat ochii vreo două ore pe la magazinele pline de reclame, lumini şi culori din gară. La micul dejun, mi-am cumpărat o îngheţată cum nu mai văzusem până atunci, învelită într-un ambalaj aşa de frumos că îmi venea să îl păstrez şi să i-l duc cadou fratelui meu la întoarcere.

În Paris am fost aşteptată de organizatori şi am ajuns în tabăra situată în inima unei păduri, clădirea principală provenind dintr-un vechi castel transformat. După ce m-am instalat am fost invitată să dau un test de evaluare, pentru a stabili nivelul de cunoaştere a limbii franceze. Erau atât de calzi şi calmi profesorii aceia, că nu am avut niciun fel de emoţie.

M-am împrietenit repede cu colegele de cameră, Isabel din Spania şi Andrea din Austria şi am fost nedespărţite pe timpul taberei. Timpul liber îl aveam doar în weekend-uri şi după ora 18,00. Aveam teme de făcut şi destul de învăţat, urma să dăm şi un examen final, nu prea îmi ardea de ieşit, nu voiam să o dezamăgesc pe profă şi nici nu prea aveam bani.

Într-o zi, ne-am strâns cinci fete şi ne-am organizat să facem o excursie la Paris, de o zi şi o noapte, fără cazare. Am pus bani pentru un ghid turistic şi am făcut o listă cu obiectivele la care

vrem să ajungem. Isabel, a preluat conducerea grupului, s-a ocupat de biletele de tren, de abonamentele de metrou şi autobuz. Singură nu aş fi reuşit să mă descurc.

Într-o sâmbătă de dimineaţă am pornit împreună să vizităm Parisul. La prima oră ne-am înfiinţat la Luvru, de unde am ieşit în jurul prânzului, am mâncat un sandwich, am băut o cafea şi am pornit spre celelalte obiective pe care le aveam pe listă. Eram atât de fascintă de oraş încât m-aş fi mulţumit şi cu o simplă plimbare. Spre seară, bifasem cam tot ceea ce ne dorisem să vedem.

Ne-am propus ca toată noaptea să o petrecem în Montmartre. Este un cartier cu viaţă de noapte. Când am trecut pe lângă Moulin Rouge era noapte de-a binelea şi am fost copleşită de roşul rujului fetelor cu fuste mult prea scurte din jur.

Ne-am oprit să bem un jus d'orange înainte să luăm în piept dealul către Sacre Coeur. Când am ajuns, am stat pe treptele basilicii ca să ne odihnim. Nu am putut să facem poze, niciuna nu avea aparat foto, doar am privit luminile Parisului şi eu i-am spus că aş putea să trăiesc aici. Mă îndrăgostisem de tot ceea ce văzusem în ziua aceea. Era vară, soare, parizieni, turişti, viaţă şi fericire. La terase, bărbaţi care citeau cu nonşalanţă ziarul, în faţa unei cafe au lait, femei stilate, elegante, chiar extravagante uneori. Mi-au plăcut până şi şoferii de autobuz. Erau impecabili cu cămăşile imaculate şi cravatele negre, subţiri. Dacă în ţara asta şoferii de autobuz arătau aşa de bine, oare cum arătau directorii de companii?

Am mâncat într-un restaurant în Place du Tertre, am povestit şi am râs continuu, singura grijă era să aşteptăm dimineaţa ca să ne întoarcem în tabără. Când s-a închis restaurantul, spre dimineaţă, am plecat agale spre basilică să aşteptăm răsăritul. În faţa unui restaurant ne-am oprit şi am privit un cuplu care dansa superb, un tango cântat în surdină de un acordeon franţuzesc. La final, toţi oamenii din restaurant au aplaudat, nu erau dansatori profesionişti, nu erau animatori, erau doar doi oameni care îşi trăiau frumos viaţa.

— Bună, am venit, noroc că am avut maşina cu noi.

— Hei, bine ai revenit.

— Eşti ok? Hai să mai luăm un desert, ceva...

— Nu ştiu când a trecut timpul, mi-a fost teamă la un moment dat, de scandal dacă nu te întorceai până la ora închiderii, ceea ce era imposibil.

— Trebuia să aştept la uşă, să vedem ce făceai.

Am început să râd, îmi şi imaginam faza, avea un talent extraordinar să mă amuze din orice nimic şi să minimizeze dramatismul oricărei situaţii. Pe lângă toate acestea, îmi dădea o încredere teribilă în mine, dacă îmi spunea serios, că pot să scriu o carte, cred că o scriam pe loc.

— Hai să mai bem un ceai, am zis eu relaxată.

— Un ceai? Te scot la cel mai fiţos restaurant din Bucureşti şi tu mai vrei doar un ceai?

— Poate iar nu îţi ajung banii să achiţi nota, am zis maliţios.

A făcut semn discret chelnerului şi a cerut două pahare de şampanie.

Am deschis ochii mari, nu înţelegeam ce se petrece, şampanie beam doar de revelion şi înainte să îmi dau seama, m-a întrebat, punând pe masă o cutiuţă cu un inel, pe care de fapt o uitase acasă:

— Vrei să fii soţia mea?

25.02.2024

Bazinul din curte

Am nouăzeci de ani. Este vară, stau pe un şezlong, la soare, lângă bazinul din curtea casei părinteşti. Am închis ochii. Este prea multă lumină şi uneori îmi simt pleoapele grele de povara amintirilor.

Tata meştereşte ceva la sistemul de pompare al apei. Se află în bazin, iar eu îl privesc aşezată în genunchi, cu coatele întinse pe marginea lucioasă şi rotunjită. Mi-a promis că îl transformă în fântână arteziană. Bazinul este asemenea fântânii arteziene din parcul oraşului, mai mic ca dimensiune, perfect rotund, doar că ceva mai adânc. Fix în mijloc se află o bucată mare şi neregulată de piatră, asemenea unui munte în vârful căruia se găseşte o ţâşnitoare ca cele din care bei apă, în oraş.

— Mi-ar fi plăcut ca în loc de bazin să avem o piscină.

— Da, scumpo, ar fi fost tare, dar nu cred că aveam loc. Stai să vezi ce-o să ne răcorim acum.

— Mi-ai spus că ai putea să îl umpli şi mă laşi să stau cu picioarele în apă. Te rog, te rog l-am implorat eu.

— Să văd dacă reuşesc să dau drumul la fântâna arteziană şi mai vedem. Pe locuri, fiţi gata....

— Staaart! am zis cu ochii plini de uimire.

Din mijlocul bucăţii de piatră, apa ţâşneşte haotic, stropindu-l pe tata care este încă în bazin. Tata opreşte apa şi ataşează în vârful ţâşnitorii o sită cu câteva găuri. Acum a reuşit,avem o fântână arteziană. Tata mă ia în braţe şi mă coboară în bazin, apa ne răcoreşte pe amândoi, pe haine, pe feţe, râd fericită în braţele tatei.

La insistenţele mele, tata umple bazinul cu apă. Îmi văd dorinţa împlinită. Să stau pe marginea bazinului cu picioarele goale în apă. Tata îmi aduce o îngheţată.

Am numai cinci ani, mănânc îngheţată, clipocesc cu picioarele în apă, îmi privesc chipul în oglinda de la suprafaţa apei. Atmosfera de afară este fierbinte. Sunt spre patruzeci de grade. Mă las să lunec pe marginea rotunjită a bazinului, îmi place răcoarea apei ce îmi atinge pielea, mă gândesc că mă joc, ca la mare sau la piscină. Acolo am colac, aici nu, iar eu nu ştiu să înot. Alunec uşor, mă scufund ca atrasă de un magnet, îngheţata cade, cornetul pluteşte deasupra apei, îngheţata se topeşte în apă, iar eu nu mai simt deloc căldura, parcă mă dezintegrez în răcoare, lumină şi apă. O secundă, două, trei, cinci...

Deodată,două braţe puternice mă prind de subsuori, mă trag afară din bazinul cu apă, tuşesc, mă ustură nasul şi gâtul, respir, simt aerul cald care mă sufocă, cu toate acestea trag adânc aerul fierbinte în piept. Îl văd pe tata lăcrimând şi mă întreb de ce nu mai râde,când adineauri era atât de bine dispus.

Deschid ochii şi privesc dimineaţa, pe fereastra camerei de cămin.

Pare a fi o zi de toamnă târzie cu soare şi cer senin, la aniversarea mea de douăzeci de ani.

28.02.2024

Ilustraţie de Florentina Sache

Sorin CERIN

Editura Paco, domnul Victor Achim şi cum am devenit scriitor

Rareori mi-am dorit sa scriu ceva despre propria mea viaţă, în schimb adeseori, am ales să-mi mistui sufletul pe jarul aprins al poeziei. Mulţi au făcut afirmaţii despre viaţa mea fără să o cunoască cu adevărat. M-am născut la graniţa dintre toamnă şi iarnă pe data de 25 noiembrie 1963 în oraşul Baia Mare, un orăşel miner din nord vestul României. Am venit pe lume odată cu prima ninsoare. Din punct de vedere fizic am 189 cm, 93 kg, păr şaten, acum grizonat, cândva îmi plăcea să-l vopsesc în negru. În anul 2022, luna februarie, am aflat în urma unor teste ADN făcute de către compania My Heritage, ca sunt: 61.0% balcanic, 27.5% grec, 7.7% turc şi 3.8% evreu aşchenaze. Nu ştiu cât de importante sunt toate acestea faţă de sufletul meu, cu care am scris paginile atâtor volume de poeme, aforisme sau filozofie. Poate o să vă întrebaţi cum anume am debutat?

În 2003 tocmai am terminat de scris manuscrisul la romanul Destiny. Pe vremea aceea încă lucram pe hârtie cum s-ar spune, adică scriam cu stiloul pe coli de caiet, pe care le dădeam unei dactilografe care să dactilografieze manuscrisul la maşina de scris. Pe urmă am căutat o editură. Am aflat adresa editurii Paco din cartea de telefon, unde am căutat cuvântul editură. Mi-am notat-o împreună cu numărul de telefon. Am sunat la Paco şi ţin minte că mi-a răspuns o femeie spunându-mi că directorul editurii se numeşte Victor Achim şi nu este pe moment la sediu, dar sa sun peste o oră că sigur îl voi găsi. Am sunat, şi la telefon mi-a răspuns o voce gravă, bărbătească. Era domnul Achim. M-a invitat să merg la editură cu manuscrisul dactilografiat. Odată ajuns la editura care-şi avea sediul pe strada Cristofor Columb din Bucureşti, l-am întâlnit pe domnul Victor Achim, cel care conducea destinele acestei edituri. Era un bărbat grizonant, în jur de şaizeci de ani, de statură medie. I-am spus că vreau să public un roman la editura dânsului. Mi-a cerut manuscrisul dactilografiat şi mi-a spus că îl va citi iar dacă va considera de cuvinţă să îl publice vom semna un contract. Am aşteptat o săptămână şi niciun răspuns, Abia după mai bine de o lună sunt chemat la editură, unde am fost întâmpinat de domnul Victor Achim. Mi-a spus că în urma lecturii manuscrisului este de acord să mi-l publice, urmând ca dreptul meu de autor să fie de doar cinci procente întrucât piaţa editorială trecea printr-o perioadă grea. Se întâmpla în anul 2003. Acele cinci procente urma să le primesc în urma vânzării cărţii mele. Aşa am publicat prima mea carte de debut în anul 2003. Pe urmă au urmat alte cărţi publicate de editura Paco, în exact aceleaşi condiţii ca şi prima carte, adică prin contract semnat în urma lecturării, unde primeam un anumit procent provenit din vânzarea cărţii în cauză. Astfel au apărut volumele mele de aforisme, „Revelaţii”, „Nemurire”, „Învaţă să mori”, „Rătăcire”, „Libertate”, „Cugetări esenţiale”, „Dumnezeu şi Destin” dar şi volumele de poezii precum „Poeme de dragoste”, „Templul inimii”, „Suflete pereche”, „Eram marile noastre iubiri”, „Adevăr, Amintire, Iubire”, „Legendele sufletului”, „Inimă de piatră amară”, „Umbrele inimilor”, „Parfum de eternitate”, „Memento mori”, „Adresa unei ceşti de cafea”, „Alegerea Mântuitorului”, „Cuvântul Lui Dumnezeu”, „Facerea lumii”, „Politice”, „Îngeri şi Nemurire”, „Prin cimitirele viselor”, „Moarte”, „Liberul arbitru”, „Non-Sensul Existenţei”, „Iluzia Vieţii”, „Ploi de foc”. Toate aceste cărţi au fost publicate numai pe cheltuiala editorului Victor Achim, cu care semnam de fiecare dată, la fiecare carte în parte, un contract de drepturi de autor, unde la început îmi revenea procente începând cu cinci la sută, pe urmă de zece la sută, ajungând în cele din urmă

la procente de douăzeci la sută din vânzarea cărţilor. Am zeci de astfel de contracte semnate cu domnul Victor Achim, un editor care a făcut atât de mult bine pentru literatura română contemporană şi căruia îi datorez în cea mai mare măsură devenirea mea ca scriitor. La fel de mult, poate, pe cât de mult m-a ajutat soţia mea Dana Cristina Gorincioiu, ce a fost mereu alături de mine şi m-a susţinut dându-mi încredere în mine. Tot soţiei mele Dana Cristina Gorincioiu îi datorez şi traducerea în limba engleză a celei mai mari părţi a operei mele. Ştiu, că sunt unii calomniatori care din diverse motive josnice afirmă că mi-aş fi plătit publicarea cărţilor la editura Paco. Fac această dezvăluire aici, în mod public, întrucât ţin să le amintesc tuturor celor ce cred că aş fi plătit vreodată editurii Paco pentru opera mea, că eu, Sorin Cerin, nu i-am dat niciodată vreun ban domnului Victor Achim, coordonatorul şi directorul editurii Paco sau vreunei alte persoane din cadrul editurii Paco, pentru a publica vreuna dintre cărţile mele la editura Paco, în schimb editura Paco mi-a dat de atâtea ori banii proveniţi din drepturile mele de autor, ca urmare a vânzării cărţilor mele în librării. Pe vremea aceea, acum douăzeci de ani piaţa cărţilor era cu totul alta. Existau multe librării care s-au desfiinţat, odată cu apariţia internetului. Piaţa cărţii tipărite a falimentat exact ca şi piaţa presei tipărite. Cine mai cumpără azi ziare de la chioşcuri? Aproape nimeni, fiindcă marea majoritate a oamenilor le citesc direct de pe internet. Scriu acest articol despre viaţa mea, ca să se ştie de către criticii şi istoricii literari, modul în care mi-au fost publicate cărţile la editura Paco. Toate au apărut pe cheltuiala editorului, în urma semnării unui contract prin care mi se dădeau anumite procente din vânzarea cărţii, ce reprezentau drepturile mele de autor. Editura Paco proceda la fel şi cu ceilalţi autori. Nu cred să existe vreun autor care să fi publicat vreodată la editura Paco şi să afirme că a dat bani pentru publicarea cărţii lui. Dacă ar exista aşa ceva, să vină şi să spună răspicat publicului, cum se numeşte şi ce carte a publicat. Dar aşa ceva nu există fiindcă ştiu sigur că domnul Victor Achim suporta pe propria lui cheltuială tipărirea cărţilor, întrucât de fiecare dată semna cu autorul un contract de drepturi de autor din vânzarea cărţilor. Mai mult decât atât, editura Paco a publicat şi autori din alte ţări, ale căror cărţi erau traduse în limba română tot pe cheltuiala editurii Paco dar şi opere al scriitorilor clasici români sau universali pe care, pe cei din urmă, editura Paco îi traducea. Este uşor să denigrezi o editura tradiţională, poate, ultima editură tradiţională din România, întrucât toate celelalte sunt subvenţionate sub o formă sau alta sau cer bani autorilor.

Şi da, am dedicat volumul de poezie în limba franceză intitulat: Âme, lui Vivian Mary Hartley care este numele de fată al actriţei Vivien Leigh. Referitor la cum am întâlnit sufletul lui Vivien am scris pe larg într-un articol publicat în limba franceză în revista Destine literare, nr. 62 / 2023, p. 71-74, intitulat: À propos de ma vie Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley) şi în Revista Nouă nr. 2 (125) / 2023, intitulat: Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley). Astfel de experienţe paranormale, asemănătoare mie, au mai trăit şi alţii, de exemplu, Bogdan Petriceicu Hasdeu cu fiica sa Iulia. Între mine şi Iulia Hasdeu există câteva coincidenţe bizare. Prima mea locuinţă din Bucureşti, se afla pe strada Iulia Haşdeu la numărul 2, unde am ajuns printr-un concurs de împrejurări la fel de bizar în anul 1985. După mulţi ani, ajung să public la Revista Nouă, publicaţie fondată cu mult timp în urmă de Bogdan Petriceicu Hasdeu, tatăl Iuliei Hasdeu, care a trecut prin anumite experienţe în ceea ce priveşte viaţa de după moarte cu mult înainte ca şi eu să trec prin astfel de experienţe similare cu Vivien Leigh. Nu sunt nici primul şi nici ultimul care a trăit sau va trăi astfel de experienţe. Această carte intitulată Âme, a fost recompensată anul acesta, şi anume, în luna februarie 2024, cu premiul Jacques Prévert, decernat de către Societatea Poeţilor Francezi din Paris, Franţa, pentru anul 2023.

La începutul anului 2020 am primit un e-mail (mesaj electronic) de la o doamnă pe nume Vera Sotirova din Varna, Bulgaria. Doamna Vera Sotirova mă întreba dacă sunt de acord ca anumite fragmente din lucrarea publicată de mine şi intitulată Culegere de Înţelepciune să fie traduse în limba bulgară pentru a fi publicată la editura Sveta na Knigite, unde lucrează dumneaei, întrucât cartea mea intitulată Culegere de Înţelepciune le-ar fi stârnit interesul, în urma lecturării. Acest mesaj a fost pentru mine o surpriză plăcută şi i-am răspuns distinsei doamne că sunt de acord cu propunerea făcută. După câteva zile am primit un contract pe care l-am semnat cu editura respectivă. În contract se sublinia faptul că editura

va suporta atât cheltuielile cu traducerea cărţii în limba bulgară dar şi cu editarea şi tipărirea acesteia. Practic cartea intitulată: Antologie de înţelepciune: Aforisme (fragmente), urma să apară numai şi numai în contul şi pe cheltuiala editorului. Editorul ar fi ales o persoană anume, care să selecteze anumite aforisme din Culegere de Înţelepciune, fără ca eu să fi avut accesul de a participa în vreun fel sau altul la selecţia aforismelor. Aforismele au fost selectate independent de persoana mea. Şi cam aceasta a fost tot. După câteva luni, spre sfârşitul anului 2020 a apărut cartea în limba bulgară, intitulată: Antologie de înţelepciune : Aforisme (fragmente). Practic operei mele de aforisme din Culegere de înţelepciune i se dedica o antologie. Abia după publicarea cărţii am aflat că cel care a făcut selecţia de aforisme din Culegere de înţelepciune se numeşte Eleazar Harash, un om de aleasă cultură de origine bulgară. După apariţia cărţii am aflat că domnul Eleazar Harash, este, nu doar un remarcabil om de cultură, dar şi o personalitate care a scris mai multe cărţi despre ezoterism, având chiar dumnealui anumite calităţi paranormale. Ulterior am aflat că este atât vestit pentru calităţile sale paranormale încât este căutat de către persoane din mai multe ţări şi continente, fiind considerat chiar, una dintre persoanele cele mai importante din lume care posedă aceste însuşiri paranormale. În cele din urmă m-am decis să-i scriu doamnei Vera Sotirova despre experienţele mele paranormale referitoare la Vivien, mai précis i-am ataşat în mesajul meu şi articolul scris de către mine în limba franceză referitor la Vivien si apărut în revista Destine literare. Doamna Vera Sotirova a avut bunăvoinţa să traducă în limba bulgară acel articol şi să-l trimită domnului Eleazar Harash. După mai bine de trei săptămâni, domnul Eleazar Harash mi-a răspuns referitor la Vivien. Voi reda exact cum am primit mesajul de la domnul Eleazar Harash, referitor la Vivien, scris în limba engleză:

To Sorin Cerin

This woman is an ancient mystic ray of the hiddenness.She has seen the descent of the mystical consciousness upon you because she is anciently connected with you. She is a woman-soul from a high dimension – the dimension of the androgyn = the wholeness and because of this she sees through the wholeness. She is a mystic essence which only visibly appears a soul. Her kernel is a miracle. She does not like external birth. She likes her unbornness and her freedom. She is a high realization. What unites you both is the unspeakable ancient mystique. Your way, as hard as it may be, is pure blessing. The mystic relationship with a soul is ancient life in infinity. Every real relationship is entrance into the heart of God – into the soul of God.

Eleazar Harash
with esteem and honor towards Sorin
Varna, 2023

tradus în limba română arată astfel:

Această femeie este o străveche rază mistică a ascunsului. Ea a văzut coborârea conştiinţei mistice asupra ta, deoarece ea este conectată din vechime cu tine.Ea este o femeie-suflet dintr-o dimensiune înaltă – dimensiunea androginului = ce reprezintă totalitatea şi din această cauză ea vede prin întregime. Ea este o esenţă mistică care apare doar în mod vizibil un suflet. Miezul ei este un miracol. Nu-i place naşterea externă. Îi place nenăscutul şi libertatea ei. Ea este o realizare înaltă. Ceea ce vă uneşte pe amândoi este necuprinsa mistică antică. Calea ta, oricât de grea ar fi, este o binecuvântare pură. Relaţia mistică cu un suflet este o viaţă străveche în infinit. Fiecare relaţie reală este intrarea în inima lui Dumnezeu - în sufletul lui Dumnezeu.

Eleazar Harash
cu stima si onoare fata de Sorin Cerin,
Varna, 2023

Ilustraţie de Florentina Sache

Vasile Ioan CIUTACU

Este foarte important să-ţi înţelegi rostul tău, nu doar în micul „acasă”

- Interviu cu prof. univ. dr. Ion Bulei -

Drumul urcă zgrunţuros şi pietros spre ţara Colţilor de Nisip, spintecând parfumul de zarzăr şi de corn. E numai un început de primăvară, când sălciile pletoase stau înverzite deasupra apelor după ce mai înainte au fost duse la liturghii pentru a căpăta binecuvântarea Domnului.

La capătul acestui drum, care nu se sfârşeşte niciodată dăm peste ultimele gospodării ţinute în plase de păianjen, după care începe pădurea Boncu.

Aici, din întâmplare, deci fără să ne dăm întâlnire, dau mâna cu profesorul universitar, doctor în istorie, istoric cu o croznie de cărţi, referate şi conferinţe despre românii de altădată, Ion Bulei, venit pe meleagurile natale să mai deschidă încă o dată poarta casei părinteşti.

Ne dăm la vorbă. Ne întrebăm de una, alta, ne răspundem tot sincer, ca în vremea copilăriei, în prezenţa surorii sale, profesor Elena Lungeanu şi a mamei sale, Maria.

Mai este de adăugat că în timpul convorbirii noastre mama închidea şi deschidea o uşă instinctual, ca să marcheze parcă distinct părţi din vorbirea purtată cu unul dintre cei mai mari istorici ai României de astăzi. Această uşă era precum filele unei cărţi care se lăsa citită sau închidea perioade istorice de care noi vorbeam.

* * *

R: Ne aflăm din nou la obârşii. Izvorul nostru dintotdeauna. Ce înseamnă pentru istoricul Ion Bulei aceste locuri?

IB: De fapt, aici m-au adus două lucruri: mama şi casa. Mama pentru că ea înseamnă ceea ce este pentru fiecare dintre noi, adică totul. Casa pentru că semnifică o bună parte a vieţii mele. Aici am trăit atâţia ani, fără să mă gândesc că voi pleca vreodată în alt mediu şi acum, când aşa ceva s-a întâmplat, de fapt, când zic „acasă” înseamnă casa de aici.

R: Regretaţi, domnule profesor, că aţi plecat de aici, din aceste locuri aproape de vis?

IB: Păi nu ştiu ce să spun. Este ca şi cum m-ai întreba dacă regret că n-am trăit în veacul al nouăsprezecelea. Aş spune că regret pe de o parte, iar pe de altă parte, mă gândesc cum m-aş fi descurcat dacă n-aş fi avut internet, apă caldă, telefon, comunicări mai rapide cu prietenii. Şi în veacul trecut puteam comunica făcând corespondenţă, aşa întreţineam viu în noi acest sentiment al prieteniei, mult mai trainic decât îl întreţinem astăzi, pentru că îl exprimam în cuvinte, cuvinte care toate erau gânduri ale noastre, erau trăiri de prin alte părţi, care se îmbinau cu trăiri de mai înainte, erau cuvinte în care noi ne regăseam...

R: Să înţeleg că s-a cam terminat cu prietenia în aceste vremuri atât de răsucite?

IB: ...acum, cu internetul, sigur că-l scriem, sigur că avem cuvinte şi comunicăm, dar parcă acele cuvinte au ceva convenţional, parcă peste ele nu mai suflă acea bucurie a sufletului, pe care o găseşti în corespondenţa atâtora şi atâtora în veacul nouăsprezece şi douăzeci, în veacul douăzeci şi unu suntem mai rapizi, dar ne-am pierdut ceva din noi. Spuneam odată că era pe muntele Pamirului un grup de excursionişti, conduşi de un ghid, care înaintează. Merge, şi merge, şi merge şi deodată se opreşte, pentru că se opreşte şi ghidul. Şi stau, şi stau, şi stau, unul dintre excursionişti, enervat că nu

se mai pleacă odată, întreabă: *„Bine, dar de ce stăm?”*. La care ghidul răspunde: *„Pentru că sufletele ne-au rămas în urmă”*. Aşteptau acolo tocmai ce de fapt noi simţim că ne lipseşte atât de tare. În această rapiditate de mişcare am avut norocul să colind Europa, deci să cunosc şi altceva, mereu să fiu pe drumuri pe care, atunci când eram aici, o simţeam ca o plimbare de la casa părintească până la muchia Gâlmii. De aici, până în Valea Coşcovei, de aici până la vâlcelul din spatele casei, de aici până în pădurea Feţei Rele. Adică, aveam nişte repere care erau ale noastre şi care altora nu le spuneau mare lucru, dar care, pentru noi, constituiau pietrele de hotare ale vieţii noastre de aici.

R: Acestea, astăzi îşi mai pun amprenta pe sufletul dumneavoastră, domnule profesor?

IB: Pierderea lor da. Îmi dau seama că este chiar o pierdere mare. Ne-am pierdut pe noi, aici nu ne puneam întrebări, dar trăiam efectiv bucurându-ne de fiecare fapt simplu: de faptul că acel cireş, cântat de tine, tocmai a înflorit, mama te strigă, de faptul că s-a rătăcit vaca şi trebuie să te duci după ea sau câinele a mâncat ori găinile vor să se culce şi trebuie închise.

R: : Vorba poetului, eternitatea mai e la sat?

IB: Nu, nu mai este eternitatea la sat. Eternitatea a fost în gândul altora, şi altor oameni inteligenţi, mai ales în perioada interbelică. Da, şi înainte de aceasta eternitatea era la sat. Astăzi n-o mai găsesc aici. Lucrurile pe care le-am spus mai înainte s-au pierdut sau stau undeva ascunse, abandonate. Eternitatea eu n-o mai simt ca fiind la sat, nu mai simt deloc nevoia de eternitate, pentru că suntem în acest postmodemism şi am senzaţia că merg până undeva de unde începe altceva şi suntem într-un proces care nu se sfârşeşte şi în niciun caz într-un proces care nu mai are acelaşi reper ca înainte. Tot timpul reperele lui sunt în mişcare, deci şi eternitatea noastră, în ghilimele o spun, de odinioară şi-a pierdut consistenţa.

R: Atunci, unde vă e sufletul, domnule profesor?

IB: La asta mă gândesc şi eu şi mă întreb de o mulţime de timp de fapt cât mai sunt eu şi unde mai sunt eu, pentru că fac fel de fel de lucruri, toate mă atrag, dar mă atrag pentru o jumătate de zi, o zi, o săptămână, pe urmă mă las dus de altceva. Trăiesc tot timpul sub semnul unui relativ, care este relativul vieţii cotidiene şi sufletul nu mi-l mai caut pentru că nu mai am acele mari dorinţe pe care ar trebui să le duc la împlinire în ani şi ani, aşa cum făcea tatăl meu. Tatăl meu avea în strategia vieţii lui fixate nişte obiective, nişte principii pe care reuşea să le ducă la împlinire.

R: Matematic?

IB: Da. Să facă nişte copii, să-i crească, să le urmărească vârstele lor tot timpul, să-şi facă o casă, să îngrijească o grădină tot timpul, să ţină sub observaţie animalele lui. Sigur că toate acestea erau întrerupte de o ducere la biserică, duminica şi, ca să fim sinceri, nu în toate duminicile, ci numai atunci, de marile sărbători creştine. Îmi aduc aminte şi acum, că suntem într-o zi de mare sărbătoare, cum erau acestea când tata exista, adică erau nişte zile cu totul şi cu totul deosebite faţă de celelalte. Exista această posibilitate să împarţi cumva lucrurile vieţii. Nu tot ceea ce se întâmplă azi este acelaşi lucru cum a fost ieri sau va fi mâine. Exista acea bucurie de a trăi, era bucuros tata că trăieşte şi că viaţa lui are un rost, ceea ce eu azi, din păcate, nu mai pot spune acelaşi lucru. Rostul era dat tocmai de acele obiective, principii, obiceiuri. Nu-şi punea prea multe întrebări, dar era convins că viaţa trebuie trăită aşa. Asta îl apropia mai mult de cei care fuseseră înaintea lui şi în orice caz dădea copiilor o soliditate.

R: ...De a se sprijini trainic, cu piciorul pe o stâncă.

IB:...Aşa este. Se sprijinea pe Muchia Gâlmii, domnule.

R: Ce înseamnă Sinaia pentru dumneavoastră?

IB: Sinaia este locul încărcat de multă istorie şi aceasta am cunoscut-o în perioada mai nouă, în timpul studiilor mele de prin alte părţi, reprezintă ceea ce a însemnat în general Sinaia pentru români şi ce înseamnă ea pentru lume prin prezenţa regală şi a elitei noastre. Cu alte cuvinte, înseamnă istorie, în primul rând, multă istorie, pe care a îmbogăţit-o mereu şi despre care acum aş putea spune că ştiu multe, ceea ce altădată n-o puteam face. Sinaia mai înseamnă pentru mine şi o perioadă concretă din viaţa mea. Aici am făcut liceul, este perioada verilor în care mă duceam ca ghid la Castelul Peleş în vremea studenţiei mele. Sinaia înseamnă o amintire mereu regăsită, oricând înnoită, întotdeauna păstrată. Dincolo de asta, înseamnă bucuria aia pe care o regăseşti când dai peste amintiri ale acelei vârste tinere, care sunt în general amintiri frumoase. Vârsta tânără are amintiri tinere, chiar dacă nu erau amintiri câteodată foarte, foarte plăcute. îţi aduci aminte şi de vremea când ai luat o notă proastă, de o teză nereuşită sau de o iubire ce n-a fost să fie etc.

R: Cum putem să scriem istoria românilor de acum?

IB: Păi, aşteptăm să treacă un timp ca să se sedimenteze lucrurile pentru că mi se pare că trăim nişte lucruri şi întâmplări ieşite din comun, aşa încât atunci când lucrurile se vor aşeza vom alege esenţialul de efemer. Probabil că lucrurile vor fi înţelese comparându-le la justa lor proporţie. în orice caz, trăim o istorie care este mai deosebită faţă de cea pe care am trăit-o noi, o istorie politică în primul rând. Dar să nu ni se pară că această istorie este cu totul şi cu totul ieşită din comun. Intrăm cumva într-o normalitate europeană şi intrând în ea avem istoria acesteia, adică

Pe când era prof. suplinitor la Şcoala din Poiana Comarnic. Alături, fratele Gheorghe şi eu.

Prof. univ. dr. istoric Ion Bulei în ograda copilăriei

treptat, treptat, vom regăsi şi această normalitate în condiţia în care Europa va continua să trăiască în pace şi să nu fie conflicte care să ne schimbe total sensul vieţii noastre atât de scurte.

R: Sunteţi de acord cu Cantemir, Cioran, Noica, atunci când ne ceartă şi ne judecă atât de aspru?

IB: Bineînţeles că sunt. Rostul intelectualilor este să-şi caute destinul, mereu certându-se pe sine şi certând pe cei de o seamă cu el. Pe cei ai lui, cărora trebuie să le ceară mereu o implicare mult mai activă în viaţa asta. Cioran este românul, intelectualul care ne îndeamnă la o viaţă, nu la o viaţă oarecare, la una care să fie consumată activ. N-are rost să duci o existenţă pur şi simplu. Are foarte mult sens serviciul existenţei cu adevărat, plină de ceva, acel ceva care înseamnă viaţă.

R: Păi atunci nu intervine ruptura între intelectual şi societate? Se mai poate ţine societatea după intelectualii ei? De aici blamarea lor în vulg, nu-i aşa?

IB: Ruptura între intelectual şi societate este în general percepută tot de intelectuali, în realitate, eu cred că sunt intelectualii vremii, care se găsesc şi îşi trăiesc vremea. Istoria poate fi percepută şi ca o suită de generaţii, o generaţie care înseamnă 30 de ani sau 33, viaţa lui Hristos. Deci noi putem percepe istoria noastră ca o generaţie de la 48, o generaţie care a urmărit să intermedieze intrarea Europei aici, o Europă de fapt care venea. S-a găsit însă această generaţie care i-a pregătit venirea. Este o generaţie a idealului naţional, o generaţie care construieşte statul român

la 1918, este o generaţie culturală, aşa cum o numea Eliade, care spunea că în sfârşit, după ce neam făcut statul naţional, intelectualii nu mai trebuiau să fie determinaţi istoric. Ei au făcut ceea ce istoria le-a cerut. De atunci încolo trebuie să facă numai cultură, adică să dea împlinirii lor un rost, să-şi pună în valoare toate potenţialele.

R: Avem asemenea potenţiale?

IB: Am dovedit de atâtea ori că avem.

R: Atunci de ce nu scoatem capul în lume?

IB: L-am scos, nu putem spune că suntem chiar ultimii, dar putem afirma că multe din valorile noastre nu s-au împlinit îndeajuns, asta e, din motive care ţin de existenţa unei culturi, care nu este a unui popor foarte mare. Se spune adesea că trebuie să ai vreo cincizeci de milioane de oameni ca să fii un producător de cultură, pentru ca să ai o limbă de cultură. Apoi, nu uita că suntem şi noi în zona asta, mai perturbată istoric, unde mulţi dintre intelectualii noştri de valoare s-au format plecând în alte culturi şi acele culturi îi revendică astăzi. În general românul este inteligent nu numai ca medie, este inteligent şi prin valorile sclipitoare pe care le-a dat. Toate popoarele au dat valori, în perioade diferite.

R: Poporul nostru are consecvenţă istorică?

IB: N-are. Rostul intelectualului, între altele, este şi acela de a-i face educaţie neamului acestuia şi mai ales rostul politicului, al intelectualului care este acum în politică este un rol extrem de important, pentru că, efectiv, de foarte multe ori, efortul nostru naţional s-a dispersat. N-a fost capabil să se concentreze. De aici, ce spuneam şi mai înainte, valorile noastre nu s-au putut aduna într-un rost mai esenţial, grav, al culturii în general. Este şi ceea ce spunea şi Călinescu, plângându-se de faptul că neputinţa realizării inteligenţei româneşti, la valoarea pe care el îşi dorea să fie. Cerea studenţilor, ca întotdeauna să se depăşească, să fie dincolo de aparenţa cunoaşterii, adică să fie undeva, în interiorul unei civilizaţii şi al unei culturi, care însemna universalitatea. Este ceea ce cerea de fapt un Pârvan, pe care îl regretăm că a fost un intelectual ce a murit la numai 45 de ani, că la noi multe din valori s-au pierdut fizic înainte de a se afirma plenar. Şi el dorea ca tinerii pe care-i pregătea în Italia să fie capabili nu doar ca să se întoarcă în ţară şi să ştie mai mult decât alţii, care n-au fost prin Italia, ci să fie nişte tineri care se pregăteau pentru efortul cultural al Europei, ca oamenii să gândească în plan european şi nu să gândească în plan românesc pentru a afirma într-un loc sau altul un rost al nostru, ci un rost să intre în rostul culturii europene. Este foarte important lucrul acesta. Adică, noi ne găsim locul nu neapărat vorbind despre noi, ne găsim rostul participând într-un efort de voinţă intelectuală colectivă. Este foarte important să-ţi înţelegi rostul tău nu doar în micul tău „acasă”, dar întotdeauna ţinând cont de faptul că ai avut şi că ai mereu un „acasă”, care-ţi dă mereu permanenţa unei stabilităţi sufleteşti esenţială în creaţie. Deci, existenţa unui „acasă” este un deziderat pentru toată lumea şi o raritate pentru cei care efectiv fac ceva ca lumea în existenţa lor.

R: O lacrimă de speranţă?

IB: Lacrima lumânării care se topeşte de Paşti.

* * *

Luaţi aminte! E seară. Mama ne-a dat târcoale tot timpul, îngrijindu-ne să avem pe masă mâncare şi ouă roşii. Profesorul nostru se uită la ceas, se scoală de la masă, ne îmbrăţişează şi pleacă, lăsându-ne „acasă”, cu ochii ducerii lui plini de o durere sfântă. Dar uşa pe care o închidea şi o deschidea mama, intrând şi ieşind cu rost, închidea şi deschidea parcă în vremea convorbirii noastre perioade istorice. Adică timpul...

Interviul a apărut şi în „Ziar de Sinaia”, nr. 553, 5 aprilie 2007

Ilustraţie de Florentina Sache

Ion Toma IONESCU

Fragmente din roman

Pulpă de căprioară în sos de vin

Căluţul cabrat de pe botul bolidului roşu necheza scuturându-şi coama furios la adresa guvernului. Citise de curând master planul general de transport şi realizase că visul autostrăzii Sibiu - Piteşti se menţinea şi anul acesta la stadiul de coşmar. Eram de ore bune la volan încă răbdător, nu ajunsesem la faza înjurăturilor. Discutam ce era să fac,prinşi între două tiruri de marfă cu căluţul cabrat, incitându-l să ia atitudine. Prevăzusem întârzierile de pe traseu şi îmi luasem o marjă.

De fapt şi la Viena am pierdut timp preţios, când să trec Dunărea ca să ajung la Donauturm. Peste tot sunt probleme de trafic, nu doar la noi! Un carambol oprise mai mult de două ore circulaţia. Nişte protestatari verzi se găsiseră tocmai atunci să ocupe strategic toate birjele din faţa Palatului Schönbrunn, cele din Piaţa Herbert-von-Karajan vizazi de Operă, şi pe cele care staţionau pe bulevardul Rings; îndreptându-le în jos către Dunăre. La ora stabilită au spart barajul spre calea de acces pătrunzând către pod, certându-se cu birjarii care nu doreau să încalce regulile de circulaţie şi să-şi piardă autorizaţiile.

Prins între birje, oricum nu aş mai fi putut întoarce şi nu se făcea să plec spre Bucureşti fără fotografiile promise Laurei(Fotografii cu mine îmbrăcat vânător într-o mână cu arma, ţinând pe umăr într-o tolbă la vedere vânatul, produse din gama Gerovital H3 Men pe fundalul panoramat al Vienei văzute din turn. Nefirească viziunea Laurei asupra modului de a face reclamă, cum nefirească a fost şi prima întâlnire cu Laura.

Alergam în parcul IOR, într-o zi de sâmbătă. Mă sperie pragul de patruzeci de ani peste care am trecut de curând şi de câte ori am prilejul încerc toate mijloacele care-ţi dau iluzia că îţi poţi menţine mai mult timp tinereţea. Era cald afară. Lacul Titan îmi făcea cu ochiul şi după doi kilometri de efort în alergare,simţeam deja senzaţia de răcoare pe pielea transpirată, spintecând apa cu braţele. Dar nu era cu putinţă apa fiind murdară, pe lângă amenzile scrise subtil din loc în loc, *Înotul interzis*!, cu litere de foc şi multe zerouri ce ieşeau din gura unui crocodil.

În faţa mea după o curbă domoală a aleii apăru Laura, îmbrăcată sportiv în fustiţa ei albă pentru tenis de câmp, ce-i punea în evidenţă„aluniţa dorului” cum i-am zis mai târziu, ca o ţintă, gambele prelungi şi pasul elastic de căprioară, neştiind că în spatele ei pândea ochiul ager al vânătorului fără flintă. Am sprintat ca să mă apropii, după care am intrat în ritmul ei relaxat. Mi-a aruncat o privire senină şi remarcând excesul de transpiraţie de pe fruntea mea, zâmbind şi-a dus mâna către piept unde avea imprimat pe tricou un desen cu reclama unor produse cosmetice. Ochii mei se lăsaseră furaţi de alte considerente estetice. Păreau mult mai interesaţi de hulubii ce săltau sub tricou, de parcă vroiau să iasă din colivie. Observând derapajul m-a mustrat ştrengăreşte şi încruntându-şi uşor sprâncenele a înconjurat cu degetul arătător al mâinii drepte conturul fotografiei unde dintr-o gentuţă cochetă de firmă se iţeau produsele din gama Gerovital H3.

Pielea frumos bronzată a Laurei, întinsă perfect strălucea protejată de un strat fin de răcoare. Mi-a explicat la o cafea, unde ne-am oprit la capătul parcului, că promovează produsele Gerovital H3. Ăsta era serviciul ei, să alerge în parc dimineaţa şi să ofere mostre potenţialilor clienţi care puteau fi interesaţi. De fapt căprioara vâna!…Îşi ţinea geanta cu mostre la barul de la cafenea.

Din vorbă în vorbă i-am dat întâlnire peste o săptămână. A doua zi plecam la Viena, îmi doream de mult o puşcă de vânătoare, făcusem actele şi trebuia să o ridic. Nu spun cât am umblat ca să obţin anexa 16 şi ancexul. A prins din zbor ideea...

– Vreau şi eu o fotografie cu tine ţinând arma într-o mână şi în cealaltă mână gentuţa cu produsele pe care le promovez eu şi am găsit şi motivaţia să ţi le ofer acum cadou. Dacă se poate să faci fotografia în Donauturm, să se vadă în spate minunata panoramă a Vienei.

I-am promis, nu ştiam la ce mă angajez.

– Data viitoare când ne întâlnim, promit vânătorului să fiu o căprioară cumsecade, dar numai dacă-ţi dai jos barba. Te îmbătrâneşte să ştii!

Am trecut într-un sfârşit podul peste Dunăre, după ce verzii care coborâseră în marş au eliberat zona,urcaţi din nou în birje pe cale-ntoarsă de jandarmi şi am ajuns la turn. La intrarea în Donauturm, paza militarizată ne-a condus să facem o fotografie obligatorie. Spaima de terorişti a impus lumii proceduri mult mai stricte. Fotograful, nu ştiu cum m-a citit, dar m-a întrebat româneşte:

– Din Bucureşti amice? Şi atunci am întrezărit posibilitatea de a încerca ceva. I-am explicat că vreau o fotografie pentru o reclamă, sus în turn cu arma mea de vânătoare, strecurându-i 100 de euro în buzunar. A dat neîncrezător din cap, dar preţ de câteva minute a discutat cu cel care părea să fie comandantul. Mi-a făcut semn, surprins şi el că s-a putut aranja şi am mers împreună cu ofiţerul acela să vadă arma la maşină. S-a asigurat că nu am gloanţe şi ne-am urcat cu toţii în lift.

Nu erau mulţi turişti. Vizitatorii se înghesuie spre seară, după ce se aprind luminile oraşului. Atunci sunt imagini unice. I-am dat Nikonul şi camera mea pentru filmat amicului fotograf rugându-l să mă ajute.

– Nu vă speriaţi, filmăm doar câteva secvenţe pentru un film. Le-a spus binevoitor în engleză omul meu, celor trei bătrânei ce se urcaseră odată cu noi în ascensor. Păreau puţin îngrijoraţi.

Am rezolvat la modul incredibil acolo sus în turn până să se întunece problema mea, m-a ajutat şi soarele la apus cerul căpătase nuanţe unice şi iată-mă acum prins între tiruri pe Valea Oltului şi conversând cu căluţul cabrat, după ce mai recuperasem din timp pe autostrăzile Ungariei.

*

Ajuns acasă în Bucureşti am intrat mai întâi în baie. Mi-am privit în oglindă faţa obosită. Ridurile din colţul ochilor se adânciseră, părul murdar era înspicat de mătreaţă, nu identificasem încă şamponul cărui hotel era vinovat. Serviciul mă obliga curent să frecventez hotelurile... Am intrat sub jetul de apă întinzând pe pielea umedă gelul de duş Gerovital H3, masând uşor suprafaţa pielii. Un efect reconfortant parcă trecea dincolo de pelicula subţire, energizant şi răcoritor, însoţit de un miros discret şi plăcut cemi stârnea simţurile. Am trecut apoi la partea cea mai grea. Trebuia să mă eliberez de barbă. Mă obişnuisem cu chipul acela şi mărturisesc nu mi-a fost uşor. M-am frecat bine cu spuma de ras Gerovital H3 Men, cadoul căprioarei, descoperind apoi, sub lunecarea grijulie a aparatului de ras, o faţă proaspătă. Doar că sub urechea stângă mustise un firişor de sânge. Nu simţisem tăietura. Mi-am masat faţa cu balsamul după ras Gerovital H3 Men. Textura uşor non grasă a balsamului a intrat imediat în pielea ce a devenit moale şi mătăsoasă, iar rana de la ureche s-a închis aproape instantaneu.

Corpul destins după duş era pregătit pentru vânătoare. Am folosit antiperspirantul şi am văzut atunci că rămăsese din gamă un singur produse nefolosit. Crema antirid Gerovital H3 Men. Nu încercasem niciodată vreo cremă. Sincer cremele le credeam doar pentru femei. Citisem undeva pe un site că femeile au pielea specială, cu un conţinut mic de collagen şi un nivel de sebum mai scăzut. Transpiră mult mai greu decât pielea bărbaţilor, iar în ceea ce priveşte ridurile la femei apar mult mai repede, dar tendinţa e că sunt mai superficiale decât la bărbaţi. M-am uitat atent, ridurile mele se adânciseră. Am citit, căprioara îmi lăsase şi un prospect:

Crema Gerovital H3 Men luptă împotriva semnelor vizibile ale îmbătrânirii, hidratează în profunzime, reduce adâncimea ridurilor fine, conferă fermitate şi tonicitate pielii.

Eram gata. Vânătoarea putea să înceapă. Am format numărul de telefon, explicându-i căprioarei în ce voi fi îmbrăcat Şi casă mă recunoască fără barbăvoi avea în mână un buchet de orhidee. Tonul meu, sigur, încrezător, era al unui vânător adevărat, când am întrebat-o unde-i e mai uşor să ne întâlnim să-i aduc fotografiile. De la celălalt capăt al firului am auzit glasul ei cristalin.

– Ca să nu greşim îţi dau adresa de-acasă! Am pregătit o pulpă de căprioară în sos de vin…

Maria

Să relatezi o întâmplare imaginară sau trăită, acumulând prin scris tensiunile dintre personaje, când se înfiripă între ele în crescendo aproape din nimic legăturile periculoase, sentimentele contrarii, amestecate cu trăirile tale instinctuale, subiective, de care nu ai puterea să te disociezi ca să rămâi doar un observator fin analitic şi rece, nu este atât de simplu. Dar Maria, indiferent că ar fi chemato Sanda, Ioana, Ana sau altcum, e numele personajului feminin de referinţă pentru proza mea pe care l-am adoptat de la primele încercări şi m-am raportat la el de-a lungul vieţii cu disperarea celui care iubeşte fără speranţă ceva de neatins. Nu ca să mă ascund de ochii celorlalţi cât mai ales să mă apropii de mine însumi cel care sunt sau aş vrea să fiu, mult mai liber în atitudini şi fără prejudecăţi.

Ţineam la Maria mai mult decât mi-ar fi permis o prietenie normală. Pe deasupra funcţiona între noi un dat (indus?)acceptat de amândoi, un fel de grad de rudenie, pe care ni-l impusesem, sinonim celui căpătat prin alianţă cumva, dar nu era chiar aşa. Ea era verişoară cu cea care mi-a devenit soţie şi eu prieten cu cel care-i devenise soţ. Ne aveam din copilărie ca fraţi buni, doar sângele ne despărţea. Se mai înfier-

bânta câteodată dar ne stăpâneam. Construisem în timp un schengen al nostru în care ne jucam. Ne plăcea să ne jucăm şi ne provocam uneori! Ar fi dat cât se poate de periculos în ochi străini. Nu eram deloc străini noi patru şi întâmplările vieţii ne adunaseră vecini de palier.

M-am trezit cu Maria în casă. A împins în uşă şi a intrat fără să bată. Nu apucase să descuie apartamentul ei, venise direct. Când eram singur nu încuiam uşa. Lucram la un roman şi nu mă ridicam de pe scaun toată ziua. N-avea cine să intre. Soţia sau ea. Venea direct de la şcoală. Avusese dirigenţia utima oră şi le dăduse drumul copiilor mai devreme. Ce era să le spună despre „familie şi tentaţii?”... Erau prea mici şi nu era momentul cel mai potrivit să abordeze din experienţă proprie, subiectul. Ar fi trebuit să mintă. Măcar bucuriile lor să fie sincere. Nu că plecatul de la şcoală cu o oră mai devreme ar fi fost o mare bucurie, dar orişicât!

– Aveţi grijă, ieşiţi în linişte să nu-l deranjaţi pe Impolitic! Directorul Impolitic îşi căpătase porecla de la profesori nu de la elevi. Bieţii elevi nu prea înţelegeau sensul cuvântului, dar ca poreclă suna bine. Oana era plecată tot week-endul la un team building cu gaşca ei de la serviciu.

– Am venit să beau o cafea la tine şi să mă descarc. Costel al meu cred că iar umblă după gagici!

– Zici tu?... Are omul probleme la clinică! Şi ridicându-mă în picioare după cele necesare pentru cafea, continui:

– Da o faci(!), că mă uit la tine cum fierbi, nu mă pot abţine şi-mi dă cafeaua pe dinafară prin inducţie!... Iar pe mine să mă plăteşti cu un sărut că te las să-ţi faci de cap. Şi-a aşezat haina pe un scaun, m-a luat în braţe şi m-a atins cu buzele pe obraz. Eu cu figura nemulţumitului când nu şi-a primit răsplata întreagă:

– Numai atât?... Cine să te mai înţeleagă!?

– Destul şi-atât! Când te-am sărutat eu altfel?

– Vrei să-ţi spun? Ai făcut-o odată în clasa cincea când ne-ai învăţat, şi pe mine, şi pe Costel cum sărută franţuzeşte o fată. Şi ca să mă dau rotund, am fost primul atunci!

– Da, dar am rămas cu el!... Că tu n-ai fost în stare!...

– Am strâns-o mai tare pierzându-mă în mireasma parfumului ei şi am sărutat-o la rândul meu pe gât, lângă ureche.

– Doar atât? Îşi jucă ea rolul de mofturoasă în continuare.

– Atât, să nu constatăm amândoi cumva că ne place!...

O primeam noaptea în visele mele câteodată. Visele nu au oprelişti. Mai ales atunci când sărbătoream câte ceva. Luam cina împreună doar noi patru şi încheiam seara cu un dans prelungit. De obicei Costel se cherchelea spre sfârşit şi Oana mea îl lua la bucătărie să spele împreună vasele. Maria dansa minunat şi învăluit în mireasma parfumului ei nu simţisem că trecuse de mult miezul nopţii.

– Hai că v-ajunge!... apăru Oana. Îl lăsase pe Costel adormit în bucătărie pe scaun. Îi povestesc eu mâine lui Costel ce-a fost de voi!... Duceţi-l să se culce la el în pat şi spală-te Marie cu el pe cap că la vase nu e bun, să-l iau de bărbat. Cu Oana nu m-am potrivit niciodată la dans. Dacă aş fi dansat cu Maria înainte de a o lua pe Oana de soţie, ar mai fi fost iubirea dintre noi un păcat?... Ştia asta şi prin comportament mă provoca uneori ca şi cum îmi încerca rezistenţa. Mă testa ca şi cum i-ar fi plăcut să ştie dacă sunt în stare să încalc pentru ea limitele permise.

Sunt un tip defensiv, îmi place să iau doar ce mi se oferă din vise!...

În timp devenisem un fel de confident. Înainte să-i povestească Oanei problemele ei, mi le punea mie pe tavă. Neînţelegerile cu Costel în general aveau rezolvare. Mărunţişuri banale ce apar într-o căsătorie... Era o dulceaţă când povestea bosumflată că are la uşa casei un crai. Dar aducând vorba despre ea şi cântărind în balanţă rătăcirile fiecăruia, realistă cum era nu se ascundea, ba dimpotrivă! Insista să-mi dea toate detaliile. Murea de râs, avea un haz al einebun, provocator şi atunci cheseaua cu dulceaţă de pe tavă se umplea cu otravă. O umbră de gelozie mă acapara.

Intrase într-o aventură, pe care n-o văzusem cu ochi buni de la început. Nu pentru că l-ar fi înşelat pe bărbată-său, n-ar fi fost prima dată.Avea ceva argumente şi motivele ei să o facă, dar alegerea pentru care optase nu justifica cu nimic paşii greşiţi. Insul o purtase cu el în toate barurile rău famate din oraş, ca pe un trofeu. Încercaseră împreună toate băuturile fine, trăsese în piept câteva fumuri de marijuana, experienţă cu care se mândreau ca nişte experţi puştii ei din clasa IX-a, ca să pară mai maturi. Le câştigase încrederea elevilor ca dirigă, să-i poată ajuta.

Mediul frecventat cu tentaţii noi o orbise cumva, trecând-o dincolo de rutină. Îireaducea în minte studenţia. Nu era deloc un prinţ care să merite riscul, să uiţi de tine şi să te arunci cu ochii închişi în vâltoare. Am stat odată alături de el şi alte personajede aceeaşi teapăcâteva minute la o masă în barul Union şi mi-a fost de-ajuns. Îi spusesem Mariei că vreau să-l cunosc şi într-o după amiază m-am trezit cu un telefon.

– Suntem la Union, dacă poţi veni!...

Insul se aşezase în fundul sălii în locul cel mai întunecos, acoperind discuţia celor cinci-şase parteneri de masă din fauna locului cu hăhăitul său de mascul feroce, ce însoţea un limbaj licenţios, limitat şi înţesat de măscări. Barul Union nu se transformase prea

mult. Spaţializat cumva în trepte, un mic amfiteatru cu mese scunde înconjurate de fotolii mari, vişinii şi taburete rotunde îmbrăcate în piele, împrăştiate peste tot, uşor incomode pentru genunchi. Cunoşteam localul, nu mai intrasem demult.

În perioada albastră a tinereţii mele, înainte de 89, ne strângeam aici frecvent şi discutam la o votcă mică pe marginea materialelor ce urmau să fie publicate în revista Albastru, pentru care începusem demersurile de aprobare. Făcuserăm ceva drumuri la Bucureşti şi începusem să strângem materiale pentru primele cinci numere, cum erau cerinţele. Publicul consumator obişnuit al barului era nelămurit şi se întreba cum putem avea atâta răbdare să ne consumăm ore în şir timpul degeaba. Măcar să ne fi comandat o votcă mare!...De fumat fumam ca şerpii, nu era interdicţie la fumat în interior ca acum. Se învăţaseră cu noi. Eram tineri entuziaşti şi frumoşi. Curând am devenit interesanţi şi pentru cei aflaţi în exerciţiul funcţiunii, tineri şi ei. Veneau câte doi trei şi se aşezau la o masă vecină cu a noastră. Abia ieşiţi din Academie, în civil. Noi albaştrii, ei cu ochi albaştrii. Le făceau ochi dulci fetelor din grupul nostru intrând în vorbă cu ele şi şoptindu-le la ureche,bancuri cu Ceauşescu.

Şi, bietul Vasile Iordache, îi spuneam maurul, mai înalt decât noi, student la regie teatru, aşezat cu spatele către geamurile dinspre stradă, unde dacă trăgeai perdeaua zăreai clădirea Teatrului Al Davila, abia de reuşea să-şi întindă picioarele, până ce apărea Gess,strecurându-se printre scaune ca un fluture ameţit de întuneric,dând din aripile ei luminoase şi lăsând o dâră până la aceeaşi masă a derbedeilor de unde plecase, din locul cel mai întunecos. Ajungând, se trântea relaxată pe picioarele lui Ică să le mai dezmorţească puţin. A rămas un mister nedezlegat Gess!

Am zărit-o pe Maria imediat cum am intrat. Umilă şi nefiresc de elegantă între derbedei. Se vorbea foarte tare şi colorat despre nimic. L-am recunoscut imediat şi pe el. Nu mi l-a prezentat, dar l-am simţit uitându-se urât către mine când m-am aşezat pe braţul fotoliului ei, salutând din cap şi schimbând câteva priviri cu cei de la masă. Sărea în ochi bădărănismul insului. Îl purta la vedere cu oarecare mândrie, lui i se părea un harnaşament de fală. Îşi descheiase de nasturi cămaşa să i se vadă pe piept tatuajul. Era o sculă de armăsar, iar când deschidea gura eliberând fornăiturile lui scabroase, roteai privirea împrejur dorindu-ţi de ruşine să te ascunzi sub masă. Nu puteai accepta bib după bip! Te prefăceai că-ţi astupi urechile sau eliberai cumva un râs forţat care să-i acopere vorbele balaoacheşe.

Am sorbit cafeaua în linişte. Eu cu gândurile mele. Ea aprinzându-şi ţigara cu gândurile ei. Semănând fiecare ici şi colo câte o întrebare neutră.

– Când vine Oana din team building?

– Nu vine nici duminică. Se opreşte două zile la Buşteni,luni şi marţi,să-i facă maică-si nişte analize.

Ajunsesem cu romanul Tobârlanii volumul trei într-un punct mort. Se mutaseră toţi Tobârlanii pe insula lor stelară din cer, îşi complicaseră de plictiseală existenţa şi nu ştiau cum să mai iasă din ea. Îşi construiseră şi heliportul, dar o crescătorie de guşteriîi ţinea pe loc

Nu mai găseam cheia ca autor şi simţeam că scrisul meu umple paginile în gol.

– Cheia ta e la mine. N-am folosit-o, dar o păstrez pentru mâine dimineaţă pe la zece,dacă nu-mi trece şi trec peste mai mulţi de dacă. M-a anunţat Costel că pleacă din seara asta la minister, e deja plecat, să discute cu ministrul în funcţie de dimineaţă.„E acum o conjunctură favorabilă,se scoate la concurs postul de director la clinică.” Domnul doctor Costel Dichis, va fi Director de duminică!...Cică să-l caut în registru la minister că s-a înscris, dacă nu-l cred!... Prostul de bleg! Dacă mi-ar spune pe bune că s-ar fute cu o gagică, precis l-aş lăsa. Că sunt femeie de lume şi înţeleg!...N-am zis nimic, am zâmbit doar. Îmi ceruse cheia de rezervă a apartamentului meu cu o zi înainte. Dorea să pună capăt legăturii cu individul şi se temea ca acesta să nu provoace în public un scandal. M-am bucurat în sinea mea şi i-am dat cheia.

– Şi mai e un dacă, la tine Şef!Şe pune problema dacă ai chef să pleci de-acasă mâine până-n zece... Faci o tură prin oraş că mi-ai promis că eşti mereu cu mine la bine şi la greu.

– Cum să fiu cu tine dacă plec!...Tu la bine,ţi-o tragi cu altul şi eu, de-a plânsa nu de-al dracului,să intru într-o biserică să mă rog pentru dânsa, să o ierte Preaînaltul Dumnezeu de păcate!...

– Ce să-ţi fac dacă tu cu Tobârlanii tăi din cer nu ai timp să vezi că am rămas măcar în seara asta, singuri pe palier!... S-a ridicat ca şi cum ar fi vrut să fugă din blocstarturi,dar am oprit glonţul la timp când să iasă pe ţeavă....

Am luat-o în braţe, pumnişorii ei strânşi se izbeau tot mai slab de pieptul meu.Purtând-o pe sus mi s-a părut uşoară ca un fulg. Am întins-o pe canapea cu multă grijă,mi-a făcut loc să mă întind lângă ea, mi-a luat mâna şi pe sub bluză mi-a aşezat-o pe sân să-i ascult inima bătând. Hulubii ei în căuşul palmelor mele tremurau cerându-se ocrotiţi.

Continuam s-o descopăr cu ochii închişi,degetele mele oarbe,se lăsau în jos tot mai în jos, şi odată mi-a strâns mâna în mâna ei oprindu-mă din lunecare. Şi mâinile ne-au înţepenit! Deschizând ochii am privit-

o în ochi îndelung. Privirea-i strălucea blând şi trist. Nu ne-am spus nimic. După un timp s-a ridicat şi a plecat ieşind ca dintr-un vis. Toată noaptea m-am gândit că aş putea să deschid uşa şi să traversez palierul. Firele visului s-ar fi putut înnoda. Am aflat a doua zi de la ea că în noaptea aia a adormit cu uşa descuiată. Ce fel de om sunt, cum mă mai rabdă Dumnezeu pe pământ?...

După o noapte cu îndoieli şi nesomn am ieşit din casă pe la ora 9. Era o altă zi şi nu ştiam dacă a rămas în picioare rugămintea Mariei. Ce domn aş mai fi dacă traversând palierul aş trezi-o din somn s-o întreb?Ce s-o mai întreb după o asemenea noapte!... Aerul dimineţii, coborând pe jos coasta Craiovei, destrăma oboseala şi avea darul de a mă limpezi.

A sunat la telefon Oanasi mi-a povestit,nu se mai oprea, cum şeful ei Petrică Miu pe munte la cabană undeva deasupra Sibiului şi-a rupt piciorul, stricându-le week-end-ul.

„Parcaseră maşinile destul de departe, la umbra unei stânci uriaşe. N-am întrebat-o dacă parcarea era cu plată... Nu trebuia stimulată ca să povestească cu lux de amănunte. Până acolo se lăsa muntele călcat de roţi. Tocmai ce apăruse de dincolo de stâncă un cioban cu un măgar ce purta în spate nişte desagi. Zor-nevoie Miu, ditamai omul, voia să facă o poză călare pe măgar şi a aranjat cu ciobanul. Ciobanul nu i-a garantat că nu va fi trântit. Surprinzător, măgarului i-a plăcut să fie star şi a stat la pozat câştigându-şi banul cinstit.

Cu rucsacii în spate - noi nu măgarul, el şi-a continuat drumul mai departe cu desagii - am urcat în şir indian pe o potecuţă destul de abruptă. Am ajuns în circa 30minute(lungi şi grele),la un platou care deschidea o perspectivă mirifică. Am lăsat bagajele în cabană şi primul gând, era cald afară, a fost să punem sticlele de bere la rece. Berile le aduseseră doi soldaţi trimişi de maior înainte să verifice şi generatorul de curent electric dacă funcţionează. Când am ajuns noi, cei doi voiau să plece. Nu le-a trecut prin cap să pună ei berea la rece, dar ne-au arătat un stăvilar amenajat între nişte pietre în apa unui izvor ce susura despletindu-se la vale. Linişte împrejur un cor de greieri însoţea tăcerea. Undeva la 2-3 kilometrii se vedea doar o stână cocoţată în pantă şi parcă se-auzea un câine lătrând.

Era o cabană a armatei amenajată modest, dotată cu strictul necesar, numai bună pentru un weekend liniştit, fără pretenţii, a maximum patru familii. Doar eu eram singură, că deh tu scrii romane şi abia aştepţi să scapi de mine. Ne aduse-se aici şeful de birou Iulică prin cumnatul lui, un maior din garnizoana Sibiu şef la administrativ. Cu el am avut noroc! Era un tip practic, priceput la toate.

Petrică Miu a vrut să dea un ocol cabanei să vadă împrejurimile şi s-a urcat într-un brad, de parcă n-am fi fost destul de sus. Ce-ar fi să-i sperii!Şi-o fi zis în gând şi a urlat din toţi rărunchii,îl ştii cât de înalt şi solid e Miu: „ Ursul bă, vine ursul! Maiorul ne-a liniştit. „N-am văzut urs prin locurile astea şi vin aici de 20 de ani. În cel mai rău caz urşii se opresc la stână!

Şi odată s-a auzit o bufnitură urmată de gemete şi urlete adevărate. Nea Petrică vrând să rupă nişte muguri de brad a căzut cu o cracă şi şi-a rupt piciorul. Ce să facem cu bietul om? Cum să-l cărăm până la maşini? Noroc cu maiorul care nu s-a panicat de loc. A adus o foaie de cort, din magazia de lemne, doi laţi pentru gard şi cu ajutorul unei sârme de la o culme de rufe a improvizat o targă. Apoi ne-am organizat. Eram cinci femei şi cinci bărbaţi că maiorul nu venise cu nevasta. Patru bărbaţi trebuiau să ducă pe umeri targa. Iar unul să rămână cu femeile să aprindă focul, să pregătească grătarul şi să ne păzească de urs... Lenuţa lui Miu era şi normal a vrut să meargă cu el la spital. Cu noi a rămas Iulică, dar nu ne-a mai ars de grătar.

Nea Petrică mare şi greu, maiorul îi oblojise piciorul între două blăniţe, culcat pe spate pe targa improvizată, era pierit; se îngălbenise de tot! Nici măcar nu se mai văita. Îl înfăşurase cu targă cu tot ca pe-o păpuşă într-o pătură ca să nu se desprindă. Ne-a povestit Gabi când s-au întors. „N-am putut duce targa pe umeri, n-aveam loc pe poteca strâmtă. Am dus-o doi câte doi în mâini mai mult târşită. Făceam câţiva paşi şi ne schimbam între noi. Un calvar!

Ce să faci noaptea în cabană patru muieri cu trei bărbaţi pe vârful muntelui? Măcar să se fi întors şi maiorul!...Aveam de gând să-l recompensez!... Merita şi el, meritai şi tu că ai rămas acasă!(Mi-a tras-o nu s-a putut abţine!). Am murit de frică până dimineaţă. Vasile şi Gabi după ce au băut o sticlă de coniac au adormit storşi de vlagă. Noi femeile am stat de şagă până dimineaţă cu Iulică. Ştii cum e el când se dă cocoş! Am murit de frică aşteptând să vină ursu.

Am mai rătăcit prin oraş până către ora prânzului, când am intrat în barul Union să beau un pahar de votcă. Nu l-am mai băut! I-am văzut pe amândoi certându-se, în public nu la mine acasă. Ultimele cuvinte aruncate peste masă ale individului au fost: Curvo! Uite că ţi-a venit amantul! Şi a plecat fără să-şi plătească consumaţia. M-am aşezat lângă ea, avea lacrimi în ochi, am chemat ospătarul şi am plătit nota. Am luat-o pe după umeri şi am ieşit afară să luăm un taxi. În faţa blocului am coborât din taxi şi am urcat scările. Ea a scos mai repede cheia decât mine. Aveam un rest de votcă într-o sticlă din frigider. Un pahar şi încă unul, până ce am uitat de noi cine suntem...

Diana TRANDAFIR

Pretextele poetice ale lui Codruţ Radi

Cartea lui Codruţ Radi „Pretexte poetice (microeseuri şi cronici)”, apărută la Editura Neuma, în 2024, baleiază între aventuroasa încercare de regăsire a sinelui şi înţelegerea celorlalţi, confraţii de spirit, totul prin oglinda generoasă a artelor. Creatorul, artistul autentic, se ştie, stă în primul eşalon al celor aflaţi în căutarea libertăţii, sentiment ce animă, dintotdeauna, umanitatea. Regăsim în textele propuse de Codruţ Radi o interacţiune sensibilă între arte, poezie, muzică, pictură, în accepţiunea culturală a mişcării flower power, dar şi a interculturalităţi de dată mai nouă.

Frământat de întrebări, majoritatea cu răspuns (subiectiv), Radi îşi propune şi reuşeşte să deconspire cu largheţe din culisele Creaţiei. Sunt expuse idei ce îi definesc valorile şi expun motivele proprii ce îl fac curios în privinţa literaturii şi a artelor, dar şi în privinţa mersului acestei lumi, în general. Temele abordate sunt diverse şi de regăsit printre obsesiile unui intelectual autentic, reprezentant al vremurilor actuale şi conectat la evoluţia lumii în care trăieşte, cu toţi porii minţii şi ai inimii deschişi. Există un calm, o aşezare în scrisul lui Codruţ Radi, deşi spiritul i se dovedeşte iscoditor.

De remarcat şi frazarea largă, bogată, specifică în mod curent artelor literare. Parcurgând textele propuse de Codruţ Radi în această carte, am regăsit în întregime Poetul pe care îl cunoaştem cu toţii, cel dăruit din plin cu sensibilitate şi har. Iată ce mărturiseşte undeva, într-unul dintre eseuri: “Încercat de propriile nedumeriri, tremur de puţinătatea reazemelor” sau, în alt loc: “La ce bun să mă întorc, niciodată eliberat pe deplin amintirii că sunt singur” (pregnanţa dativului !). În sprijinul afirmaţiei legate de poeticitate ar fi destule fragmente de citat, însă îndrum cititorul spre lectura celui de la pag 55, cel ce poartă titlul Recurenţa prefacerii.

Dar pe lângă metafore şi poezie, îşi face loc foarte bine şi fina ştiinţă a artei eseistice, căci fiecare text, microeseu sau cronică surprind prin labirintul bine susţinut al analizelor şi observaţiilor. Opiniile culturale ale lui Codruţ Radi sunt libere şi originale, deşi îşi recunoaşte maeştri aleşi din filozofia sau literatura lumii, sau de mai aproape, dintre prietenii care descind adesea la evenimentele interesante din Sinaia (în ordine aleatorie, amintesc pe Kierkegaard, Borges, Sartre, Mallarmé, Blaga, Barbu, Mircea Eliade, Ştefan Mitroi, Florin Dochia, Christian Crăciun, Mioara Bahna, Dinu Grigorescu, pe beatnici sau pe artiştii muzicii rock). Legat cu fire invizibile, dar sensibile, de toţi aceşti fraţi de spirit, pictopoetul nostru reuşeşte, în cele mai multe dintre texte, constatări de un simţ estetic demn de luat ca reper.

Mai mult decât atât, “Pretexte poetice” e o carte gândită minuţios, inclusiv ca structură. Trei sunt liniile directoare ale volumului: muzica, literatura, pictura, aşadar sunt de descoperit cele trei secţiuni principale, bogat exemplificate prin numele şi operele unor personalităţile artistice care i-au atras atenţia şi care corespund pe deplin structurii sale intelectuale.

În eseurile de început, De la Flower Power la Marele Rock, Muzica din locul timpului, Cum arde o perlă, se aduc în prim plan o serie de formaţii muzicale sau artişti solo (Jack Morrison, Jimi Hendrix, Joan Baez şi mulţi, mulţi alţii), ca şi cum ar reprezenta o parte ardentă a sinelui. Un spaţiu aparte dedică autorul mişcărilor culturale şi sociale de avangardă, cum a fost cea apărută în America după cel de-al doilea război mondial, anume mişcarea FLOWER POWER.

Ajungând cu lectura în partea centrală a volumului, băgăm de seamă că se face, pas cu pas, loc literaturii. În mod surprinzător am remarcat faptul că eseistul nu exprimă, aşa cum ne-am fi aşteptat, doar opinii despre cărţile altora, ci se înfăţişează, în ordinea unei logici a adevărului spus până la capăt, şi pe sine. Este ipostaza sa de creator, dar şi analist care îşi cercetează scrierile proprii, argumentând totul prin diverse conjuncturi de viaţa şi de creaţie. Actul creator este trecut prin perspectiva ofertantă a receptării prin rememorare. Există în carte, la in moment dat, o mărturisire în care ni se spune cu sinceritate cum că prin 1990 şi-a dat seama că, în ciuda formaţiei sale tehnice, de electronist, a devenit captiv cu totul şi pe viaţă literaturii („Destin sau opţiune”)

A vorbi cu detaşare şi directeţe despre volumele

de poezie proprii (o face referitor la „Porţi de vreme închise”, „Ecoul dintre umbre”, „Adăpostul cuvintelor”) reprezintă la Codruţ Radi o altă faţetă a sinelui. Prin dezvăluirea trăirilor, emoţiilor, gândurilor, prin tragerea cortinei asupra atelierului său interior de creaţie, „prietenul artelor”, ne invită chiar în sufletul şi în mintea sa. Aflăm de la eseist că starea poeziei ar trebui să fie la fel de discretă precum suferinţa, despre rolul imaginilor şi simbolurilor în poezie, despre versul care limpezeşte gândurile şi multe altele.

În ceea ce priveşte cărţile prietenilor scriitori, autorul piaptănă partea omenească de lut a celor luaţi în vizor şi îşi proiectează “personajele” alese pe pânza veşnic mişcătoare a artei. Sunt de (re)descoperit textele despre cărţile câmpinenilor Maria Dobrescu, Mircea Teculescu, Iulian Moreanu, Diana Trandafir, recent dispărutul dintre noi Alexandru Al. Saşa, despre prahoveanul Valentin Irimia, dar şi despre alţi câţiva mai tineri poeţi, cum ar fi Meda Perţi sau Cosmin Tudor Andrei. Şi în aceste cronici eseistice, Codruţ Radi dovedeşte o siguranţă şi o fluenţă a scrisului incontestabile, semn că se găseşte pe un teritoriu bine cunoscut (terenul colocvial propice schimbului de idei). Cu totul special mi s-a părut că ajustate astfel, sub formă de microeseuri, creaţiile confraţilor literaţi devin, simbiotic, un fel de creaţii ale sale, pe care analistul pare că şi le asumă şi de care se şi detaşează, nuanţându-le în paleta de culori a celui despre care scrie şi ridicând astfel la putere calităţile celui vizat.

De asemenea, în a treia secţiune, anume în capitolele dedicate artelor plastice, autorului i se simte mâna sigură, de răsfăţat al creioanelor, cărbunelui şi penelului, căci ştie cum să surprindă la fiecare artist trăsăturile artistice caracteristice. Sunt portretizaţi, în cuvinte de cunoscător, plasticienii Adrian Berinde, Vasile Sitari, Ion Haloiu, Florian Bârsan, Sabina Maria Buică, Mihai Şerbănescu, Grigore Stan, Corneliu Drăgan-Târgovişte şi alţi câţiva, desigur, importanţi pentru parcursul său

Abordate cu un patos intelectual bine stăpânit, textele acestea nu îşi propun să răstoarne principii, să redefinească teorii ale artei, să facă şi să desfacă, ci mai mult să oglindească, să mângâie cu amintirea, să portretizeze uman, totul în siajul înţelegerii reciproce şi al prieteniei.

Aşa după cum am mai observat, se regăsesc între filele volumului personaje din diverse domenii ale artei, muzicieni, pictori, scriitori, alături de alte personaje memorabile, mentorii săi, de care aminteşte întotdeauna cu reverenţă (Ion Floricică, în prim plan, apoi Dan Rădulescu, Nicomah şi alţi oameni consideraţi de poet speciali, apropiaţi „zeilor”).

Amintirea, rememorarea, analiza, aduc în atenţie un joc antrenant de simţiri şi de idei. Este lesne de recunoscut cum Codruţ Radi deţine calitatea rară a cu-

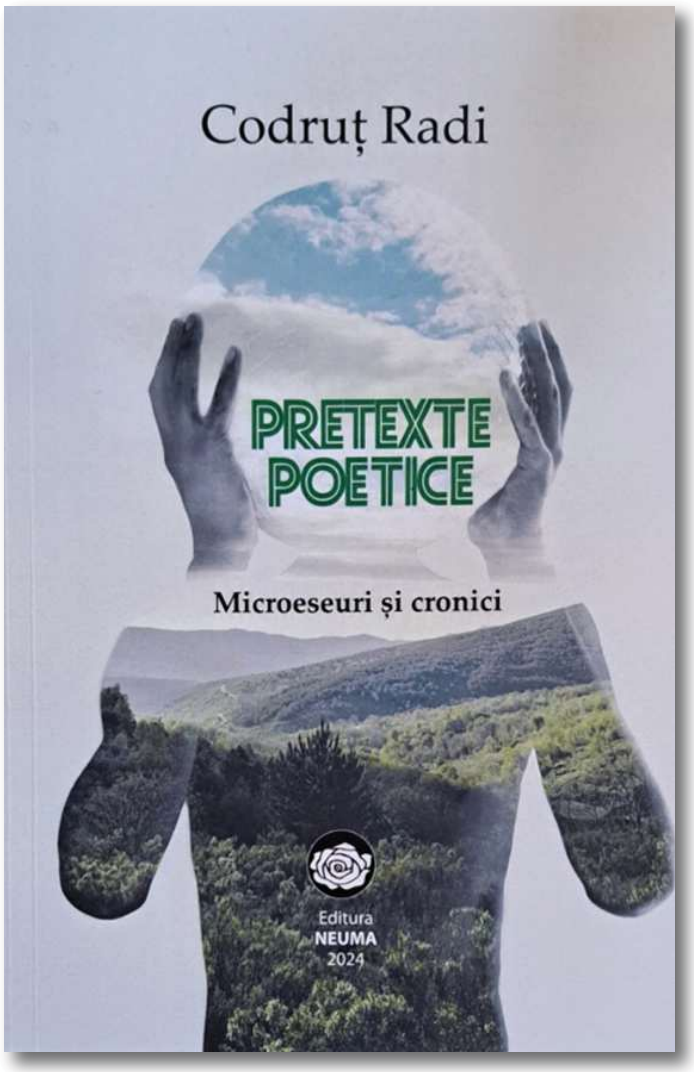

noaşterii şi recunoaşterii valorii şi că are, incontestabil, vocaţia prieteniei.

Sunt semnalate cititorului şi numeroase evenimente culturale (evident, din domeniul plastic, muzical, literar), unele susţinute chiar la Cazinoul din Sinaia, altele în diverse locuri din ţară şi din afară (Europa, America), în aceeaşi notă de largheţe a artelor, în stilul pregnant „flower power”. Expresia a fost folosită pentru prima dată în California, în semn de protest împotriva războiului din Vietnam, însă în accepţiunea mai largă se referă la respingerea dogmelor de tot felul, care nu au ce căuta în teritoriul sacru al artelor.

Aşadar, scrierile lui Radi au disponibilitate şi libertate totală de mişcare în lumea ideilor. Se fac adesea referiri directe sau doar sugerate la marea temă a creaţiei şi creatorului. Neîncercând totuşi să propună mitizări hazardate, ci doar să se exprime cât mai bine şi mai sincer pe sine şi să şi-i apropie pe confraţi, Codruţ Radi trage cu această minunată carte, putem spune, un loz câştigător.

Parcurgând cu reală plăcere „Pretextele poetice”, am avut impresia că mă plimb printr-un muzeu viu, un muzeu în care exponatul principal, cel pus pe un înalt piedestal, este Libertatea de Exprimare, iar de jur împrejur, exponatele ce ilustrează atât de convingător Frumosul Artistic.

Adrian SIMEANU

Cartea zilelor noastre

Nişte ani la Paris

În deceniul trecut. Când olteanu` bucureştean Adrian Mihai Cioroianu este ambasador al României la UNESCO. Om de cultură incontestabil, el se arată, în timp, şi un mânuitor de condei demn de citit. Anu` trecut apărându-i o carte* pe tema asta realmente de larg interes. Atât pentru compatrioţi, cât şi, y compris, pentru francezi. Adrian fiind un bun vorbitor al limbii acestora. Iubitor al capitalei franceze (chiar dacă nu mai este ea ca odinioară). Adaptat rapid la realităţile-i de azi. Aidoma integrat în misiunea şi activitatea specifică. În proiectele pentru-a căror realizare-a depus apăsat eforturi benefice. Cultura şi politica, familiare fiindu-i în egală măsură. La nivel înalt, neîndoios...

Povestea are un titlu poetic. Încât n-ai zice, la prima vedere, că adună peste două sute de file numai şi numai în proză. Fie documentară preponderent, expunând (inatractiv nicidecum) date şi fapte reale petrecute-n răstimpul menţionat sau pe-aproape. Fie literară evident, pe alocuri. Într-un melanj sugestiv şi îmbietor la lectură nespus. Aducând sub ochi curioşi informaţii multe şi persoane varii din România, Franţa şi alte ţări corelativ. Adrian dovedindu-se atât un specialist în istorie europeană (franceză-ndeosebi), cât şi românească. Contemporană, în mod predilect. Asta fiind, cred eu, unul dintre atuurile incontestabile ce l-au condus util spre politica de vârf. Alături de acumulările culturale certe şi de substanţă. Ce-au făcut şi fac dintr-însul interlocutor redutabil, când stă la catedră. Sau în conferinţe deloc puţine numeric...

Ei bine, tomu` (pe scurt semnalat în aste rânduri, ca să nu micşorez cumva curiozitatea) spune-atâtea despre el şi despre alţii, încât nu-ţi vine nicicum să-l neglijezi. E un mix elegant şi bogat în relatări, portrete şi descrieri. Etalând eforturi, împliniri, neîmpliniri. În prim-plan dorinţa de a pune România, benefic, în atenţia lumii civilizate şi-n arealu` culturii mondiale de top. Chiar dacă azi Europa e frământată nefast de ce ştim cu toţii, din nefericire. Noi, autohtonii, deocamdată feriţi fiind de răbufniri neocomuniste nimicitoare din Est, putem citi în tihnă despre Sena şi frumuseţile ei nepreţuite. Mai cu seamă, cei neajungând s-o vadă-n realitate vreodat` pe la picioare curgând. Concluzia: Cioroianu-i istoric, politician (de dreapta, firesc) da` şi scriitor clar promiţător. Conţinutistic, stilistic, volumu-i valoros, atractiv intens. Memorialistică şi manual, deopotrivă. Folositor categoric. Îns-o corectură meticuloasă la ediţie nouă nu i-ar strica. Ar fi păcat să nu se-ntâmple asta cât mai iute posibil...

*Adrian Cioroianu, *Frumoasă era Sena pe sub florile mele*, Ed. Curtea Veche Publishing, 2023

Adrian SIMEANU

Evenimente culturale

Flonta şi Cioroianu

Ambii, oaspeţi ai Centrului Cultural Piteşti, printre simeze ocupate mereu cu ceva de admirat. Nonagenarul epistemolog bucureştean, specialist, de asemeni, în filozofia limbajului, a vorbit deloc banal despre succes şi merit în zilele noastre atât de-ncărcate de paradoxuri existenţiale. Evidenţiind relaţia dintre ele. Uneori pozitivă, prin suprapunere binevenită şi de dorit. Alteori nu, cel mai adesea, pe plai carpato-danubian. Că ştim cum e cu succesele multora pentru care banu` contează. Nicicum educaţia, cultura, ştiinţa. Comportamentu` şi comunicarea civilizate. Generatoare cu adevărat de idei remarcabile, înnoitoare...

Preţ de două ceasuri bune s-a dovedit clar că Mircea Flonta (nu degeaba academician) păstrează acumulări intelectuale şi profesionale îmbelşugate. De care n-a pregetat a face uz în dizertaţia sa cuceritoare neîndoios. Cred că pentru toţi auditorii, utile foarte. Prin cele grăite liber, plăcut şi cu miez valoros. Adevăruri veritabile, certamente, necesare diurn oricui nu trăieşte doar pentru satisfacerea unor instincte primare. E cazul, o spun ferm, ca o nouă invitaţie să-i fie adresată, cât mai repede posibil, profesorului venerabil. Subtil gânditor, orator, formator de opinie, intelectual vădit. Că teme atractive la-ndemâna lui sunt nenumărate...

Cam acelaşi lucru putându-l afirma şi despre Adrian Mihai Cioroianu. Craiovean de fel, şcolit profitabil într-ale istoriei. Cadru didactic în materie, da` şi publicist neobosit. Nu în ultimu` rând, versat politician de tip liberal. Ocupând, în timp, varii demnităţi în statu` român. Este, clar, o persoană care ştie multe, fără însă a le da la iveală pe toate. La-ntâlnirea din urbea argeşeană înfăţişând pe larg perioada-i pariziană (cât a fost ambasador la UNESCO). De fapt, prezentându-şi cartea cu acest subiect. Fireşte, de interes pentru noi. Ce ne-a făcut să-l ascultăm cu plăcere, să-l chestionăm şi să luăm autografe. Întrucât opul e accesibil tuturor nu intru-n amănunte asupra poveştii, de viaţă, desigur, relatată convingător de autor. Constituind şi ea un episod din istoria autohtonă contemporană...

Adrian dovedeşte, sper eu, totdeauna, erudiţie şi farmec în ce spune. Încercând, în speţă, a sugera că amintirile de pe Sena pot creiona pentru oricine o Franţă. Ceea ce n-ar fi puţin lucru. Cu alte prilejuri, şi despre alţi oameni, fapte, întâmplări de pretutindeni. Că, la urma urmei, lumea e vastă şi de aflat în dreapta şi-n stânga, o droaie. Ne-om reîntâlni, profesore, de-o vrea Cel de Sus, să mai aflăm câte ceva, nu?

P.S. Aceleaşi deficienţe, neînlăturate, la moderator, din păcate...

Piteşti, Ziua Culturii Naţionale

Mai precis, 15 ianuarie, a.c. Zi dublă de sărbătoare, în fapt. Căci e aniversat, omagiat şi Mihai Eminescu, poetul nostru naţional. Aşa că voi trece în revistă succint trei manifestări la temă.

Mai întâi, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” îl avu ca invitat binevenit, la amiază, pe omu` de cultură astăzi bucureştean Adrian Mihai Cioroianu. Care-a răspuns ”la provocări” în chip temerar şi argumentat pertinent. Aducând şi cartea apărută anu` trecut, despre perioada-i pariziană de ambasador român la UNESCO. Supusă îmbelşugat, meritat autografelor. Oaspele a promis că se va reîntâlni, în martie, cu elevi şi profesori de la Colegiile ”Ion C. Brătianu” şi ”Zinca Golescu”, din Piteşti. Lucru, fireşte, de apreciat dacă s-o-ntâmpla...

Mai apoi, după prânz, poetu` şi criticu` literar Paul Aretzu, de la Caracal, a vorbit pe larg, despre Eminescu. La Centrul Cultural, ca invitat al confratelui Vigil Diaconu, aprig şef al „Cafenelei literare” locale. Fără dialog cu publicu` prezent. Din păcate, puţin. Că de nu-s aduşi elevi (preocupaţi preponderent de mobile), aşa stau lucrurile...

În fine, seara, la filarmonică, poezie şi cânt. Mezzosoprana (remarcabilă!) Camelia Cozub (târgovişteancă de fel) şi pianistu` Roman Manoleanu (bucureştean), cei cu muzica. Iar cunoscutul actor Silviu Biriş, cu recitarea. E nepot, acesta, al interpretei de folclor Veta Biriş şi fiu de fost primar la Snagov. Un artist cu talent, tot mai convingător în prestaţia sa scenică mereu crescândă. Va reveni în primăvară şi p-aci, în două comedii, sper eu, atractive. Fură ceva ascultători prezenţi, că intrarea n-a presupus bilet... Sugerez ca recitalurile astea mixte să se înmulţească. Pentru cultura de mase, absolut necesare fiind. Căci fără muzică pe înţeles şi lirică de suflet lumea va fi accentuat mai săracă, tristă şi neferice. Nu doar la noi, vă asigur...

Un medic publicist

Nimeni altu` decât Viorel Pătraşcu. Dermatolog piteştean renumit de câteva decenii. Care, pe lângă piei, tratează cumva şi mintea fanilor săi tot mai numeroşi. Cu excelentele tablete apărute tot de ani mulţi prin publicaţii şi emisiuni argeşene. Ba chiar prin câteva volume de larg interes pentru iubitorii genului scurt şi la obiect. Pentru că se fundamentează îndeosebi pe cazuistica enormă acumulată în practica profesională îndelungată şi consolidată intens...

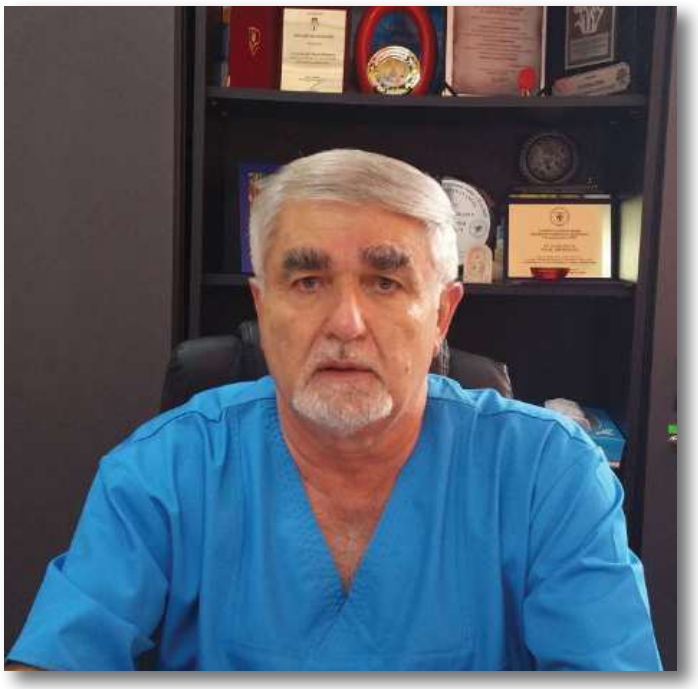

Ei bine, nu cu mult în urmă, Jean Dumitraşcu, publicist local, îi fuse, binevenit, amfitrion la o întâlnire tv. Interesantă foarte. Căci doctoru-n medicină Viorel Pătraşcu mai avu înc-o dată prilejul util pentru public să-şi treacă în revistă, succint, evident, viaţa şi activitatea bogate vădit. Aducătoare neîndoielnic de satisfacţii. Eu consemnând această întâlnire pentru informaţiile oferite cu largheţe despre parcursu-i profesional sau creativ publicistic, rodnic nespus. Ba chiar despre mediul familial ce i-a asigurat un climat moral sănătos şi folositor până-n ziua de azi. Căci la aproape optzeci de ”primăveri” este la fel de activ la cabinet, cât şi-n călătorii pretutindeni ori consemnări atractive substanţial. Scrie cărţi despre numeroase locuri văzute pe glob. Dă la iveală săptămânal tablete faine despre ”bolnavi şi... bolnavi”. Ale căror subiecte provin, individual sau colectiv, din lumea de-acum. Nu-s doar diagnostice seci, strict medicale, ci şi-nfăţişări ale nefericirii fizice, psihice, ajunsă-n policlinica unde dă consultaţii. Uneori, cu trimiteri la starea naţiunii, tot mai suferindă din cauze medicale şi sociale. Fiindcă medicu` nu e indiferent la ce se petrece-n jur şi receptează corespunzător varii semnale audio, video. Nu doar bube, eczeme, cancere sau belele sexuale. Toate (plus altele neamintite), grozavă materie primă pentru-al său condei iscusit, creativ. Eu îl citesc mereu cu zdravăn interes în foile ”pentru minte, inimă şi literatură” ale zonei. Vreme bună fiind colegi în suplimentul cultural piteştean ”Săgetătorul”. Doctoru` dovedindu-se şi cu ocazia recentei întâlnirii *face à face* un exemplar cultural de soi. Pentru asta cutezând eu a întocmi tableta de faţă. Ştie atâtea, e chibzuit şi cuceritor la vorbă. Dovedind că merită să-l ascuţi. Păcat că furăm în sală numai câţiva. Colegii de la USR de ce-or fi lipsit? Oare şi branşa lor are fisuri?

P. S. Sonorizarea, şi de astă dată, cu probleme, din păcate...

Adrian SIMEANU

Muzica zilelor noastre

Trei recitaluri de ţinută

Anu` recent încheiat prilejui piteştenilor, în ultimele sale două luni, nişte întâlniri muzicale remarcabile. Neapărat de consemnat. Pentru că realizatorii lor şi-au dat silinţa să le facă pe deplin atractive. Alegând inspirat, cântând minunat. Dovedind certe valenţe interpretative. Indiscutabil aprofundate temeinic în timp. Şi convingătoare oriunde, nu doar la filarmonica urbei argeşene...

Violonistu` braşovean Florin Ionescu-Galaţi, fiul octogenarului dirijor de la poalele Tâmpei a suit pe scenă împreună cu Mădălin Voicu jr., nepotu` celebrului mânuitor bucureştean de vioară Ion Voicu. Omagiindu-l p-acesta la o sută de ani de la naştere. Întrutotu` meritat, binevenit categoric. Fiindcă muzicianu` cu pricina e un reper nemuritor în interpretarea violonistică autohtonă. Aşa că alăturarea celor doi solişti întru cinstirea sa sonoră s-a dovedit un gând bun. Nici că se poate mai nimerit. Deopotrivă util. Ascultătorii locali neputând să nu simtă fioru` muzicii de mare fineţe dăruită de oaspeţi cu vădit entuziasm. Bach, Kreisler, Massenet, Joplin, Monti, chiar omagiatu`, fiind în partituri. Aş îndrăzni s-afirm chiar că Florin s-a întrecut pe sine în tălmăcirea faimoaselor piese incluse-n program. Iară Mădălin dovedindu-se un acompaniator excelent. Împreună, un tandem redutabil incontestabil...

Un alt superduo fermecător l-au constituit cellistu` român Adrian Mantu şi acordeonistu` pianist Dermot Dunne. Concetăţeni în Irlanda, virtuozi pe scule enorm. Paganini, Piazzolla, Moricone, Dimitrescu ş. a. în programu` lor întrutot captivant. Splendidul ”Dans Ţărănesc” al celui din urmă m-a aruncat în extaz. Arătându-se o variantă realmente de top. Tandemul interpretativ, sudat, rodat cât cuprinde înfăţişându-se. Velocitate, acurateţe demonstrând cu asupra de măsură. Motiv să-l aud cu nesaţ oriunde, oricând, fără şovăire...

Aşa precum l-aş asculta şi pe Nicolae Dumitru. Tot bucureştean. Cu şcoală rusă-n domeniu. Pianist şi el de primă clasă. Care-a oferit un videorecital superb. Din care n-a lipsit poezia. În amestec cu şuvoiu` de note fascinante revărsate nuanţat de pe clape. Opţiunea-i îndreptându-se către Rameau, Chopin şi Ravel. La bis, improvizaţie proprie de-naltă calitate. Jos pălăria, Nicolae, sala ţi-a căzut meritat la picioare. Pe mine unu` m-ai cucerit neîndoielnic. Sper să ne reîntâlnim curând şi urechea-mi să se bucure mai abitir de jocu` tău desăvârşit pe clavir...

Daniela VLADU

CĂLĂTORIA EROULUI

Te naşti cu teama vieţii,
Păşind în ea cu grijă,
Trăieşti cu teama morţii
Fugind să nu te prindă.

Spre-un viitor ce-l vezi înceţoşat
Goneşti cărând trecutul în spinare.
Pe „astăzi” l-ai abandonat
Tot consumându-te-n negare.

Prin vălul inocenţei străbate o sclipire
Ce se ascunde încă, în teamă, după umbre.
Începi uşor să te dezmeticeşti din amorţire
Şi laşi să cadă măşti ce-ţi par acuma sumbre.

Dragonul ce-a gustat din cunoştinţă
Te-aruncă în infern într-o clipire.
Trecând Edenul aparent în nefiinţă,
Porneşti pe-un drum opus spre mântuire.

Aduni fărâme de curaj trezit
Să-nfrunţi balaurul ce îţi opreşte zborul.
Din lupta asta vei ieşi rănit,
Dar cât de preţios e adevărul!

Când istovit de trudă renunţi să-l cucereşti,
Magia vieţii tale abia atunci se vede.
Războiul îţi arată că Tu eşti El, iar El, Tu eşti
Ca două feţe ale aceleiaşi monede.

La braţ cu lighioana ta întunecată
Vei merge-n continuare-n unitate.
O vei ierta, ea nu e vinovată
Că orice Zi, mai are şi o Noapte.

PETIC DE UNIVERS

Dumnezeu îmi e prieten, un etern aliat,
Prompt şi loial de câte ori l-am strigat.
Ca un părinte veghează călătoria mea, pas cu pas:
Mă-mpinge pe drum, mă-ntoarce, mă scoate din orice impas.

Căci ce sunt eu, oare? Sunt doar o infimă bucată
Ruptă din El, însufleţită şi temeinic modelată:
Ţinundu-mă-n palmă, Secretul Suprem m-a făcut să-nţeleg:
„N-ai teamă, oricât de mică-i piesa lipsă, e importantă pentru întreg!”

Astfel asigurată, m-a trimis pe Pământ, înzestrată, evident
Cu darul recunoştinţei şi cu un strop de talent
Să urmez un drum cu sens unic, bătătorit din trecut
De străbunii mei, ce mi-au lăsat moştenire tot ce-au avut.

Şi-s bogăţii destule, căci Domnul, cu iubire supraomenească
A rânduit cei mai buni îngeri, sub chip de om, să mă călăuzească.
Am învăţat de la ei bucuria dăruirii, magia admiraţiei şi minunile vieţii,
Puterea cuvântului, valoarea prieteniei şi comorile blândeţii.

Se numără în sute sau mii mesagerii ce-mi luminează calea
Şi mă servesc zi de zi ca eu să îmi împlinesc cu măiestrie chemarea.
N-am cuvinte destule să-i prind pe toţi în aceast-amintire,
Doar ii voi onora aici, prin versul meu de mulţumire.

Pe umerii lor susţinută, am pornit cu optimism prin vâltoare,
Cu misiunea tacită de-a-mbogăţi Pomul Vieţii cu alte vlăstare.
Croindu-mi destinul, văd cum îmi dă şi îmi ia cu aceeaşi dragoste necondiţionată,
Până-mi asum lecţia şi ea rămâne pe veci învăţată.

Mă urcă pe culmi de izbândă şi de acolo, pe neaşteptate,
Îmi dă ghiont către abisul unei alte etape de trăiri deşteptate.
Accept cu credinţă şi cu uimire provocarea Lui şi mă-nclin:
Sunt totuşi confuză: cu cât mă învaţă mai mult, cu atât ştiu mai puţin.

Privind mai adânc, constat cum de-i sunt nepreţuită Atotcreatorului,
Şi ce forţă ne-aduce tot împreună, căci sacul tânjeşte după peticul lui.
Exact cum Timpul, rostogolindu-şi secunda-nţelepciunii ne-a învăţat
Că cel mic ce se naşte din tine îţi schimbă direcţia şi devine cel protejat.

Ştiind toate acestea, nu mă mai sperie asfinţitul,
E doar aparenţă. Pe umeri duc, la rându-mi, şi eu, infinitul.
Pe măsură ce Tatăl decide că am încheiat cu succes încă un rol,
Mă-ntoarce spre-nalt, in inima Lui să-ntregesc locul lăsat de-atunci gol.

Dumnezeu îmi e prieten, un etern aliat
Este întregul din care mai ieri am plecat.
Între timpul plecării şi întoarcerea mea
Este Viaţa, aşa cum aleg să o văd: bună sau rea.

Petronela APOPEI

Geneză

Dumnezeu Preabunul
din nisip şi pietricele
cu puţin lut apăsat de marea cu valurile ei
a făurit omul
i-a dat apoi o aură albastră
şi a zis:
Acesta să fie Poetul,
iar sufletul său... Poezia,
veşmânt fie-i binele,
şi soarele să-i stăruie-n piept,
să se hrănească-n vocale rotunde,
consoane să-i fie haine pentru mirări,
să-i cânte Lumina
şi îngerii să-i poarte cununa!

Poezia este un destin

Cerul respiră poeme albastre
îngeri se scaldă-n lumină
mătăsuri de stea
facilitează urcuşul de suflet
şi mersul pe sârmă
vocale cântă sprinţar
învăluind consoane bărbăteşti
în aripi de sărut pătimaş
din gara de nord a inimii mele
scriu cu ambele mâini
poezia din noi
Un destin de poezie –

Regim (stare) de iubire

trăgeam de aţa timpului înapoi
împotrivindu-mă cu inima
şi trupul şi mintea
aduceri-aminte dansau
în paharul plin ochi
cu picături de viaţă
luminile răsăritului
schimbau linia capului
şi linia vieţii din palmă

se instaura
regim (stare) de iubire

Erotism

mi-ai pus cătuşe din cuvinte
legându-mă de simţurile tale
erotic joc până la paroxism...
condeiul îmi scrie inima,
pulsul... un bici neînfrânat
palmele tale, pene de îngeri căzuţi,
foc vibrând într-o sferă neştiută
de ochii orbi

Coniac şi boabe de cafea

florile cultivate cresc în pământ roditor
mâinile tale risipesc
peste patimi
mângâieri
crescătoare de drag
muguri semeţi
caută înfriguraţi
căldura sărutului tău
boabe de cafea
şoptesc pătimaş
poveşti cu gust de coniac fin
ploaia ne-mbracă
în plete
şi sfera din noi

Paşi

pe cărări de suflet
mi-am rătăcit paşii
şovăitor
în spectrul luminii
înfăşată de toamnă
în clipe de frunze
speranţe de sfere
arzânde
în sita pleoapelor
rouă de patimi

Petrecere

fuioare de noapte
se prelingeau pe trupul meu
vulcan de iubire
în palme clepsidra-şi pierdea
nisipul grăbit
prin vene cânta clocotit
sângele

am sfâşiat haina de noapte
şi-am rupt o bucată de cer
şi-am păşit
înveşmântată-n lumină
şi-n mâna
Lui Dumnezeu

Emil ARITON

O lume care a luat-o razna

Lumea pierdută la zaruri,
Uitată de Dumnezeu în derive,
Mult derutată-i când staruri
Europene cu născociri posesive,
Americane cu viziuni globaliste,

Parcă-i ireparabil sortită
Ivitelor scindări prea egoiste,
Eşecului indus când rasa scită,
Razna o ia printre nori, printre zodii.
De Dumnezeu când lumea e pierdută,
Ursuzii cu glagorii duse-n dodii,
Tenaci în subjugări ce-mpart derută,
Acaparări şi-ameninţări cu crize.

Lumea pe care prea mult n-o hulesc
A aspirat cândva la bună pace,

Zeească-n clarobscurul pământesc.
Aterizări de-OZN-uri cu carapace,
Repetabile-s dar prudente în staţii,
Urmaşi de zei ce nu se lasă prinşi,
Retraşi au fost în cer, uluind răzgâiaţii
Iscoditori, confuzi şi neconvinşi.

Negaţia abnegaţiei

Ninsoarea ce imacula ograda
Extinsă-n împrejur de-aşezământ,
Ger adia când eu iubind zăpada,
Albit treceam prin spuberări de vânt.
Ţipa în preajmă un păun hoinar,
Inspirator de basm elegiac,
Atunci când începui a scrie iar,

Atras de muza ce-mi era pe plac.
Bizarul preschimbându-se-n trucaj
Neocolit de-ascunse şmecherii,
Eram dispus să caut un limbaj
Glumeţ, născocitor de reverii.
Aşa gândind ademenit de-acea
Tentaţie, îndemn spre poezie,
Intrând într-un concurs care cerea
Eului meu un acrostih să scrie.
Iniţiat în ce urma a face,

Primii jumate de creion uzat,
Repede începui să scriu tenace,
Imediat o strofă-am înjghebat,
Nimic din jur crezând că nu-mi displace.

Dar la a doua strofă se-ntâmpla
Eşec să-ndur, că vârful de creion
Rupându-se mirare-mi oferea,
Atât de sumbră pentru Ariton,
Negând o abnegaţie prin care,
Joi, eu speram să fiu poet spion.

Ibisul, leopardul zăpezilor

Al zăpezilor leopard asiatic,
Sinonim cu nord-esticul Ibis,
Incisiv, nestatornic, sălbatic,
Alerga către culmi unde hribi-s
Tot mai bruni şi-s culeşi când e vară.
Iritabil cu isterie stârnită,
Căţărându-se cu iuţeală de fiară,

Iar şi iar revenind sub răchită,
Bând din apa ce curge sprinţară.
Îndrăgit şi temut de drumeţi,
Sus, mai sus căţărându-se iară,

Pe versanţii înzăpeziţi şi semeţi.
Reprivit, fotografiat uneori,
E tentat să se reîntoarcă-n ponor.
Aşteptat-am să se ivească-n decor,

Regizorul ce-ademenea în vale ,
Intrusul Ibis ce-n hârjoană vrea,
Surprins să fie şi-n îmbrăţişare ,
Cu o din Singapore, divă care
Acolo pe platou un rol juca,
Neinhibată-n stăruinţa de-a şoca,
Tot mai năucitoare în vâlcea.

Nostalgic interludiu tandru

Aprinde lumânare pură-n
Pronaos şi în suflet paşnic,
Redând blândeţe prematură
Iubirii prin mirabil, straşnic,
Nostalgic interludiu tandru,
Dedus, transpus din presimţire,
Extrem de fast sub policandru.

Lejer decor spre înverzire,
Un purificator de aer,
Montan peisaj numit Rarău
Întins versant prin care vaier
N-auzi decât în ceasul rău,
Al unu-i vifor nărăvaş şi
Rătăcitor precum sunt paşii
Edilului ce pe Ceahlău,
N-a stat prea mult cu cârcotaşii.

Sufleorul scenei nesmintind memorii
Unde ascuns nu stinge lumânări,
Flata nu figuranţii ci actorii,
La bun final aplaudă pe scări,
Exagerând în a rosti ovaţii,
Trecea în bar printre cheflii şi graţii.

Din vol. în pregătire
SONETE, RONDELURI ŞI ACROSTIHURI

Coca POPESCU

RACOLAREA

Spectacol-lectură cu piesa lui Candid Dumitru Stoica

Despre Candid Dumitru Stoica, numai cuvinte de laudă, actor, scriitor, dramaturg, scenarist, trecând peste faptul că este şi un tovarăş de cursă lungă. Aşa şi-a dobândit admiraţia pentru tot ce creează încă, la cei aproape 89 de ani. Mereu cu glumele la rever şi zâmbetul ştrengăresc pe buze, este omul lângă care nu te poţi plictisi, iar după primele fraze rostite de el te declari iremediabil cel mai înfocat fan.

Dar ce spun eu, cei care au jucat în filme sau piese de teatru, la tv sau pe oricare scenă în ţară şi străinătate îl adoră. Pe data de 4 martie ac., am fost invitaţi la ARTCUB unde Candid a avut premiera piesei-lectură RACOLAREA, am fost impresionată citind distribuţia nume grele ale scenei, dar şi tinere talente; aici aş sublinia pe distinsa domnişoară Cristina Constantinescu şi tânărul său coleg de scenă Cristian Simion. Despre Olga Delia Mateescu, Florentina Tănase şi Doina Ghiţescu numai în cuvinte alese, dar să nu vitregesc şi restul staff-ului, Petre Moraru, Nicolae Botezatu, Mircea Constantinescu, Cristina Cîrcei şi Natalia Ester, toţi actori onorând cu prezenţa şi prestaţia domniilor lor sala de spectacol.

RACOLAREA – un titlu bine ales, ancorând pe cei prezenţi cu gândul în epoca comunistă, acţiunea se petrece în sufrageria unui apartament de bloc, sărăcăcios mobilat, având şi un televizor alb-negru, în care locuia o familie cu doi copii, fata se numea Gabriela (Natalia Ester) şi fratele acesteia Sabin (Cristian Simion) ambii studenţi . Tatăl, Tănase Ion (Nicolae Botezatu), de meserie contabil, iar mama, Marina Ion (Doina Ghiţescu), casnică. Piesa are un început furtunos graţie actriţei Doina Ghiţescu (Marina), care, robotind prin casă, aruncă cu vorbe slobode la adresa regimului, ca, într-un sfârşit, să închidă televizorul, sătulă de atâtea minciuni. La un moment dat, se aude soneria, la uşă era Colette Brânzescu (Olga Delia Mateescu), în piesă mama Elvirei, prietenă cu fiul Marinei. După ce se salutară protocolar, dar pe un ton de sictir maxim, dna Colette îşi cere scuze pentru vizita inopinată, dar scuzele vin la pachet cu un cadou, o rochie pentru Marina, aşa putea intra mai repede în subiect făcând o mica diversiune spunându-i Marinei că ar vrea sa vadă în acea seară la ea serialul Dallas, deoarece televizorul ei tocmai s-a stricat. Nedumerită, Marina devine irascibilă (savuroasa Doina Ghiţescu face parcă rolul vieţii ei), întrebând-o pe Colette de unde se cunosc de îşi permite să se autoinvite la film, răspunsul vine prompt:

- Păi copiii noşti sunt prieteni buni, iubiţi, mai precis – şi de aici, o întreagă tevatură.

După plecarea doamnei Colette, intră ca o furtuna Sabin, strigând cât îl ţin plămânii că vrea să mănânce, după care trebuie să plece la aeroport să-l întâmpine pe „Tovarăşul”, care venea dintr-o delegaţie externă.

Marina îi pune pe masă un prânz sărăcăcios şi, cu acelaşi vocabular libertin, îi explică acestuia cum a stat la coadă cu noaptea în cap şi norocul pe care la avut că a mai prins un pachet de carne. Subliniind că i-a ţinut locul Elvira, fata vecinei. Urmează un dialog efervescent între fiu şi mamă, subiectul fiind Elvira, dar Sabin îi răspunde anapoda motivând că întârzie la aeroport... Sabin se întoarce de la aeroport foarte supărat, Marina îşi cunoaşte fiul şi încearcă să-l descoase, nu înţelegea ce are băiatul ei de ce este atât de agitat... dialogul este savuros... într-un sfârşit, Sabin mărturiseşte că i-au propus să-l racoleze în securitate, dezvăluindu-i neliniştea lui doar după ce mama Marina i-a promis că va tine secret tot ce el avea să-i mărturisească. Dar Marina, imediat după ce Sabin a părăsit apartamentul, îl sună pe unchiul acestuia şi îi povesteşte totul. Unchiul promite că nu spune nimănui, iar lanţul slăbiciunilor devine tot mai slab. Ajuns acasă de la muncă, Ion (Nicolae Botezatu) , tatăl lui Sabin, o vede pe Marina agitată, încercând să-i afle motivul neliniştii aceasta începe a se tângui că nu poate, că nu are voie să spună , scoţându-l din pepeni pe Ion, nu are încotro şi îi dezvăluie adevărul, motiv pentru care ea, de fapt este de acord ca fiul ei să fie informator al securităţii. Urmează replici peste replici, amuzante, acide, tăioase. În toiul discuţiei, apare şi Gabriela (Natalia Ester), fiica soţilor Ion, aflând la rândul ei despre racolare este foarte încântată, gândindu-se la viitorul ei şi câte porţi i-ar fi deschise datorită fratelui, visând deja Parisul cum i se aşterne la picioare.

De niciunde, apare şi Vlad (Mircea Constantinescu) logodnicul Gabrielei, ce-i drept într-un moment destul de fierbinte, în care se discuta acceptarea sau refuzul propunerii de informator, fiind un subiect delicat, ce trebuia păstrat ca cel mai de preţ secret, Marina izbucneşte ca un vulcan spunându-i viitorului ginere tot adevărul, la auzul acestei veşti neaşteptate este gata să renunţe la logodna cu Gabriela. Vlad, aducând argumente de familii destrămate din cauza unor informatori . Gabriela era de neoprit, ea dorindu-şi acest lucru pentru fratele său, dar gândindu-se şi la beneficiile sale după urma lui, Marina era de acord, dar Ion şi Vlad erau contra la fel şi unchiul Vasile.

Totul alunecă într-o nebunie spumoasă, cu replici care mai de care, creându-se un haos de nestăvilit. În toată învălmăşeala creată, se aude telefonul sunând, Ion ridică receptorul, iar apelantul doreşte să discute cu Sabin, după doua trei cuvinte stabilesc un loc de întâlnire unde vor putea vorbi faţă în faţă, Sabin iese ca un fulger pe uşă, ca după câteva minute să se întoarcă în apartament foarte zâmbitor, momentul de suspans este un deliciu, toţi încremenesc cu ochii aţintiţi spre Sabin. Marina, curioasă din fire, îşi întreabă fiul

- Ei, ce-ai făcut? iar Sabin, ştiindu-i părerea pro, îi răspunde timid, am renunţat, mamă.

Emoţie, extaz, supărare un amalgam de sentimente la vedere, noroc cu soneria care sună din nou, era vecina, dna Colette, venise să vadă serialul la televizor, dar neşansa a urmărit-o, curentul se întrerupe brusc. Din beznă, se aud tot felul de cuvinte colorate apoi, ropote de aplauze.

În partea a doua parte a spectacolului-lectură, acelaşi apartament sărăcăcios devine redacţia ziarului „Reduta zilei", acţiunea se petrece după decembrie 1989.

Vlad este redactorul-şef al ziarului; aşezat la birou, lucrează, la un moment dat se aude soneria, în birou intră o doamna (Florentina Tănase), nu îşi dezvăluie identitatea, dar vrea să facă o plângere. Atunci Vlad o întreabă ce o determină ca să facă acest lucru, foarte tristă îi răspunde că vinovat este vântul disperării şi al neputinţei , Vlad porneşte un reportofon, iar doamna începe să-i povestească aidoma unui roman poliţist cum a fost turnată de o persoană care i-a fost coleg de facultate şi care, în acele momente, se află pe listele candidaţilor la Parlamentul European, continuând cu revista pe care aceasta o scotea pe timpul facultăţii, scriind despre lipsurile de atunci şi cum a înaintat în viaţă acel coleg turnător, schimbându-şi chiar şi numele, iar cu trecerea timpului ajungând director de bancă, sfârşind fericit şi liber pe listele parlamentare. Atunci când Vlad a întrebat-o pe distinsa doamna cum se numea colegul care a turnat-o la securitate aceasta ia răspuns cu sfială, Sabin Ion.

Lui Vlad nu-i venea a crede întrebând-o de câteva ori dacă este sigură, deoarece el l-a cunoscut personal pe acel student şi ştia sigur că a refuzat propunerea de colaborare cu securitatea. Vlad îi promite doamnei ca va investiga şi va da spre publicare dosarul acestuia de îndată ce-l va obţine nu înainte de a întreba încă o dată, cum vă numiţi?

- Spuneţi-mi anonimul, sunt sigură că nu veţi reuşi.

Redacţia ziarului devine ţinta huliganilor care aruncă cu pietre spărgând geamurile apartamentului, o intimidare pe faţă, ca nu cumva să se dezvăluie adevărul. După această acţiune de intimidarea apare în redacţia ziarului o doamnă foarte elegantăa recomandându-se cu pe ton autoritar, sunt Senatoarea Felicia Radu Streja-Fierbinţi (Cristina Cîrcei), sper că aţi auzit de mine, particip frecvent la emisiunile canalului TV Intimissimo, este sponsorizat chiar de mine. După un discurs captivant despre femei şi bărbaţi, bogăţie şi sclavie, subiecte ambigue despre favoruri sexuale şi avantaje materiale, alunecă tendenţios despre zvonuri şi dezvăluiri încercând să devieze cu o invitaţie la postul TV, unde renumeraţia va fi generoasă, recurgând astfel la mituire pentru încetarea anchetei despre directorul băncii şi terminând cu fraza magică de ameninţare cu falimentul ziarului.

Invitată politicos de către Vlad şi Gabriela să iasă din redacţie, doamna senatoare tună şi fulgeră cu ameninţări, în cele din urmă părăsi încăperea fără voia ei. Nu au apucat să aerisească bine camera de duhoarea parfumului scump, că în redacţie intră Denis Dăndănescu (Petre Moraru), dornic să cumpere ziarul, spunându-i lui Vlad că sunt faliţi, iar despre hârtia de ziar, să-şi ia gândul pentru ca nu va mai exista pentru el niciodată, presiunea lui Dăndănescu continuă, dar Vlad nu se lasă intimidat, discuţia înverşunată terminându-se cu o bătaie. Gabriela intervine şi aplanează conflictul, rămânând singură cu Dăndănescu, îl trage de limbă să-i spună cine l-a trimis, farmecele feminine şi timbrul languros îl zăpăcesc iremediabil pe Dăndănescu, care recunoaşte că a fost trimis de către Sabin, pentru a cumpăra ziarul aşa încât să nu-i poată devoala identitatea şi să împiedice tipărirea dosarului de securitate. După ce Dăndănescu pleacă din redacţie, Vlad şi Gabriela au o discuţie înflăcărată, Gabriela reproşându-i lui Vlad că nu-şi poate trăda fratele şi cel mai înţelept pentru toată lumea ar fi ca ei să cedeze, să vândă ziarul, argumentându-i că în jocurile politice jumătăţile de măsură nu-şi au locul, de asemenea nici sentimentele.

Sabin şi Dăndănescu revin în redacţia ziarului, ţinând o pledoarie despre noi idealuri cât şi despre o viaţă mai bună, aşa încât să nu ştirbească nici relaţia de soră şi frate cu toate că Vlad nu era de acord, acceptă să-i susţină pe Sabin împotriva voinţei sale, la mijloc fiind Gabriela, soţia sa.

Morala: „Forţa şi puterea banului învinge".

Sala a fost plină de spectatori, aplauzele de la sfârşitul spectacolului au fost furtunoase, la fel şi îndemnurile de a mai scrie încă o piesă la fel de savuroasă, toate acestea l-au bucurat pe autor, apoi a urmat sesiunea de îmbrăţişări şi fotografiile, mărturie vie a acestui frumos eveniment. L-am rugat pe Candid Dumitru Stoica să-mi spună câteva cuvinte după spectacol, bucuros de prezenţa numeroasă a prietenilor şi nu numai – m-a îmbrăţişat spunându-mi: „Pe scurt… Sunt două fâşii din viaţa românilor, din timpul comunismului, cu o parte din mizeriile pe care le-am îndurat mai toţi şi apoi cu altele după evenimentele din Decembrie 1989 (aşa-zisa Revoluţia Română)"

11.03.2024

ISSN 1223 - 429X